

Р. В. ГУЛА І. Г. ПЕРЕДЕРІЙ Л. І. ДЕРЕВ'ЯНКО

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ США

Навчальний посібник

КИЇВ

2021

УДК 930.85(73)

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».
Протокол № 6 від 8 червня 2021 р.*

Рецензенти:

Михайлюк О. В. – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри документознавства та інформаційної діяльності Національної металургійної академії України.

Петренко І. М. – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Тур О. М. – доктор педагогічних наук, доцент кафедри українознавства, культури та документознавства Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

І 90

Гула Р. В., Передерій І. Г., Дерев'янка Л. І. **Історія культури США** : навч. посіб. Київ : Каравела, 2021. 226 с.

ISBN 978-966-8019-91-3

У посібнику подано теоретичний і фактологічний матеріал, потрібний для вивчення низки навчальних дисциплін історико-культурологічного циклу. Розкрито зміст усіх теоретичних аспектів виникнення та еволюції американської культури, важливу роль відведено парадигмальному підходу до її розуміння, послідовно висвітлено історію її поступу відповідно до змін культурно-історичних епох. Видання побудовано за хронологічно-проблемним принципом (з виділенням окремого теоретичного розділу). Кожен тематичний блок, окрім текстової частини, містить ілюстровані схеми й таблиці, які максимально унаочнюють, деталізують навчальний матеріал, а отже, сприяють процесу його розуміння та опанування.

Грунтовно засвоїти навчальну дисципліну допоможуть додатки до основної частини посібника, зокрема й інтерактивні: алфавітний довідник персоналій, QR-коди для візуалізації навчального матеріалу, що забезпечать користувачеві доступ до релевантних інформаційних ресурсів у глобальній мережі.

Видання рекомендовано для студентів різних спеціальностей, які вивчають дисципліни «Культурологія», «Всесвітня історія», «Історія зарубіжної культури», «Регіональна типологія культури», «Українська та зарубіжна культура», «Світова культура і мистецтво» й інші, особливо таких галузей знань, як «Культура та мистецтво», «Гуманітарні науки», а також усіх тих, хто цікавиться теорією та історією культури.

УДК 930.85(73)

© Гула Р. В., Передерій І. Г., Дерев'янка Л. І., 2021.

ISBN 978-966-8019-91-3

© Видавництво «Каравела», 2021.

ВСТУП	7
РОЗДІЛ I. СВІТОГЛЯДНІ ОСНОВИ КУЛЬТУРИ США	9
1. Культура США як єдине інтегральне ціле та самобутній культурний простір	10
2. Світоглядні чинники формування американської культури Півночі (англійських колоній)	12
3. Світоглядні чинники формування американської культури Півдня	13
4. Світоглядні чинники формування американської культури Середнього Сходу	14
5. Чинники формування культури незалежної Америки	15
6. Класицизм у культурі Північної Америки	16
7. Особливості розвитку культури в 1816–1860-х рр. (освоєння «Дикого Заходу»)	17
8. Романтизм у США	18
9. Особливості розвитку культури 1865–1900-х рр. («Позолочене століття»)	19
10. Реалізм у художньому процесі США	20
11. Особливості розвитку культури 1900–1960 рр.	21
12. Американський натуралізм	22
13. Американський модернізм	23
14. Основні світоглядні константи сучасної американської культури	24
15. Американський постмодернізм	25
РОЗДІЛ II. АМЕРИКАНСЬКА ЛІТЕРАТУРА	26
1. Література США. Єдність множинного	27
2. Образ Америки в європейській літературі XV–XVI ст.	38
3. Американська література XVII ст.	39
4. Епоха просвітництва й Америка XVIII ст.	40
5. Антропоцентризм американської літератури XVIII ст.	41
6. Політична література США	42
7. Американський романтизм	43
8. Біля джерел національної романтичної літератури	44
9. Роман у літературі американського романтизму	45
10. Нові обрії романтизму	46
11. Реалізм у літературі США наприкінці XIX ст.	47
12. «Американський характер» у літературі реалізму	48

13. Натуралізм «американської мрії»	49
14. Джек Лондон. Людина–природа–цивілізація	50
15. Модернізм у літературі 1920–1930-х рр.	51
16. «Втрачене покоління» в літературі	52
17. Реалізм і постмодернізм літературного процесу 1940–1980-х рр.	53
18. Література корінних американців	54
19. Постмодернізм у сучасній літературі	55
РОЗДІЛ III. ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО США	56
1. Живопис США: історія, стилі, жанри	57
2. Живопис доби іспанського бароко XVI–XVII ст.	63
3. Колоніальний (англо-голландський) портрет XVII ст.	64
4. Живопис XVIII ст.	65
5. Художники школи річки Гудзон. Романтизм	66
6. Побутовий жанр.	67
7. Реалізм	68
8. Тоналізм	69
9. Імпресіонізм митців Сполучених Штатів	70
10. Художники школи «Кошик для сміття»	71
11. Реклама і комерційне мистецтво	72
12. Прецизійонізм	73
13. Авангардизм і абстракціонізм	74
14. Абстрактний експресіонізм	75
15. Енді Воргол (1928–1987)	76
РОЗДІЛ IV. АМЕРИКАНСЬКА АРХІТЕКТУРА	77
1. Архітектура колоніального періоду (XVII ст. – 1776 р.)	82
2. Архітектура США (1776 р. – перша половина XIX ст.)	83
3. Архітектура другої половини XIX – початку XX ст.	84
4. Американська архітектура першої половини XX ст.	85
5. Новітня архітектура США (1950–1980-ті рр.)	86
6. Постмодернізм сучасної американської архітектури	87
РОЗДІЛ V. МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО США	88
1. Музична культура США – особливості формування та тенденції розвитку	89
2. Традиційна музика індіанців Північної Америки	90
3. Особливості музичної творчості індіанців	92
4. Класична музика	93
5. Особливості формування національної композиторської культури	100

6. Становлення професійної композиторської школи США	101
7. Джордж Гершвін (1898–1937)	102
8. Леонард Бернстайн (1918–1990)	103
9. Ігор Федорович Стравинський (1882–1971)	104
10. Нові музичні форми й жанри	105
11. Спіричуел	108
12. Регтайм	109
13. Блюз	110
14. Джаз	111
15. Мюзикл	112
16. Кантрі	113
17. Поп-музика	114
18. Особливості поп-музики США	116
19. Френсіс Альберт Сінатра (1915–1998)	117
20. Елвіс Аарон Преслі (1935–1977)	118
21. Майкл Джозеф Джексон (1958–2009)	119
РОЗДІЛ VI. АМЕРИКАНСЬКИЙ БАЛЕТ	120
1. Балет США – ремінісценція та експеримент	121
2. Зародження американського балету	126
3. «New York City Ballet»	127
4. «American Ballet Theatre»	128
5. Американські майстри балету – «неповерненці» із СРСР	129
6. «Joffrey Ballet» / «Театр Танцю Гарлема» (DTH)	130
РОЗДІЛ VII. АМЕРИКАНСЬКИЙ ТЕАТР	131
1. Театр США: цінності, традиції, новації	132
2. Специфіка театрального життя США	138
3. Професійний театр XVIII ст.	139
4. Театральне мистецтво XIX ст.	140
5. Театр першої половини XX ст.	141
6. Театральне життя другої половини XX ст.	142
РОЗДІЛ VIII. КІНЕМАТОГРАФ США	143
1. «Великий Німий»	145
2. Біля витоків кінематографії	148
3. Кіноіндустрія німого кіно	149
4. Кінематограф Голлівуду 1920-х рр.	150
5. «Золотий вік» Голлівуду	151
6. Характерні риси розвитку кінематографа часів «Золотого віку» Голлівуду	154
7. Студійна система	155

8. Новий та сучасний Голлівуд	156
9. Ера нового Голлівуду	160
10. Незалежне американське кіно 1960–2000-х рр.	161
11. Сучасний американський кінематограф	162
12. Анімація	163
13. Волт Дісней (1901–1966)	166
14. Мультфільми студії «Hanna-Barbera»	167
РОЗДІЛ ІХ. ВИЩА ОСВІТА США	168
1. Система вищої освіти США: структура, традиції управління, особливості функціонування	169
2. Основні риси системи вищої освіти США	175
3. «Ліга Плюща»	176
4. Університети Тихоокеанського узбережжя	177
5. Провідні заклади вищої технічної освіти	178
6. Система художньої освіти	179
7. Система музичної освіти	180
8. Заклади вищої військової освіти	181
9. Синтез науки, освіти й бізнесу	182
ПЕРСОНАЛІЇ	183
ЛІТЕРАТУРА	221
QR-КОДИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО	224
МАТЕРІАЛУ	

ВСТУП

Виникнення американської культури пов'язано зі складним і тривалим періодом освоєння нового континенту. Біля витоків американської культури були представники різних народів і рас: поселенці з Європейського континенту, індіанці, а потім африканці, яких примусово перевезли до Америки й перетворили на рабів. Різноманітний етнічний склад колоністів суттєво вплинув на формування американської культури, визначив її специфіку та відмінність від європейської.

Існування консолідувальної утопічної ідеї – «американської мрії» – та становлення системи освіти сприяли «американізації» переселенців. Потужним інтеграційним імпульсом була необхідність зі зброєю в руках захищати свою свободу та незалежність від Великобританії. Етнічні й культурні відмінності поступово стиралися, і на зміну сукупності розрізнених переселенців прийшла нова американська нація, яка ввібрала в себе риси народів, що склали ядро нового етнонаціонального й етнокультурного феномену.

Водночас з народженням нації йшли процеси формування американської культури. Насамперед, вона увібрала в себе багато рис європейської, зокрема, британської культури, але специфічним чином модифікувавши і трансформувавши їх.

Феномен формування культури Сполучених Штатів Америки визначався двома особливостями, які, здавалося б, взаємовиключали одна одну. З одного боку, це культура ізоляціоністська, відокремлена від решти світу океанами, яка, однак, розвивалася на основі європейських традицій, світоглядних констант, політичних інституцій. Унікальність американської культури в тому, що вона органічно синтезувала автаркістські тенденції з реалізацією на практиці ідей європейського Просвітництва. З іншого боку, це культура, яка претендує на універсальність своїх соціальних, духовних і матеріальних основ для всього світу. Цінності в межах тієї чи тієї культури є не довільною комбінацією складників, а утворюють цілісну систему. Тому американські ментальні аксіологічні основи, як-от: індивідуалізм, віра в те, що наполеглива праця здатна поліпшити долю кожного, прагнення покладатися лише на власні сили –

близькі всьому людству, а принципи свободи, рівності й демократії зрозумілі всім народам.

Культурі США притаманні динамізм, гнучкість і здатність до оперативної трансформації в умовах швидких змін, які відбуваються у світі. Характерна риса американської культури – її утилітарно-прагматичний характер. За висловом американського дослідника Херві Аллена, «відверто прагматична культура, яка створена американським народом, чия доля була пов'язана з підкоренням величезного континенту, із суворою боротьбою за існування, перетворила практичну користь речей в єдину міру їхніх цінностей».

Американська культура сьогодні є, насамперед, певним відображенням життя, що включає фундаментальні переконання, цінності, імідж мислення та світогляд, які поділяють більшість американців.

Не виходячи за межі історії США, автори в запропонованому посібнику подали не історію країни, а історію її культури. Основна мета цього видання – розкриття цілісної панорами американської культури, усіх її складників, формування картини американського світу за допомогою системного аналізу жанрів мистецтва та їхньої ролі у світовому й національному історико-культурному процесі.

РОЗДІЛ І.
СВІТОГЛЯДНІ ОСНОВИ
КУЛЬТУРИ США

КУЛЬТУРА США ЯК ЄДИНЕ ІНТЕГРАЛЬНЕ ЦІЛЕ ТА САМОБУТНІЙ КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР

Американська культура є самобутнім культурним простором, який має неспецифічні, властиві якомусь конкретному етносу ціннісні особливості та загальнозначущий характер духовного досвіду. Такий позитивний досвід і забезпечує спадкоємність способу життя американців як самодостатньої та самостійної соціокультурної спільноти.

Різноманіття культур, уміння шанувати повноцінну різницю індивідуальностей та прагнення до взаєморозуміння – це константи соціокультурного феномену, що історично склався у США, є водночас глибинним полем американської культури.

Американська культура є динамічним утворенням, яке корелює свої ціннісні системи з політичним, економічним, правовим і моральним станами суспільства в конкретний історичний період.

Незважаючи на те, що спільні риси політичного та культурного життя Європи і США не допускали ідеї абсолютної самобутності Америки, у Новому Світі об'єктивно здійснювалося моделювання нової соціальної реальності.

Сенс і сутність формування нового суспільства полягали в конструюванні загальної ідентичності, що побудована на розрізненості та розбіжності в поглядах. Національна духовно-культурна ідентичність, до якої прагнула країна, була не географічним місцем, а нацією у процесі розвитку. Доказом її життєздатності й перспектив трансформації та розвитку було вміння пристосуватися до змін. Духовна й матеріальна, світська та релігійна незалежність демонстрували зв'язок особистої і соціальної ідентичності.

Перед американським суспільством дійсно стояло завдання виробити таку загальну систему цінностей, яка об'єднала б усіх, оскільки різні культури й спільноти відрізняються один від одного передусім тим, що люди в них по-різному розуміють навколишній світ і ведуть відповідний спосіб життя залежно від цінностей. Слід зазначити, що американське суспільство впродовж свого розвитку змогло розробити і впровадити в життя той комплекс духовних,

культурних і соціальних цінностей, що є основними стимулами розвитку й об'єднання американського соціуму.

У процесі становлення американського суспільства, зміни соціально-політичних умов і економічного розвитку частина цінностей залишалася незмінною. Це – свобода, релігія, індивідуалізм. Водночас, інша частина їх, відповідаючи на виклики часу, або слабшала та залишалася в минулому, поступаючись місцем більш актуальним, або зазнавала певних видозмін (пуританська мораль, змагання, престиж, наука й технологія).

Американська культура за своєю сутністю – культура індивідуалістична. Вона захищає індивідуальну свободу та права кожного індивіда. Це сприяє суспільному прогресу й заохочує власний інтерес у рамках існуючої ринкової економіки, індивідуальну ініціативу над колективною сталістю. Кожен є вільним у досягненні особистих цілей, не чекаючи безпричинного втручання з боку інших. Успіх і невдача індивідуальні, відповідальність не покладається ні на уряд, ні на суспільство.

Отже, американську самобутню культуру, як культуру світового рівня, слід розглядати в комплексі її специфічних проблем і тенденцій, її недоліків і переваг, її народження та стрімкого злету, ізоляціонізму й претендування на лідерство, еkleктичного поєднання матеріалізму й ідеалізму, космополітизму та національного месіанізму.

СВІТОГЛЯДНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ПІВНОЧІ (АНГЛІЙСЬКИХ КОЛОНІЙ)

Етика протестантизму. Пуританство

Капітан Сміт: «Нічого не можна тут очікувати, крім того, що може бути досягнуто за допомогою праці»

Духовна свобода

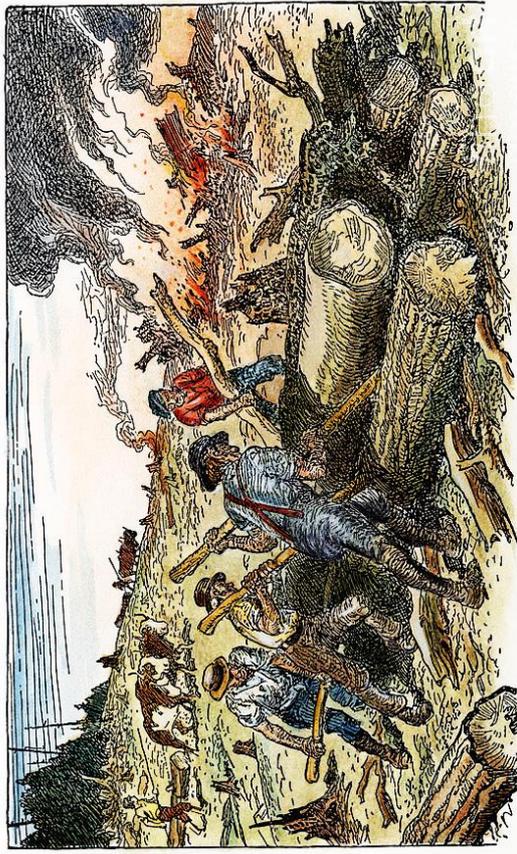
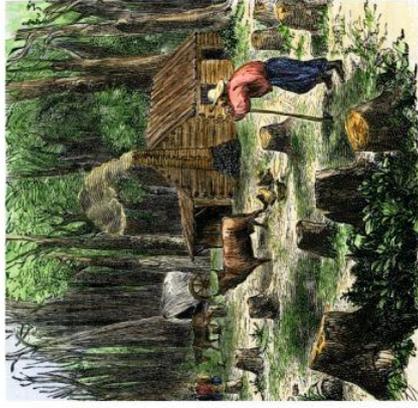
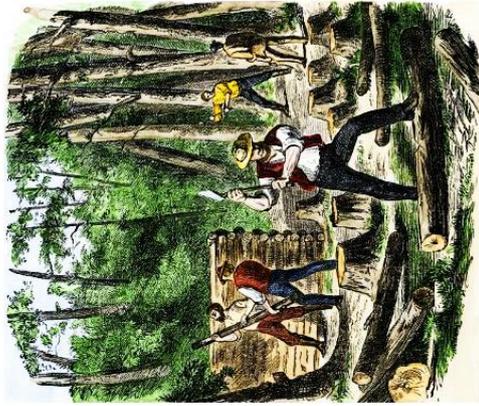
Відсутність диктату католицького кліру

Англо-саксонські основи культури

Вплив англійської культури катеринівської епохи

Відсутність феодальних соціальних обмежень

Утилітарний характер. Прагматизм

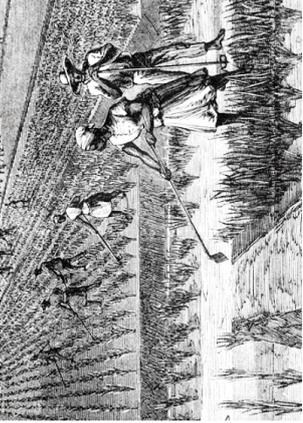
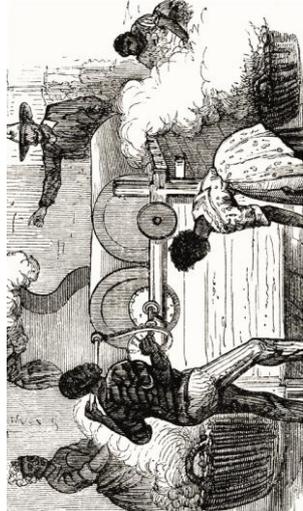
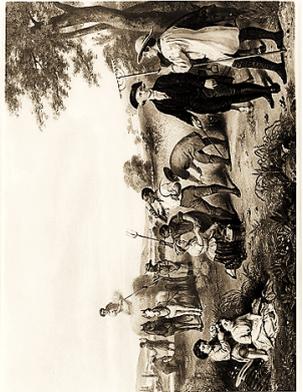
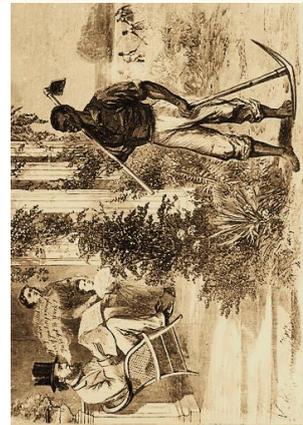
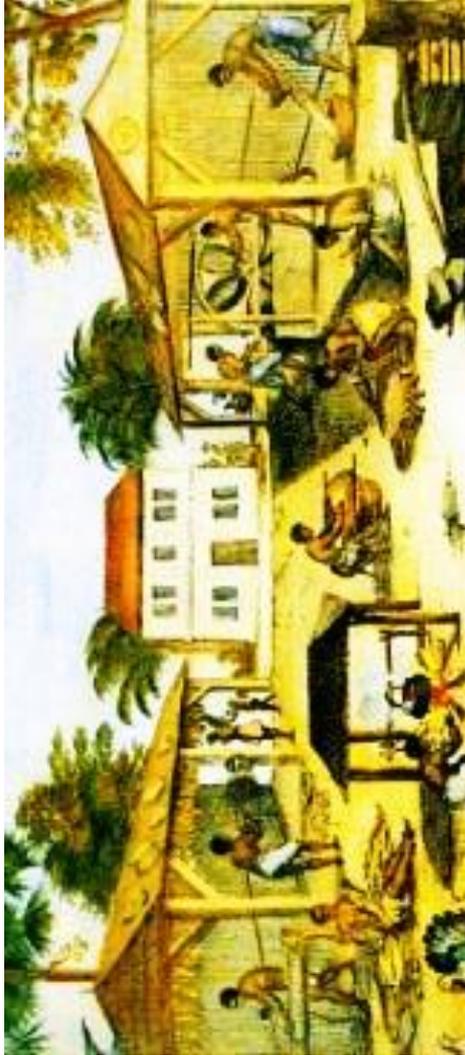
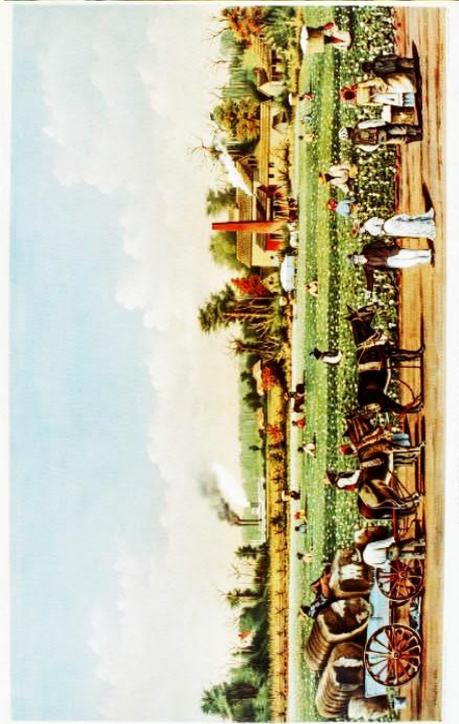

СВІТОГЛЯДНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ПІВДНЯ

Світсько-гуманістичний характер культури

Гедонізм лагіфундистської еліти

Дешева праця рабів

КЛАСИЦИЗМ У КУЛЬТУРІ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

Мистецтво мислення, правил і логіки, де центральне місце посідає категорія краси, яка не залежить від людини та її внутрішнього світу, а розум – головний критерій художньої правди.

Художній стиль другої половини XVII ст., який ґрунтується на раціоналізмі й поверненні до ідеалів античності

Простота, лаконічність, чіткість

Імперативність античних канонів часів «золотої століття» Перикла

Раціоналізм

Антропоцентризм: особистість як вища цінність буття

Суворі ієрархізація жанрів мистецтва

Однозначність ідей, життєвих ситуацій, людських характерів у літературі й театральному мистецтві

ОСОБЛИВОСТІ АМЕРИКАНСЬКОГО КЛАСИЦИЗМУ

Вторинний, епігонський характер власного мистецтва, виразно орієнтованого на культурні здобутки Великої Британії

Поширення після Війни за незалежності класицизму голландського протестантського зразка та палладіанства

Короткотривалий період домінування класицизму в мистецтві США

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ В 1816–1860 рр. (освоєння «Дикого Заходу»)

Кос'юмеризм – рух захисту прав споживачів

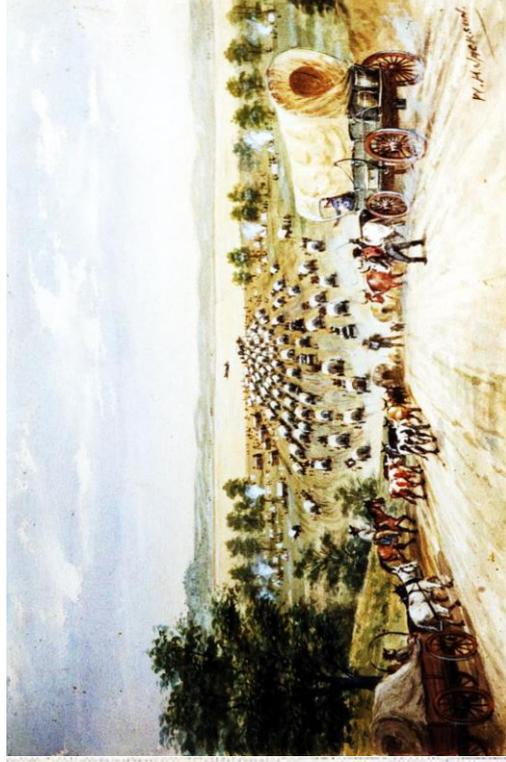
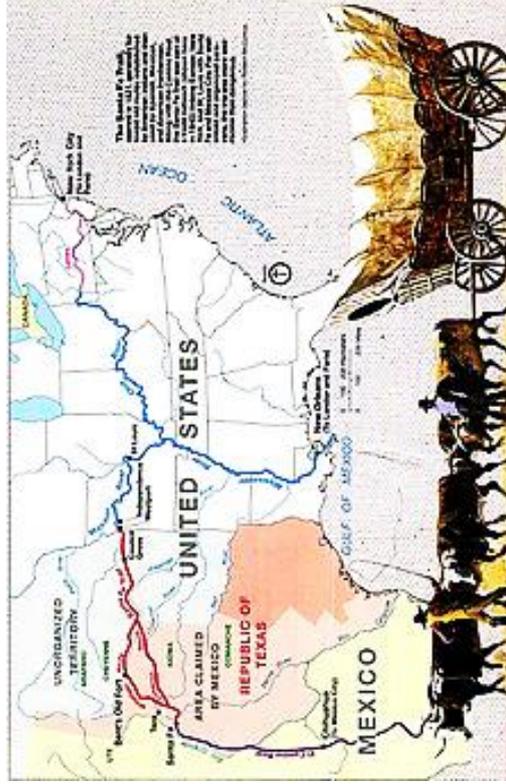
Масова імміграція соціально активно населення планети

Поява «середнього класу»

Кантіанство та німецький романтизм

Оформлення виробничої культури

Синтез науки й мистецтва

РОМАНТИЗМ У США

Ідейний і художній напрям у культурі кінця XVIII – першої половини XIX ст., який характеризувався утвердженням самоцінності духовно-творчого життя особистості, зображенням сильних (найчастіше бунтарських) пристрастей і характерів, одухотвореної та цілощой природи

ХАРАКТЕРНІ РИСИ

Заперечення раціоналізму, відмова від суворої нормативності в художній творчості

Суперечність між теоретично сформованою системою ідеалів і реальною дійсністю, не здатною практично реалізувати ідеал

Заклики до національно-визвольної боротьби, мотиви «світової скорботи», «світового зла», релігійно-містична ідеалізація минулого

Тема злого та страшного світу з його сліпою владою матеріальних цінностей, ірраціональністю людської долі, одноманітністю повсякденного життя

Предмет художнього осмислення – ірраціональне, таємниче, надприродне, містичне, пристрасне; забобони, страждання, божевілля, смерть

Відсутність єдиного центру формування стилю, суттєві національні розбіжності, нерівномірність розвитку та впливу на різні види мистецтва

ОСОБЛИВОСТІ АМЕРИКАНСЬКОГО РОМАНТИЗМУ

Зміщення, порівняно з європейськими, хронологічних меж і надзвичайно довгий період панування – з 1820-го до кінця 1880-х рр.

Більш тісний зв'язок (порівняно з європейським романтизмом) з просвітницьким раціоналізмом, відсутність тенденції дискредитації людського розуму

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ 1865–1900 рр. («Позолочене століття»)

Еклектизм

Соціал-дарвінізм

Позитивізм

Поява масової культури

Вплив технічного прогресу

Хаос культурного самоосмислення

РЕАЛІЗМ У ХУДОЖНЬОМУ ПРОЦЕСІ США

Конкретно-історичний напрям у мистецтві, що передбачав відображення типових характерів, соціальних конфліктів, умов праці й побуту людей, їхнього способу та стилю життя. Передумови для виникнення реалістичної естетики в американській культурі склалися лише в 60-ті рр. XIX ст. у зв'язку з Громадянською війною між Північчю й Півднем

ХАРАКТЕРНІ РИСИ АМЕРИКАНСЬКОГО РЕАЛІЗМУ

Розвиток реалізму відбувся зі значним хронологічним запізненням, але досить інтенсивно

Багатоаспектність розвитку: складається одночасно під впливом європейського художнього досвіду та регіональних культурних експериментів

Ранні американські реалісти відчували сильне тяжіння до романтичної традиції

Типізація дійсності утверджується як універсальний спосіб художнього узагальнення

Необхідність узагальнити новий соціальний досвід «позолоченого століття», для якого характерні різке загострення суперечностей буржуазного суспільства, бурхливе зростання індустрії, руйнування патріархальних форм життя, поява мільйонів іммігрантів з різних кінців світу, піднесення робітничого руху, глибока криза міфу про «американську мрію»

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ 1900–1960 рр.

Культ бізнесу

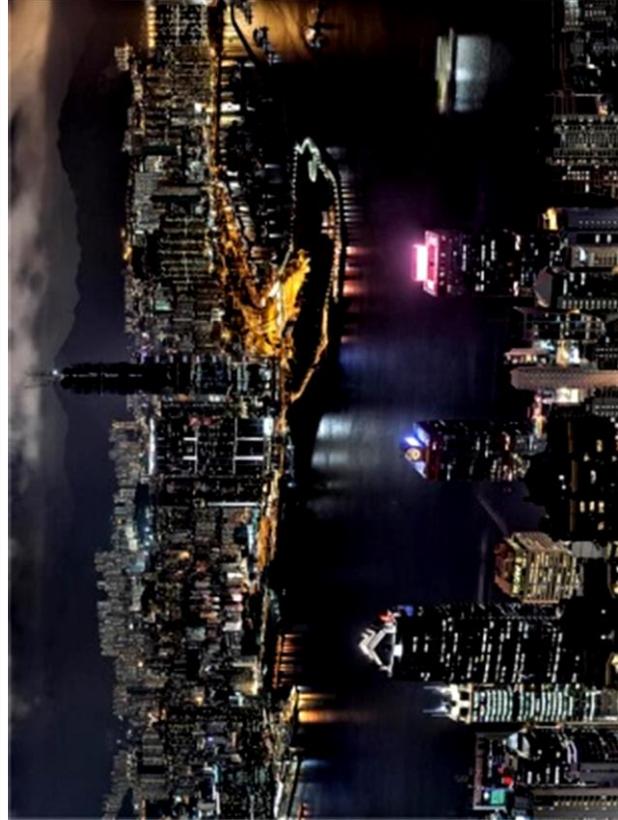
Прагматизм

Поява американського лібералізму

Модернізм

Культурна експансія

Індустріалізація культури

АМЕРИКАНСЬКИЙ НАТУРАЛІЗМ

Конкретно-історичний напрям у мистецтві, який склався в останній третині XIX ст., його представники прагнули до об'єктивного, точного й безпосереднього зображення реальності, людського характеру на основі пріоритетності принципів наукового пізнання

Механістичне застосування природознавчих методів для вивчення людини й суспільства, зведення до мінімуму свободи художньої творчості

Основний естетичний критерій – повнота здійсненого у творі пізнавального акту, свідома відмова від абсолютизації категорії «прекрасне»

Інтерес до фізіологічних засад психіки, ролі підсвідомого в людському житті тощо

Абсолют неупередженості художника у відображенні об'єктивної реальності

Визначний вплив позитивістської філософії – ототожнення процесів художнього та наукового пізнання дійсності, спроба перетворення мистецтва на науку

Антиіндивідуалізм, зосередження на соціальних передумовах людських учинків, вивчення взаємозв'язку мас і окремого індивіда, функціонування соціальних організмів, визначний вплив історичної епохи на формування особистості

Онтологія культури розкривалася як процес якісної однорідності культурних і природних явищ (онтологічний натуралізм)

Відсутність ціннісних орієнтацій, моралізаторства, абсолютизація цінності наукової істини на відміну від категорії добра

АМЕРИКАНСЬКИЙ МОДЕРНІЗМ

Період розвитку американського мистецтва з початку ХХ ст. до 1960-х рр., головними рисами якого були безперервна модернізація, прагнення нового, швидких кардинальних змін

ОСОБЛИВОСТІ АМЕРИКАНСЬКОЇ ВЕРСІЇ МОДЕРНІЗМУ

Заперечення натуралізму та матеріалізму, часткове зближення з романтизмом

Культивування стану трагічної відчуженості індивіда від суспільства

Неприйняття буденного й розуміння неможливості досягнення високої духовності, гармонії, правди і краси породжує трагічний відчай

Сутність особистості розкривалася в контексті відчуження її від соціуму, закони якого вона сприймала як такі, що є ірраціональними та алогічними

Антидемократизм, елітарність мистецтва. Модернізм не призначався для широких мас

Домінування форми над змістом

ОСНОВНІ СВИТОГЛЯДНІ КОНСТАНТИ СУЧАСНОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Кос'юмеризм – масове споживання,
комерціалізація культури

Мультикультуралізм – загальна система
цінностей, яка об'єднує різні культури та
спільноти

Корпоративізм культури – інтенсифікація
культурних процесів у громадських
об'єднаннях, клубах

Індивідуалізм – захист індивідуальної свободи
і прав кожного індивіда

Міфологізм «американської мрії» –
абстрактний ідеал самоочевидного блага, що
має прагматичний сенс як для індивіда так і
для соціуму

Прагматизм – певний світогляд, суть якого
полягає в тому, щоб оцінювати речі, ідеї або
вчинки тільки з точки зору їхньої
практичності й доцільності

Індустріалізація культури – перетворення
жанрів мистецтва на галузь економіки

Глобалізм і месіанство – претензії на
еталонність і універсалізм власного
культурного продукту

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПОСТМОДЕРНІЗМ

Сучасна фаза еволюції західної культури розвинутих суспільств від 60-х рр. XX ст. Інтелектуальний стиль, який розглядає культуру як симулякр, створений на основі обігрування базових культурних норм. **Мистецький напрям** який мав на меті адаптувати європейський культурний спадок до американських реалій того часу

ПРИНЦИПИ ПОСТМОДЕРНІЗМУ

Еклектизм – механічне сполучення різнорідних, несумісних, іноді протилежних художніх стилів

Гіперрефлексія – ускладнена самосвідомість

Цитування – пряме використання старого, що вже було в ужитку в новому маргінальному контексті

Елітаризм – розподіл суспільства на привілейовану меншість та пасивну нетворчу більшість

Ремінісценція – неявне спрямування на інші поняття, які формують нові ідеї

Алюзія – натяк на загальновідомий історичний, літературний факт

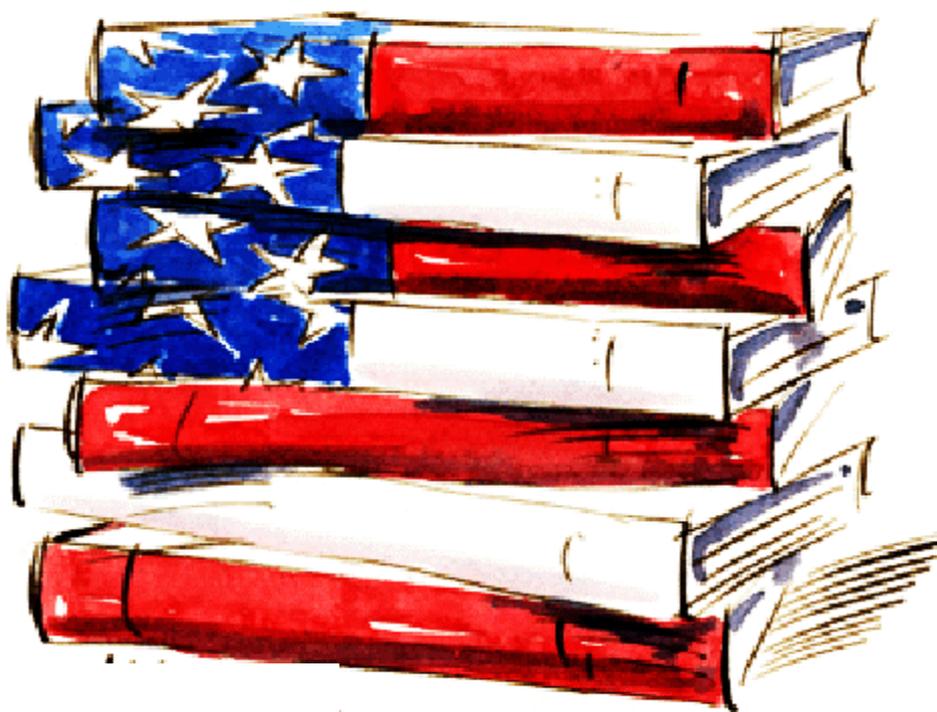
Бриколаж – непряме досягнення авторського задуму

Іронізм – пародійне переосмислення традицій

Абсурдизм – твердження про безглуздість людського життя та всього сущого

Віртуальність – художні твори, які відсутні в цей час у реальному світі та створені лише грою уяви думки митця або зімітовані за допомогою інших об'єктів

РОЗДІЛ II
АМЕРИКАНСЬКА
ЛІТЕРАТУРА

ЛІТЕРАТУРА США. ЄДНІСТЬ МНОЖИННОГО

Американська література (література США) (англ. *American literature*) – англomовна література, створена на теренах США та колишніх британських колоній до їхнього об'єднання в Сполучені Штати Америки.

Література США остаточно виокремилася з англійської літератури в ХІХ ст. Відтоді американська література розвивалася швидкими темпами й набула специфічного значення. Крім того, в літературі народів світу вона займає одну з провідних позицій. Едгар По, Марк Твен, Джек Лондон, Джон Стейнбек, Теодор Драйзер, Вільям Фолкнер, Ернест Гемінгвей, Рей Бредбері, Стівен Кінг. Це далеко не повний перелік класиків світової літератури, які є вихідцями зі Сполучених Штатів Америки. На початок ХХІ ст. в США щорічно видають і продають більше книг, ніж у будь-якій іншій країні світу.

Американська література починається з романтизму, який мав там свої хронологічні рамки і «проростав» через критичний реалізм, що не знайшов свого втілення в якихось школах до кінця ХІХ ст. Ось чому питання про національну специфіку американської літератури ХІХ ст. може бути вирішене правильно й об'єктивно, якщо звернутись до матеріалів і документів, що відображають іноземні запозичення й пошуки свого самобутнього шляху розвитку. Цікаві міркування про природу, людину, суспільство в Ральфа Емерсона й Генрі Торо, які засвідчують залежність літератури від державної політики та матеріальних інтересів соціуму в країні, що вийшла на світову арену саме завдяки безпосереднім і тісним контактам з Європою (Ф. Купер, В. Ірвінг). Роман у першій половині ХІХ ст. не став домінуючим жанром американської літератури, як у Франції чи Англії, а новела була воістину американським жанром.

Громадянська війна в Америці загострила боротьбу протилежних політичних сил у країні, сприяла посиленню реалістичних тенденцій у художній прозі й поезії. Американський романтизм оминув драму, яка свого часу в Європі стала символом нового мистецтва й найбільш адекватним вираженням характеру епохи.

Американська література сприймається як незалежна від англійської лише з ХІХ ст. Важливою причиною такого пізнього виокремлення був той факт, що на ранніх етапах свого розвитку література США значною мірою орієнтувалася на європейські зразки, жанри й мотиви. Специфічні американські риси розвивалися в ній протягом кількох десятиріч. Для багатьох американських письменників того часу пошук власної ідентичності здійснювався завдяки тривалому перебуванню в Європі. З-поміж тих, хто у своїх пошуках нового звертається до теми Європи (European theme), Бенджамін Франклін, Вашингтон Ірвінг, Джеймс Фенімор Купер, Натаніель Готорн, а також письменники «втраченого покоління», які під час і після Першої світової війни виїздили до Європи. Для Генрі Джеймса, який довгий час проживав у Англії, ставлення до Європи стало головною темою творчості. Протилежним сюжетним напрямком є численні твори літератури США, присвячені досвіду переселенців з Європи, що потрапили до Америки.

Американські автори часто звертаються у своїх творах до так званих «міфів заснування» США, які є риторичною спадщиною пуритан, революційного часу та перших років незалежності. Суто американським топосом, походження якого вбачають в пуританізмі, є міф під назвою «американська мрія» (American Dream) або «євангеліє успіху» (Gospel of Success), тобто уявлення про те, що завдяки тяжкій та чесній праці в Америці кожен може досягти великого успіху в житті (класична формула: від прибиральника до мільйонера), до прикладу, романи Горацио Елджера. Мотиву успішності протистоять численні твори, які тематизують прірву між обіцянками «землі обітованої» та суспільної реальності. За Сакваном Берковичем, цю тематику часто визначають, як «американська ереміада». З часу незалежності 1776 р. велику роль в літературі відіграє тема взаємин індивіда з політичною системою країни. Немало американських письменників – від Вашингтона Ірвінга й до Джона Дос Пассоса та Гора Відала – посилаються на батьків-засновників американської нації Джорджа Вашингтона й Томаса Джефферсона та їхні «перші принципи» (First Principles) і протиставляють їх політичній реальності сьогодення.

Географічні та історичні відмінності різних регіонів США знайшли своє відображення в регіональній строкатості

американської літератури. Нерідко автори вдаються у своїх творах до місцевих діалектів, щоб передати локальний колорит (*local color fiction*). Багато творів, насичених діалектизмами, таких авторів, як Марк Твен (твори про Міссісіпі) чи Вільям Фолкнер (романи про південні штати) належать до високих зразків світової літератури.

У **південних штатах США** на базі рабовласництва та плантаційного господарства розвинулася квазіаристократична культура. Після поразки мешканців півдня у громадянській війні пафос минулої величі став одним з поширених мотивів літератури південних штатів. Англосаксонські письменники часто ідеалізували життя на Півдні до громадянської війни, де нібито всі чоловіки – справжні джентельмени, всі жінки – леді, а раби були задоволеними життям, часто веселими, наївно-дитинними й лояльними до господарів. Такі твори з'являлися й у ХХ ст., найвідомішим прикладом тут є роман Маргарет Мітчелл «Звіяні вітром» (1936 р.). Критичне ставлення до Півдня можна знайти у творах афроамериканського письменника Чарлза Чесната, а також у таких англосаксонських авторів, як Джордж Вашингтон Кейбл, Джоел Чандлер Гарріс, Кейт Чопен. Двозначне ставлення Півдня США до свого минулого позначилося на творах періоду розквіту літератури південних штатів з 1930-х рр. (так званий Південний ренесанс). Автори цього часу – Каролін Гордон, Кетрін Анн Портер, Аллен Тейт, Роберт Пенн Воррен. Особливим жанром вважають південний готичний роман, зачинателем якого є Едгар Аллан По. За висловом Теннессі Вільямса цей жанр «виражає усвідомлення фундаментальної огидності модерного досвіду». Вершиною південного роману стали твори Вільяма Фолкнера. Після Другої світової війни цю традицію продовжили такі письменники, як Карсон Маккалерс, Трумен Капоте, Джеймс Дікі, Вільям Стайрон, Гарпер Лі, Юдора Велті, Фланнері О'Коннор.

Вестерн є не тільки жанром кіно, але й жанром літератури **американського Заходу**. Тема дикого Заходу була широко представлена як у тривіальній літературі, так і в серйозних творах на кшталт «Вірджинця» (1902 р.) Оуена Вістера. Критичний підхід до цієї тематики демонструють такі автори, як Томас Бергер, Воллес Стегнер, Норман Маклін, Ларрі Макмерті, Енні Пру й особливо Кормак Маккарті.

Середній Захід США представлений у літературі провінційно-ідилічними картинами життя містечок, зокрема в

романі Шервуд Андерсон «Віннесбург, Огайо» (1919 р.), у творах Сінклера Льюїса та оповіданнях Гаррісона Кейлора. Часто у творах Середнього Заходу відображено колективне уявлення американців про те, що саме тут знаходиться «серце Америки» (America's Heartland), що саме цей регіон є найбільш «американським» і тому може претендувати на типовість.

Проза

Американська література досягла довершеності в ХІХ ст., коли традиційні європейські літературні жанри, такі як віршований епос, уже втратили значення й престиж. Головним літературним жанром став роман. Ще з того часу походить часто повторюваний заклик до письменників створити «великий американський роман» (Great American Novel), який мав би показати повноцінність американської літератури й презентувати особливості американської нації.

1851 р. Натаніель Готорн у передмові до свого роману «Дім із семи фронтонами» наголошував на тому, що його твір є не стільки романом (novel), скільки романізованою оповіддю (romance), адже у ньому автор вдається до значно ширшого трактування цього жанру як стосовно тематики, так і художніх засобів. Жанрове протиставлення Н. Готорна американське літературознавство розвинуло в певну теорію американського роману, наділеного, порівняно з європейським, специфічними рисами. Особливо часто американський роман порівнювали в той час з англійським, який був, здебільшого, романом суспільним, переважно, з реалістичною тематикою. Прикметно, що американському роману властива значно більша роль уяви й фантазії в розгортанні наративного потоку, а також увага до внутрішнього світу персонажів. Йшлося, за словами того ж Н. Готорна, насамперед, про відтворення «правди людського серця». Отже, американський роман (American romance) продовжує своєрідну міметичну традицію, для якої відтворення ілюзії реальності є менш важливим порівняно з намаганнями перетворити сам процес письма на процес творення й пошуку сенсу.

В американській літературі ще з ХІХ ст. дуже високий престиж мав жанр оповідання (short story), тож його часто називали типовим американським прозовим жанром. Багато прозаїків-романістів зверталися до нього, а деякі писали літературознавчі розвідки на цю тему. Особливо впливовим було есе Едгара Аллана

По «Метод композиції», де автор висловив думку про те, що оповідання має бути достатньо коротким, аби встигнути швидко прочитати його, що дасть можливість зберегти єдність враження та забезпечить безпосередній вплив історії на читача. Оповідання в США традиційно друкували не лише в літературних та культурних журналах, таких як The Atlantic, The New Yorker, Harper's Magazine, але й у загальних часописах на взірець The Saturday Evening Post, поширюючи мільйонними накладками. Так, 1952 р. журнал «Life», у якому було опубліковано оповідання Ернеста Гемінгвея «Старий і море», за два дні розійшовся накладом 5 300 000 примірників. До сьогодні збірки оповідань американських авторів нерідко посідають високі місця у списках бестселлерів, що для європейського книжкового ринку є винятком.

Широкого розповсюдження в літературі США кінця XIX ст. набув жанр історичного роману й повісті. З'явилися такі твори, як «Старі креольські часи» Д. Кейбла, «Полковник Картер із Картерсвілля» Г. Сміта. Однак розвиток історичного жанру мав для американської літератури й негативне значення, адже історичний роман відволікав від актуальних проблем сучасності. У більшості книг цього жанру ідеалізувалось минуле, розпалювались націоналістичні й расистські прагнення й майже зовсім була відсутня та історична правда, що є головною умовою справжнього художнього історичного роману.

Одне з важливих місць у літературі США після Громадянської війни отримала течія, відома під назвою «традиції витонченості». Цей напрям презентували письменники, які жили, здебільшого, в Бостоні й були пов'язані з журналами, що там видавались, а також з Гарвардським університетом. Тому письменників цієї групи часто називали «бостонцями», з-поміж них такі літератори як Р. Лоуелл, Т. Б. Олдрич та інші.

Основним напрямом у літературі США кінця XIX – початку XX ст. був критичний реалізм прийшов на зміну романтизму. Американський реалізм, який властивий літературі суспільного протесту. Письменники-реалісти відмовлялись приймати дійсність як закономірний результат розвитку. Вони втратили «оптимістичні аспекти», тому життя, змальоване ними, темне, страшне, безвихідне. Критика імперіалістичного суспільства, зображення його негативних сторін є відмінними ознаками американського критичного реалізму.

З'явилися нові теми, винесені на перший план умовами життя, що змінилися. З-поміж них – тема розорення та збідніння фермерів (Едгар Хоу, Гемлін Гарленд, Френк Норріс), капіталістичного міста (Генрі Фуллер, Френк Норріс) й маленької людини, ворожої йому (Стівен Крейн). Типовою рисою творів письменників-реалістів була достовірність. Відштовхуючись від традицій псевдоромантичної літератури, вони прагнули говорити тільки правду й відстоювати своє право на зображення життя без прикрас і недомовок. У цих умовах набували великого значення фактична сторона питання, документально підтверджені істинні події. Тому факт, документ, логічний доказ є складниками художнього методу письменників-реалістів.

Другою визначальною особливістю, притаманною американському реалізму, є соціальна спрямованість, підкреслено соціальний характер романів і оповідань. Підсилена увага до тем нерівності, експлуатації, безправ'я сприяла тому, що в американській літературі кінця XIX ст. на перший план винесено жанри соціального роману, реалістичної новели, соціального нарису, у яких людські долі тісно пов'язані з економічними, суспільними, політичними умовами.

Ще одна типологічна особливість американської літератури цього часу – характерна їй публіцистичність. Про численні явища навколишньої дійсності письменники говорять прямо, різко, чітко розмежовуючи свої симпатії й антипатії. Публіцистичний струмінь надійно входить у тканину художніх творів, загострюючи тему, надаючи їй громадянського звучання.

20–30-ті рр. XX ст. – час дальшого розвитку критичного реалізму й завоювання ним нових позицій у літературі США. Можна говорити про стильове багатоманіття й жанрове новаторство в американському реалізмі. Розвиваються жанри психологічної новели, соціально-психологічного роману, роману-епопеї, філософського роману. При цьому письменники-реалісти часто використовували нові естетичні принципи, особливий погляд «зсередини» на повсякденне життя. Дійсність відображалась як об'єкт психологічного й філософського осмислення людського існування. Широко впроваджують внутрішній монолог, «потік свідомості», використовують підтекст, «теорію айсберга» й інші художні прийоми, які допомагали по-новому змалювати характер

людини, виявити в ній особливе, оригінальне, урізноманітнити художню палітру письменника.

Помітне прагнення реалістів до широких узагальнень, що виявляється в зображенні подій різних країн і народів від глибокої давнини до наших днів. Письменники тяжіють до відновлення національних традицій, утрачених стосунків між людьми, а також з природою і світом. У художній літературі висловлені сподівання на повернення світові втрачених духовних ідеалів, подолання відчуженості й трагізму буття.

Постмодернізм у США сформувався під значним впливом європейської історії (зокрема, Другої світової війни) та європейської літератури (авангардизм, «театр абсурду», екзистенціалізм тощо), а час існування цього явища більшість критиків відносить до другої половини ХХ століття, десь у межах 1949–1996 рр., де перша й остання дати – це роки появи знакових постмодерних текстів.

Поезія

Американська поезія, як і вся американська література, постала з прагнення зробити свій особливий внесок до англійської літератури XVII ст. Перші поетичні твори з'явилися на теренах сьгоднішніх США ще до об'єднання 13 колоній в єдину державу. Водночас на американському континенті ще раніше існувала потужна фольклорно-поетична традиція північноамериканських індіанців. Англійська поезія колоніального періоду була зорієнтована на теми, поетичні розміри та стилістику тогочасної англійської поезії. У ХІХ ст. почав формуватися американський варіант англійської мови, так само й поетична творчість стала набувати особливих, відмінних від англійської поезії рис. Генрі Лонгфелло та Едгар Аллан По були авторами романтичної поезії. Важко переоцінити вплив поетичних надбань Едгара Аллана По на французьку (Шарль Бодлер) та загалом європейську поезію. Явищем світової літератури став поетичний доробок Емілі Дікінсон, що писала у другій половині ХІХ ст. Наприкінці ХІХ ст. набули великої популярності не лише у США, а й за кордоном вірші Волта Вітмена. Його збірка «Листя трави» увібрала найкращі традиції романтичної поезії і водночас відкрила шляхи для розвитку реалістичної поезики. В. Вітмен перебудував поетичну систему романтизму на всіх рівнях: тематичному, композиційному, а також мовному. Мова книжки шокувала сучасників: поет сміливо

поставив поряд слова з різних стилів, змішав лексику іншомовну, розмовну, наукову, книжну. «Мовний експеримент» поета полягав у демократизації художньої мови. Він звертається до народних джерел і закликає інших митців уживати слова, які найточніше здатні відобразити життя Америки. Від цього часу американську поезію стали сприймати як цілком самодостатню й навіть як своєрідний авангард англomовної поезії загалом.

10-ті рр. ХХ ст. позначені реалістичним злетом в американській поезії, їх образно називають «поетичним ренесансом». У той час як у американській прозі реалізм став утверджуватися вже в другій половині ХІХ ст., у поезії продовжували панувати традиції романтизму. Його представники Т. Б. Олдрич, В. Холмс наслідували, здебільшого, англійських поетів і прагнули створити з поезії «чисте мистецтво», відгороджене глухою стіною від реального життя. Зміна тенденцій окреслилась у кінці ХІХ – на початку ХХ ст., коли Е. Маркем та У. Муді зробили спробу розвіяти консервативні настрої. Перший створив поему «Людина з мотигою» (1899 р.), проникнуту співчуттям до фермерів, а другий писав антиімперіалістичні вірші. Однак нова реалістична поезія з'явилась пізніше, уже в 10-ті рр. ХХ ст. Вона пов'язана з іменами К. Сендберга, Е. Мастерса, В. Ліндсея, Р. Фроста, Е. Робінсона. Ці поети звертались до теми життя американського народу. Беручи за основу демократичну поезію В. Вітмена й досягнення реалістів-прозаїків, вони змінювали застарілі романтичні канони, закладали основи нової реалістичної поетики, яка включала в себе оновлення поетичного словника, прозаїзацію вірша, поглиблений психологізм. Ця поетика відповідала вимогам часу, допомагала відображати поетичними засобами американської дійсності її багатоманіття.

Багато сторінок поезії США залишаються малодослідженими. Так, наприклад, чимало поетичних творів 1910–1945 рр. було втрачено, оскільки їх публікували в малотиражних газетах, зокрема лівого спрямування, тож значну частину з них у 1950-ті рр. було знищено в американських бібліотеках під час епохи маккартизму. Найвпливовішими модерністськими англomовними поетами періоду Першої світової війни та міжвоєнного часу вважають американських поетів Езру Паунда й Томаса Еліота. Водночас у першій половині ХХ ст. розвинулися такі цікаві поетичні напрямки, як афроамериканська

поезія (Ленгстон Г'юз) та жіноча поезія США. Особливим явищем у поезії США став доробок поетів-бітників 1950-х рр. Про престиж американської поезії говорить і той факт, що в 1960-ті рр. молоді поети «Британського поетичного відродження» (англ. *British Poetry Revival*) орієнтувалися насамперед на своїх американських попередників та сучасників. З кінця ХХ ст. можна спостерігати диверсифікацію поетичного світу США, окрім англомовних авторів дедалі частіше заявляють про себе афроамериканські та іспаноамериканські поети, зокрема представники поезії чіканос (вихідців з Мексики).

Драма

У США драма тривалий час не мала великого розвитку. Театр у США розвивався в руслі комерційних вимог, тож багато п'єс були зорієнтовані насамперед на розважальність. Країною їздили численні водевільні трупи, що виступали на ярмарках. У другій половині ХІХ ст. американський театральний ринок відкрили для себе європейські театральні й водевільні трупи, які часто приїздили у США на гастролі. Ще в ХХ ст. багато європейських акторів, які згодом стали відомі в кіно, потрапили до США у складі театральних труп, показовими тут є долі таких акторів, як Кері Грант та Стен Лорел. На сценах США виступали також і представинки елітних театрів, такі як Сара Бернар.

Великий інтерес публіки мали численні постановки за романом «Хатина дядька Тома» Гаррієт Бічер-Стоу. Нью-Йоркський театр Бродвей наприкінці ХІХ ст. став центром національного театального життя та театральних новацій. Саме тут постав новий театральний жанр – мюзикл.

На сценах малих театрів почали ставити п'єси американських драматургів нового покоління, серед яких відразу ж виділився Юджин О'Ніл (1888–1953). Героями його творів були люди різного соціального походження, з різним кольором шкіри, причому прототипами цих персонажів були реальні люди. Успішні постановки його п'єс на сцені малого театру «Провінстаун» відіграли важливу роль у творчому житті багатьох талановитих драматургів.

У 1920–1930-ті рр. у театральному мистецтві США з'явилися нові імена. Це американські драматурги Е. Райс (1892–1967), М. Андерсон (1888–1959), Л. Столлінгс (1894–1968), Д. Х. Лоусон (1884–1977), П. Грін (1894–1971), Д. Келлі (1888–1974), С. Ховард

(1891–1939), С. Берман (1893–1973), К. Одетс (1906–1963) та ін. Твори цих драматургів ставили на сценах не тільки малих театрів, а й бродвейських.

Головною темою багатьох п'єс залишалася все та ж трагедія «маленької людини» в сучасному суспільстві, але на перше місце виходила тема народу – творця історії. Крім цього, головним змістом багатьох драматургічних творів стала боротьба проти війни, захист життя і щастя на землі.

Під час війни були поширені, здебільшого, постановки розважального характеру (мюзикли, комедії). У 1940-ті рр. до жанру соціальної драми зверталися американські драматурги Теннессі Вільямс (1911–1983) і Артур Міллер (1915–2005).

П'єси Т. Вільямса розкривають суспільство як силу, яка спрямована проти людини і врешті-решт призводить її до загибелі. Тут драматург звертається до старих традицій американської соціально-психологічної драми. Усього автор створив понад 30 п'єс. Його драми ставили в театрах багатьох країн світу, багато з них були екранізовані.

П'єси А. Міллера продовжили традиції соціальної драми першої третини ХХ ст., хоча драматург вважав, що постановки того часу показували неможливість боротьби людини з жорстокими законами суспільства, а тому заздальгідь прирікали його на загибель, виключаючи будь-яку можливість боротьби й перемоги.

Одним з найвідоміших американських драматургів кінця 1950 – початку 1960-х рр. був Едвард Олбі (1928–2016). Драми Е. Олбі надзвичайно різноманітні за стилем. Критики намагаються зарахувати його до абсурдистів, реалістів, хоча сам письменник називає себе еkleктиком, стверджуючи, що особливості кожної п'єси залежать від її змісту.

У ХХ ст. стрімкий розвиток Голлівудського кінематорграфа значно потіснив театр як розважальне мистецтво. На сцену, здебільшого, виходять представники елітарної культури: Юджин Гладстоун О'Ніл (Нобелівська премія 1936 р.), Артур Міллер («Смерть комівожера», 1949 р.), Томас Стернз Еліот («Убивство в соборі», 1935 р.). Багато успішних п'єс з часом були екранізовані, так неодноразово була адаптована для кіно п'єса Теннессі Вільямса «Трамвай Бажання». П'єсу «Наше містечко» (1938 р.) Торнтон Вайлдера, написану під впливом епічного театру Бертольда Брехта,

вважають чи не найпопулярнішою драмою в США, її досі ставлять не лише численні професійні трупи, а й шкільні та аматорські театри. Після Другої світової війни постав так званий рух Живого театру (Living Theatre). Під впливом французьких драматургів у США також з'явився театр абсурду, найвідомішим представником якого вважають Едварда Олбі («Хто боїться Вірджинії Вулф?» 1962 р.).

Сучасна американська драма – явище суперечливе. Розвиток у парадигмі постмодерну сприяє пошуку новацій у театральному житті. З іншого боку – вплив традиційної культури забезпечує спадкоємність традицій національної культури.

ОБРАЗ АМЕРИКИ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ XV–XVI ст.

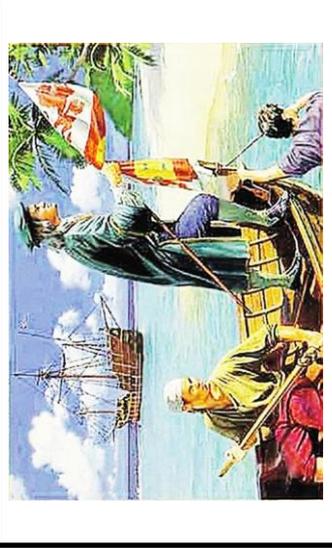
Ідеалізація континенту як нового Едему, пасторальні мотиви в зображенні корінних мешканців Америки

Відоображення літературних уявлень у корабельних журналах, звітах імператорам і єпископам, особистих щоденниках і листах додому, розповідях про дива та пригоди

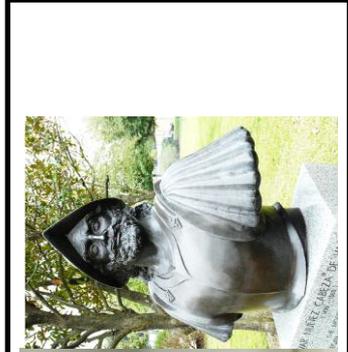
Ретушування дійсності, міфологізація Америки як первісної «чистої» цивілізації

Поява в XVI ст. альтернативного погляду на індіанців – «червоношкірих» дикунів, зображення північноамериканських нетрів – простору, який можуть освоїти лише вольові першопрохідці

Формування традицій, стереотипів, які визначили вектор розвитку американської літератури до початку XX ст.

Альвар Нуньес Кабеса-де-Вака (1490/95–1559/64) – іспанський конкістадор, перший етнограф, що став захисником індіанців, здійснив декілька експедицій углиб Північної та Південної Америки. 1555 р. вийшла у світ праця «Реляції про корабельні аварії з коментарями Альвара Нуньеса де Ваки»

АМЕРИКАНСЬКА ЛІТЕРАТУРА XVII ст.

ПУРИТАНСЬКА ЛІТЕРАТУРА XVII ст.

Дидактичне наповнення релігійного фольклору про відьмаків, душі, продані дияволу та ін.

Глорифікація власної місії, абсолютизація духовного життя, нетерпимість до інакомислення

Ненависть і зневага до автохтонного населення та сприйняття його як носіїв світового Зла

КАПІТАН ДЖОН СМІТ (1580–1631)

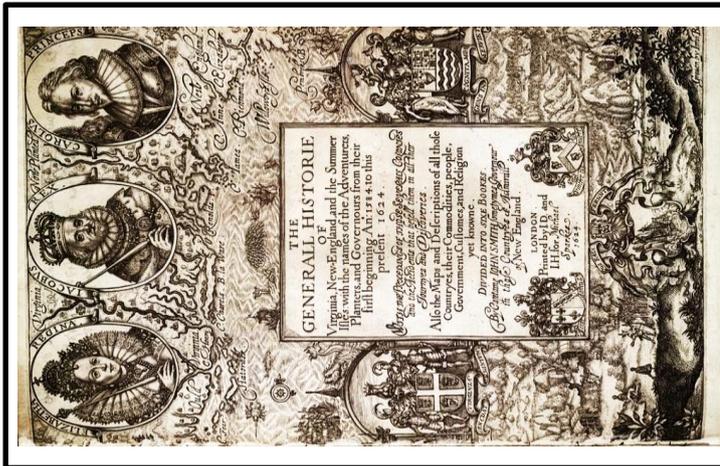
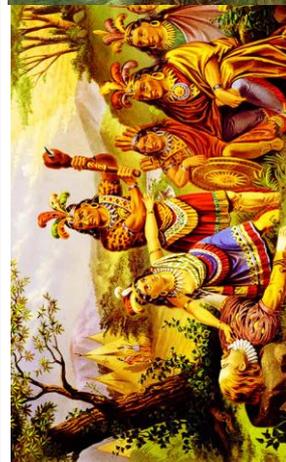

«Загальна історія Віргинії, Нової Англії й островів Соммерса» (1624)

Багатство ресурсів країни передбачає пріоритетність праці та застосування великих зусиль

Уперше створений хрестоматійний образ Америки як країни рівних можливостей

Витоки белетристичного начала в американській літературі: історія порятунку Сміта від неминучої смерті донькою Великого індіанського вождя Паухатана принцесою Покахонтас

ЕПОХА ПРОСВІТНИЦТВА Й АМЕРИКА XVIII ст.

Апробація сформульованої просвітителями тези про природне право людей на свободу, рівність і прагнення до щастя

Широка соціальна база для ідей Просвітництва: гнані (англійські пуритани, переслідувані за віру, тюремні в'язні, яких вивозили сюди «для більш активного заселення колоній»)

Синтез пуританського геоцентризму з раціоналізмом і лібералізмом Просвітництва

Сприятливі соціальні умови: відсутність станових відмінностей, ширші, ніж у Старому Світі, можливості самореалізації, підвищення соціального статусу та добробуту для кожного

ПРИНЦИПИ ДУХОВНОГО ЖИТТЯ АМЕРИКАНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЕПОХИ «ВЕЛИКОГО ПРОБУДЖЕННЯ»

УТИЛІТАРНО-ПРАКТИЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ

Бенджамін Франклін (1706–1790) – один із засновників США, політичний діяч, дипломат, учений, письменник, журналіст, видавець, масон. Один з лідерів війни за незалежність США. Його максими (знамените «час – гроші») позначають шлях до самовдосконалення, а численні есе створюють систематизовану програму щодо поліпшення людської природи й суспільства, в основі якої лежить утилітарний принцип: «Тільки добродійна людина може бути щасливою»

ОРТОДОКСАЛЬНЕ ПУРИТАНСТВО

Джонатан Едвардс (1703–1758) – американський конгрегаціоналіст-проповідник, який відстоював повернення до пуританського способу життя перших колоністів. Його вважають найбільшим богословом і проповідником епохи «Великого Пробудження». Єдиним мірилом справжньої віри, на його думку, є незмінність чеснот упродовж життя

АНТРОПОЦЕНТРИЗМ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ XVIII ст.

Б. Франклін «Автобіографія» (1771, 1784, 1788–1790)

Центральний документ історії соціального та інтелектуального прогресу Америки

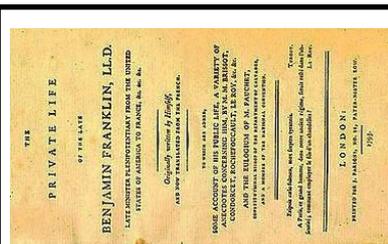
Розкрито духовну основу формування американської політичної нації – протестантську етику

Суб'єктивний погляд автора на ключові події Американської революції

Вказано, що фундамент соціального успіху – постійне моральне самовдосконалення

Наповнення конкретним і вражаючим змістом міфу про невичерпність американських можливостей

ОСОБЛИВОСТІ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ Б. ФРАНКЛІНА

Неймовірна творча продуктивність, яка була пов'язана з різноманітними інтересами й обов'язками: видавничими, науковими, громадськими, політичними, дипломатичними

Охоплення практично всіх жанрів світської літератури колоніальної епохи, періоду Американської революції та молодії республіки

ПОЛІТИЧНА ЛІТЕРАТУРА США

Т. Джефферсон (1743–1826) «Декларація про незалежність» (1776)

Текст «Декларації» спирається на політичну філософію Дж. Локка та політичні документи XVIII ст.

Текст «Декларації» сприймався як «самовираження Америки», що надавало його формулюванням переконливості та сили

Форма волевиявлення американського народу

Виразність і пластичність мови «Декларації»

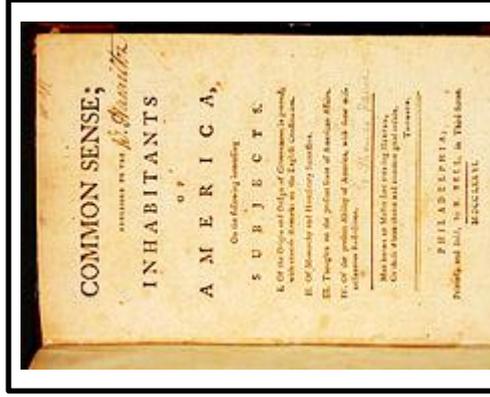
Ідеали «життя, свободи і прагнення до щастя» стають революційними гаслами, що вводить «Декларацію» в широкий контекст літератури американського Просвітництва й Американської революції

Томас Пейн (1737–1809) – письменник і політичний філософ. На початку 1776 р. видав памфлет «Здоровий глузд», який заохотив багатьох американців підтримати незалежність США. Під час війни памфлет «Американська криза» сприяв підтримці революції та надихав вояків Континентальної армії у війні з англійською метрополією

Найбільш популярний і впливовий жанр під час і відразу після Американської Революції

Головна тема політичних памфлетів – суспільство та держава, їхнє походження, функції, взаємовідносини

АМЕРИКАНСЬКИЙ РОМАНТИЗМ

Із зазізненням (до 1820-х рр.) склалися передумови виникнення романтизму, а саме: історичний момент кризи, невизначеності, надій, розчарувань і надзвичайно довгий термін домінування (до 1880-х рр.)

Романтичний нативізм (від англ. «native» – «рідний»), «національний») – опис природи, звичаїв, життя рідної країни

Синтез південного аристократизму та пуританської духовної культури Нової Англії

Повна творча свобода художника, відмова від унормованості

Рух на Захід і освоєння неозорих просторів, які відкривали нові можливості

Тісний зв'язок з просвітницьким раціоналізмом, відсутність моменту дискредитації людського розуму, заперечення його можливостей

Принцип романтичного подвійного світу – думка про недосконалість реального світу та протиставлення світу своєї

БІЛЯ ДЖЕРЕЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ РОМАНТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Вашингтон Ірвінг (1783–1859)

Американський письменник, есеїст, біограф та історик першої половини XIX ст. Найбільш відомий своїми оповіданнями «Легенда сонного виярку» та «Ріп Ван Вінкль» (уходять до «Книги нарисів Джефрі Крейона, джентльмена»). Його історичні праці включають біографії Джорджа Вашингтона, Олівера Голдсмита та Мухаммеда, а також декілька праць про Іспанію XV ст., зокрема, присвячених Христофорові Колумбу, Аль-Андалусу й Альгамбрі. Фундагор американської новели.

ОСОБЛИВОСТІ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ

Відкриття та популяризація світу усної народної творчості як джерела національної своєрідності

Поєднання м'якої іронії, гумору, пародії, гротескності та сатири під час опису сучасного побуту американського суспільства

Нативізм – опис природи, звичаїв, життя рідної країни («Історія Нью-Йорка», «Ріп-Ван Вінкль»)

Визнання суперечливого характеру й об'єктивності капіталістичного прогресу та культурних і соціальних витрат цього процесу

Поєднання фантастичного з реалістичним, перехід від повсякденного до чарівного, причому таємниче виступає як щось природне

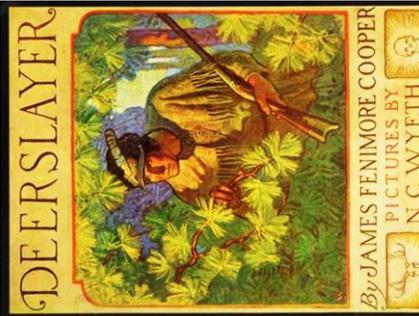
Велика роль історичних і характерологічних елементів

РОМАН У ЛІТЕРАТУРІ АМЕРИКАНСЬКОГО РОМАНТИЗМУ

Джеймс Фенімор Купер (1789–1851)

Американський письменник-романтик, один із засновників жанру авантюрного роману. Світову славу письменникові принесли пенталогія «Шкіряна Панчоха», до якої увійшли пригодницькі романи «Звіробій», «Останній з могікан», «Слідопит», «Піонери», «Прерія». Заклав основи низки жанрових різновидів роману, започаткував у літературі США таке суто національне та багатоаспектне явище, як фронтір – «роман кордону»

ОСОБЛИВОСТІ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ

Стилістика романів створює неповторну емоційну якість творів

Фундатор американського історичного роману («Шпигун» 1821)

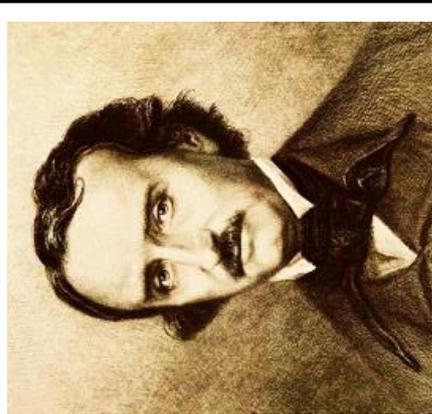
Пенталогія Ф. Купера – синтетичне оповідання, що вбирає в себе також риси історичного, соціального, моральноописового та пригодницького романів і роману-епопеї

Зачинатель американського морського роману («Лодцман», 1823) і його специфічно національного різновиду – роману китобійного («Морські леви», 1849)

Розроблені принципи американського пригодницького і моральноописового романів («Майлс Уолінгфорд», 1844), соціального («Будинки», 1838), сатиричного («Монікіни», 1835), роману-утопії («Колонія на кратері», 1848), «євро-американського» роману, конфлікт якого будується на взаєминах і суперечностях культур Старого і Нового Світу («Поняття американців», 1828)

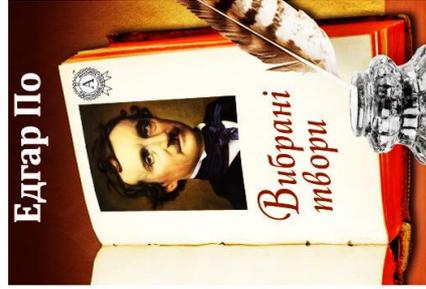
НОВІ ОБРІЇ РОМАНТИЗМУ

ДЕТЕКТИВНИЙ ЖАНР

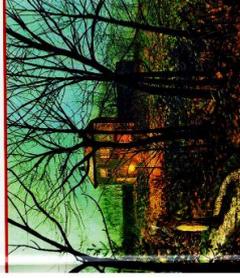
Едгар Аллан По (1809–1849)

Американський письменник, поет, есеїст, драматург, літературний редактор і критик, один з провідних представників американського романтизму. Найбільш відомий своїми макабричними (у стилі жахів) і містичними оповіданнями. Засновник детективу та жанру наукової фантастики

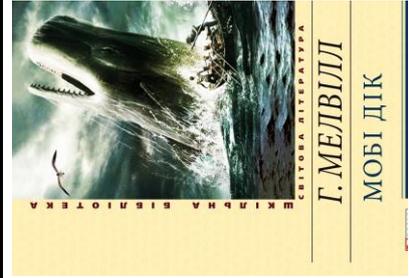
Едгар Аллан По

**ЧОРНИЙ
КІТ**

Герман Мелвілл (1819–1891)

Американський письменник, романтик, який найтісніше пов'язаний з громадським життям, з ідейною та художньою думкою своєї країни і з романтичним гуманізмом. Його творчість – абсолютно романтична за стилем та методом. Найбільш складні образи-символи безпосередньо апелюють до понять романтичної філософії буття

Г. МЕЛВІЛЛ

МОБІ ДІК

ТАЙПИ

РЕАЛІЗМ У ЛІТЕРАТУРІ США НАПРІКІНЦІ ХІХ СТ.

ХАРАКТЕРНІ РИСИ ФОРМУВАННЯ

Синтез соціал-дарвінізму та пуританського світовідчуття сприяв формуванню протестантської етики ділового успіху

Культивування гіпертрофовано оптимістичного зображення дійсності (т. зв. «американська посмішка»)

Прагнення літераторів до комерційного успіху попри неналежну якість

Незрілість національної реалістичної традиції, її провінційний характер

ШКОЛИ «МІСЦЕВОГО КОЛОРИТУ»

Ідея «місцевого колориту» мала міцну базу в національній літературній традиції: вона спиралася на «розповідь мандрівника», поширену в колоніальній словесності, і відкриття романтичного «нативізму»

ОСОБЛИВОСТІ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ

Розширення «географії» американської літератури

Опис окремих сегментів національної дійсності створював відносно повну картину різноманітної Америки на межі ХІХ–ХХ ст.

Освоєння нерозкритих літературою аспектів соціального життя: досвід імміграції, проблема «кольорового» населення, становище жінки в сучасному суспільстві

Вироблення нової, адекватної часу мови американської словесності, збагачення діалектними та професійними формами, розширення її словника

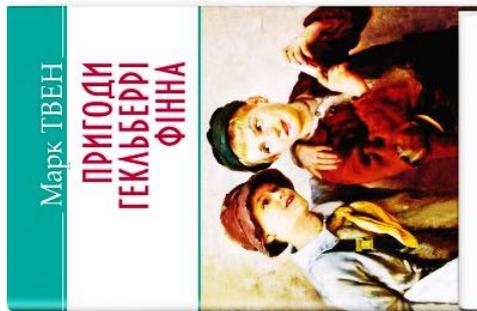
Втрата широти сприйняття та масштабності романтизму, «замкнутість» у межах регіонального бачення

«АМЕРИКАНСЬКИЙ ХАРАКТЕР» У ЛІТЕРАТУРІ РЕАЛІЗМУ

Марк Твен (1835–1910)

Американський письменник, гуморист, сатирик, публіцист, видавець. Найвідомішими творами є «Пригоди Тома Сойлера», «Пригоди Гекльберрі Фінна», «Янки з Коннектикуту при дворі короля Артура». Автор повних тонкої іронії нарисів про людські звичаї, гостро сатиричних памфлетів на соціально-політичну тематику та глибоких філософських й часто доволі песимістичних роздумів про долю цивілізації

Специфіка твенівського гумору – нерозривний зв'язок з фронтирським фольклором. Головний принцип американського народного гумору – комічне обігрування безглузких, а часом і трагічних ситуацій

Гуманізм, повага до людини праці, до її розуму та здорового глузду, переможний оптимізм

Створив повноформатний роман на південно-західному діалекті, розповідь у якому викладено від імені малоосвіченого хлопчика, що перебуває на самому низу соціальних сходів

У пізньому періоді творчості викривається імперіалізм, расизм, фінансові зловживання, лицемірство в етиці та релігії

ХАРАКТЕРНІ РИСИ ТВОРЧОСТІ

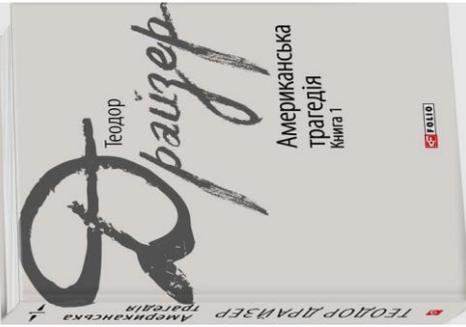
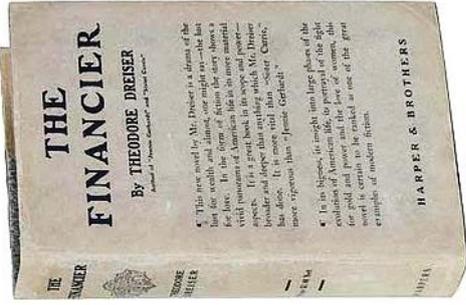
Більшість творів написано від першої особи з використанням прийому «розповідь в оповіданні»

НАТУРАЛІЗМ «АМЕРИКАНСЬКОЇ МРІЇ»

Теодор Драйзер (1871–1945)

Американський письменник, громадський діяч. Романом «Фінансист» (1912) почав свою монументальну «Трилогію бажання». У її основу покладено історію життя мільйонера. Другий том — «Титан», 1914; третій — «Стоїк» (1945). У романі «Американська трагедія» (1925) зображує середньостатистичного американця — юнака Клайда Грифітса, суть трагедії якого — марносластво, жага до високого становища в суспільстві, які штовхнули його до злочину, через що той закінчив своє життя на електричному стільці

ХАРАКТЕРНІ РИСИ ТВОРЧОСТІ

В основі його творів лежить конкретний факт, і часто цей факт запозичений з особистого життя автора

Зайвий, часом, мелодрамагізм ситуацій і схильність до «красот» стилю, що компенсується якістю матеріалу та репортерським динамізмом

Автор незмінно співчуває героям своїх романів; він перекладає провину на суспільство і на байдужість до людини космічних сил природи

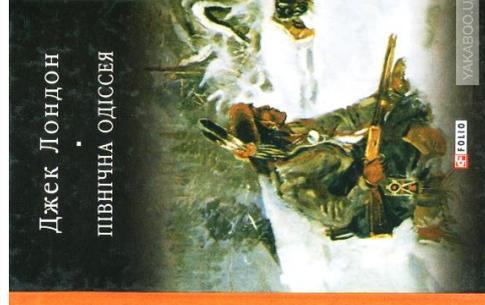
Використання способів відображення неминучих і не завжди зрозумілих матеріальних процесів, які на очах змінювали націю

ДЖЕК ЛОНДОН. ЛЮДИНА – ПРИРОДА – ЦИВІЛІЗАЦІЯ

Джек Лондон (1876–1916)

Американський письменник, громадський діяч, соціаліст. Найбільш відомий як автор пригодницьких оповідань і романів. Творчість Дж. Лондона відображає найважливіші тенденції в літературі США на межі XIX–XX ст. Романіст, новеліст, публіцист, журналіст, він створив особливий художній світ, що викликає невідомий інтерес у читача. У його творах важливим, структуроутворювальним компонентом є ідея, форми та способи художнього втілення якої обумовлюють постановку комплексу актуальних проблем

ХАРАКТЕРНІ РИСИ ТВОРЧОСТІ

Проблема «людина – природа – цивілізація» є центральною у творчості Дж. Лондона та простежується протягом усього творчого шляху у творах різних жанрів

Гуманізм Дж. Лондона обумовлений тим, що в центрі його художнього світу стоїть Людина, яка в його розумінні, є сполучною ланкою між світом природи і цивілізації

Актуалізував питання про дегуманізацію сучасної цивілізації, передбачивши наукові відкриття культурологів середини й кінця XX ст.

Ідеалом Дж. Лондона є така суспільна формація, у якій гармонійне існування людини забезпечено пріоритетом духовних цінностей

Складний синтез реалістичних, романтичних і натуралістичних складників у його творах, у розвитку традиційних для американської літератури жанрових форм (розповідь), у прагненні до створення змішаних, синтетичних жанрових моделей роману, у розробленні як традиційних для національної літератури тем («людина і природа», «людина і місто», «подорож», «фронтир», «американська мрія»), так і у відкритті нових («цивілізація та культура», «перспективи розвитку цивілізації та місце людини в цьому процесі»)

МОДЕРНІЗМ У ЛІТЕРАТУРІ 1920–30-х рр.

Модернізм із характерним для нього сприйняттям життя як хаосу та досить поширеними настроями туги й безнадії посів провідні позиції в літературі. Перша світова війна значно послабила традиційний американський оптимізм та ізоляціонізм

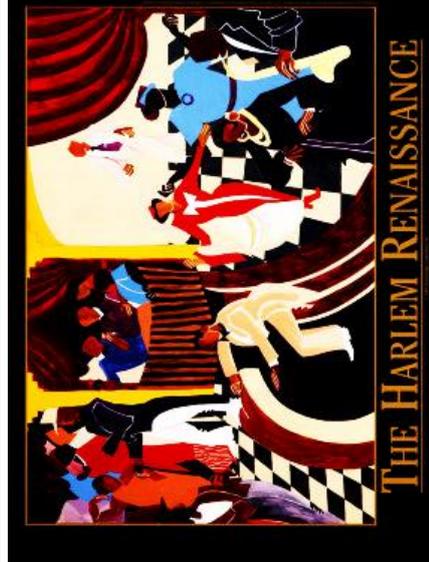
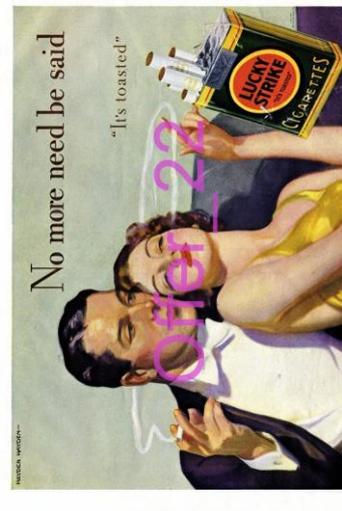
Домінування після Першої світової війни в суспільному житті безвір'я, скепсису, відчаю та розгубленості

Зростання гедоністичних тенденцій у соціумі, культивування антиклерикальних настроїв, споживацького задоволення

Гарлемський ренесанс – раптовий післявоєнний розквіт літературного процесу «чорного» мистецтва США

Розширення мережі комунікацій і розвиток індустрії реклами сприяли створенню нових журналів і видавництв

До середини ХХ ст. літературу Нової Англії вважали «американською», літературу Середнього Заходу, Півдня та Заходу – «регіональною», а творчість письменників єврейського походження й афроамериканців – літературою «меншин»

«ВТРАЧЕНЕ ПОКОЛІННЯ» В ЛІТЕРАТУРІ

Ернест Гемінгвей (1899–1961)

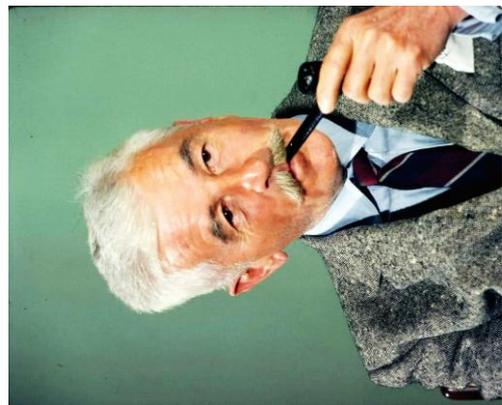
Американський письменник та журналіст, лауреат Нобелівської премії з літератури 1954 р., лауреат Пулітцерівської премії 1953 р. Здобув широку популярність, завдячуючи романам та оповіданням, а також активному й наповненому пригодами життю. Його лаконічний і насичений стиль оповіді відіграв значну роль у літературі XX ст. Проза письменника майстерно шліфована, гранично економна в образотворчих засобах. Підрунтям для неї стала школа журналістики

ERNEST HEMINGWAY

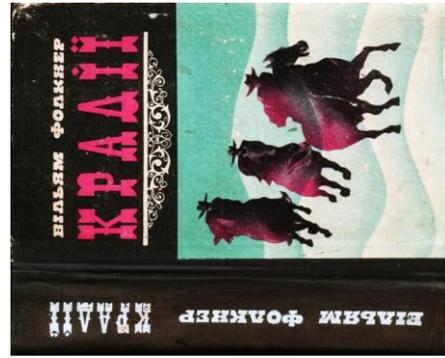
Collected Edition in four volumes. Volume I.

From the book
THREE STORIES
AND TEN POEMS
IN OUR TIME
THE TORRENENTS
OF SPRING
THE SUN ALSO
RISES
/HEAVEN/
MEN WITHOUT
WORRIES
A
TO ARMS

Вільям Фолкнер (1897–1962)

Американський письменник, прозаїк, лауреат Нобелівської премії з літератури 1949 р. Відомий своїм експериментальним стилем з увагою до інтонації й ритму. Набагато частіше використовував прийом «потіку свідомості» та писав у більш експресивній, тонкій, складній манері, з елементами готики й гротеску. Його проза — поза конкретними подіями й поза часом

ЛАУРЕАТИ НОБЕЛІВСЬКОЇ ПРЕМІЇ 1949

ВІЛЬЯМ ФОЛКНЕР
шум і лють

РЕАЛІЗМ І ПОСТМОДЕРНІЗМ ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ 1940–80-х рр.

Короткочасне домінування реалістичної тенденції у
післявоєнній літературі

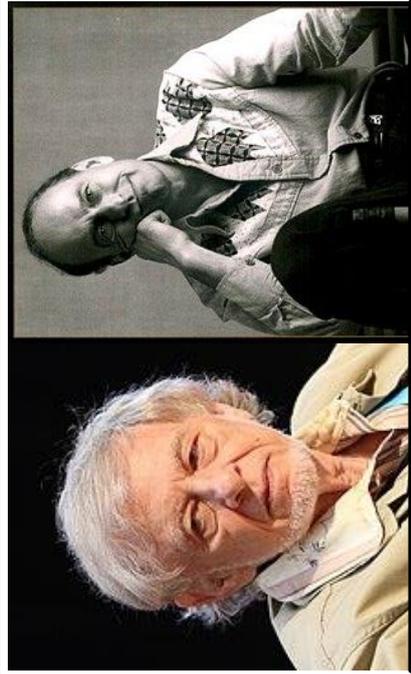
Розквіт єврейсько-американської літератури в 1940–60-х рр.
Осмислення унікального досвіду американського єврейства,
наслідків Голокосту

Маягістральний напрям американської літератури 1960–80-х рр. – постмодернізм. Він виник у США на соціокультурній базі. Сучасна Америка з її суто технічною перевагою, культурною гетерогенністю та стрімким вимиванням моральних і політичних переконань з новітнього американського життя була крайною постмодерністської культури

Американський постмодернізм часто виявляється безпосередньо залученим до світу великої політики і прагне прямо відобразити його

Специфічний різновид «життерадісного нігілізму» (за визначенням Малколма Бредбері) – зворотний бік традиційного американського оптимізму

ЛІТЕРАТУРА «НОВОЇ ХВИЛІ»

Н. Спрінрад

Р. Желязни

Фантастика – форма контркультури 1960-х рр.

Філософська основа творчості письменників – теза про існування множини світів, паралельних нашому

Еклектика літературних жанрів: космічної фантастики, політичного детективу, сімейної саги, еротичного роману, антиутопії

Використання сюжету абсурду, естетики шоку, символу, сленгу

ЛІТЕРАТУРА КОРИННИХ АМЕРИКАНЦІВ

УСНА ЛІТЕРАТУРА

Укорінена культурна традиція: міф, ритуал, казка, пісенний фольклор

Система предметних і графічних нотаток: петрогліфів, зарубок на дереві

Антропологічні, фольклористичні та історіографічні праці Вільяма Джонса (з племені Ліс), Еммі Делор (з племені Сіу), Вільяма Моргана (Навахо) та ін.

ІНДАНСЬКЕ ВІДРОДЖЕННЯ

Наварр Скотт Момадей (1934) – американський письменник індіанського походження (з племені Кайова), член Американської академії мистецтв і наук. Має 20 почесних ступенів від різних коледжів і університетів. Володар Пулітцеровської премії 1969 р. за роман «House Made of Dawn» («Будинок зі світанку»). 2007 р. Н. С. Момадей отримав Національну медаль США в галузі мистецтв за роботу зі збереження культури корінних американців

Леслі Мармон Сілко (1948) – американська письменниця. Індіанка з Лагуна-Пуебло є однією з ключових фігур Першої хвилі Відродження корінних американців. У творах Л. М. Сілко зображує корінне населення Америки, відтворює колоніальну травму, подає і досі непрості стосунки «колонізатора» й «колонізованого» у ході витіснення зі споконвічно індіанських земель до резервацій, змальовує викорінення індіанської ідентичності й зокрема – легенд та оповідок, що зміцнюють та оберігають національну пам'ять

РОЗДІЛ ІІІ

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

США

ЖИВОПИС США: ІСТОРІЯ, СТИЛІ, ЖАНРИ

Колоніальний період

Період XVI–XVII ст. може бути визначений як доба іспанського бароко. Здобутки цього європейського стильового напрямку були перенесені в іспанські колонії на американському континенті. Основними формами іспанського бароко вважають храмові споруди та вівтарі. Останні були першими зразками образотворчого мистецтва європейського взірця на теренах Сполучених Штатів.

У Новій Англії (район гори Катскілл та річки Гудзон) – відомому центрі колоніальної культури переважав її протестантський різновид. Панували протестантські настанови підкресленого аскетизму. Не було також замовлень на створення релігійних образів чи вівтарів, від яких давно відмовилась більшість релігійних громад протестантів. Практично єдиним дозволеним жанром став портрет – з темним тлом, відносно яскравими кольорами та відсутністю перспективи італійського зразка. Цей портретний жанр відповідав смакам колоніальних багатіїв, був виявом тогочасних розкошів і показчиком їхньої заможності. Колоніальний портретний жанр мав англо-голландське походження. За стилістичними даними є збіги й художні паралелі з парсунами XVII ст.

На початку XVIII ст. в англійські колонії прибули провінційні західноєвропейські художники. Вони оселилися переважно в східних та південних колоніях, працювали на багатих землевласників у долині річки Гудзон, у Бостоні та на півдні в маєтках заможних плантаторів. Провідною формою образотворчого мистецтва став окремий, або родинний, портрет.

Національний живопис США

Живопис США, як особливе явище в мистецтві, оформився приблизно у XVIII ст. і спирався на різні європейські течії в образотворчому мистецтві, але у другій половині XVIII ст. починають творчу діяльність художники, які були народжені в колоніях. У той час ідеал людини-героя Американської революції, творця нової держави отримав адекватне відображення в портретному та історичному живописі. Нова влада замовляла портрети героїв війни й отців-засновників Сполучених Штатів. Виникла низка парадних і офіційних портретів, а також картин на

історичну тематику, що утворили візуальний комплекс американської революції.

Незалежність нової республіки викликала ентузіазм місцевих мешканців, що відбилось у розповсюдженні стилів класицизму та академізму. У живопису США класицизм позначений мало, хоча декілька майстрів які навчались у Європі, активно використовували цей стиль.

Початок американського живопису пов'язують з ім'ям Дж. Коплі (1738–1815), який був одним з кращих американських портретистів свого часу. Його твори написані в манері класицизму з елементами рококо. Портрети художника відрізняються манірністю й ідеалізацією образів, що становить характерні ознаки англійського живопису XVIII ст.

У XIX ст. традиції Дж. Коплі продовжив та розвинув Г. Стюарт (1755–1828). Він був видатним майстром портрета, створив портрети шести перших президентів молодой на той час країни. Художня манера Г. Стюарта характеризується холодністю, аристократичною замкненістю, відокремленістю від глядача.

Романтизм у живописі Сполучених Штатів мав специфічно національний характер. Його витокami стали здебільшого академічні й романтичні твори Німеччини. Романтиком XIX ст. називають художника В. Олстона (1779–1843), який довгий час провів у Європі. Він є автором численних ескізів і живописних полотен на морську тематику, що відрізняються сентиментальною спрямованістю. З рідкісними навіть у Європі сюжетами працював В. Бірд (1825–1900). Він уславився картинами-байками з тваринами, які розігрували перед глядачами різноманітні людські ситуації.

Розвитку професіоналізації художнього життя держави сприяло заснування закладів художньої освіти – Пенсільванської академії образотворчих мистецтв у Філадельфії (1805) та Національної академії дизайну в Нью-Йорку (1826).

Побутовий жанр отримав значний розвиток, починаючи з першої половини XIX ст. Цьому сприяли як розвиток друкарства з описами побутових подій, так і творчість художника В. С. Маунта (1807–1868). Згодом побутовий жанр збагатився тематично й відійшов від зображення ідилічного дозвілля провінціалів з картами, неспішною працею, танцями й заручинами. У США розпочалась активна промислова революція та швидка урбанізація.

Складником раннього романтизму в США був «нативізм», зміст якого складало художнє філософське підкорення країни та її природи. Тому в середині XIX ст. основним жанром став пейзаж. Згодом виник цілий напрям у місцевому пейзажному живописі, котрий отримав назву «Школа річки Гудзон». Художники зосередились на фіксації краєвидів берегів Гудзону, штатів Нью-Йорк та Пенсільванія, Нової Англії. Знаменитими американськими пейзажистами «школи» стали Т. Коул (1801–1848), Дж. Бінхем (1811–1879), Фр. Черч (1826–1900) і А. Бірштадт (1830–1902). Їхня заслуга полягає в тому, що вони познайомили американське суспільство з дикою природою США, створивши своєрідний культ дикої природи. Твори художників нової генерації часто описують як такі, що належать до течії *люмінізм* (через увагу до ефектів атмосферного освітлення).

Своєрідний національний характер мав напрям *тоналізм*. Хронологічно він охопив період з 1880-х до 1910-х рр., у живописі був відображений у сільському пейзажі та краєвидах міст. До ознак тоналізму слід віднести значні узагальнення форм, неяскраві фарби та ефекти освітлення й туманів. З 1880 по 1915 рр. у роботах тоналістів домінували темні та нейтральні тони – чорний, сірий, коричневий, темно-синій. У 1890-х рр. американські критики почали називати подібні роботи «тональними». Тоналізм співіснував з американським імпресіонізмом і згодом поступився йому.

На початку XX ст. в образотворчому мистецтві США починає розвиватися *імпресіонізм*, яскравими представниками якого були Дж. Вістлер (1834–1903), М. Кассат (1845–1926) і Дж. Сарджент (1856–1925). Їхні картини відрізняються різноманіттям колірної гами та яскравою, вражаючою композицією. Особливістю американського імпресіонізму було те, що він не був зосереджений в єдиному центрі, а розвивався як стильовий напрям у декількох місцевих школах, розкиданих у різних штатах, художнє життя яких було мало пов'язане між собою.

Окремо в образотворчому мистецтві США стоять засновники американського реалістичного живопису В. Гомер (1836–1910) і Т. Ікінс (1844–1916). Перший найбільш відомий своїми морськими пейзажами. Виконував роботи як маслом, так і аквареллю. Більшість дослідників характеризують В. Гомера як найзначущу фігуру в американському мистецтві XIX ст., що здійснила вплив на

весь подальший розвиток американського живопису. Роботи Т. Ікінса відрізняються композиційною прямолінійністю. Особливий інтерес у художника викликало передавання рухів людського тіла, саме з цим частково пов'язане його захоплення фотографією. До послідовників реалістичної творчості слід віднести також В. Гарнетта (1848–1892), Дж. Пето (1854–1907) і Дж. Геберла (1856–1933).

На початку ХХ ст. у США з'явилося об'єднання художників, які позначили себе як групу «Кошик для сміття». Представники школи не брали до уваги салонних смаків багатих верств населення та не керувалися настановами академізму. Це угруповання митців не було суто організованим об'єднанням, не визначало теоретичну платформу, не вбачало себе єдиним товариством і не було пов'язане єдиними смаками чи кар'єрою. До нього ввійшли Р. Генрі (1865–1929), В. Глекенс (1870–1938), Дж. Слоун (1871–1951), Е. Шінн (1876–1953), Дж. Беллоуз (1882–1925), М. Прендергаст (1858–1924). Назва художньої школи пояснюється тяжінням художників до зображення натуралістичних образів. Персонажі картин школи – знедолені з бідняцьких районів, маргінали, мешканці з перенаселених нетрів, невдахи чи особи, що не знайшли себе в капіталістичному суспільстві. Темпераментна та неохайна техніка живопису лише підкреслювала драматизм ситуацій і суперечності соціальної диференціації американського суспільства.

На початок 1910-х рр. чітко визначилися кілька напрямів в образотворчому мистецтві США ХХ ст.:

1) класична реалістична традиція (Ч. Берчфілд, Р. Марш, Ф. Портер, Е. Вайт і ін.);

2) живопис «магічного реалізму», де реальність найбільше нагадує галюцинацію (А. Олбрайт, Дж. Тукер і П. Блум);

3) сплав ознак реалізму, кубізму й експресіонізму (Ч. Шілер, Ч. Демут, Л. Фейнінгер і Дж. О'Кіфф);

4) морська тематика експресіонізму (Дж. Мерін, М. Хартлі);

5) анімалізм, що межує з символізмом (М. Грейвіс).

Національним стилістичним напрямом у живописі США був **прецизійнізм**, різновид магічного реалізму, що мав місце між двома світовими війнами 1914–1918 рр. та 1939–1945 рр. Головний сюжет для прецизійністів – зображення міста, його пластична візуалізація в чітких геометричних формах. Головна тема – механістична естетика. Творчість художників-прецизійністів мала характерні

ознаки – підкреслену геометричність, графічну чіткість форм, ігнорування атмосфери, помітну «стерильність» зображень, що перебувають у безповітряному і штучному просторі, відсутність людей навіть як стафажу. Американський прецизійнізм мав деякі риси, що наближали його до обережного кубізму й італійського футуризму. Після виставки технічних досягнень «Нове століття» (1926 р.) прецизійністи отримали статус офіційно рекомендованого державою художнього напрямку.

З 1913 р., після імпресіоністської виставки «Арморі-шоу», відбувалося прищеплення американському мистецтву авангардних рис, руйнівних тенденцій через жагу майстрів утвердити власний авторитет шляхом скасування авторитету попередників.

Зміцненню позицій авангардного й абстрактного мистецтва в живописі США сприяли також і нові хвилі авангардно налаштованих художників-емігрантів з Європи, що покидали континент, охоплений війною з гітлерівською Німеччиною. Значний вплив на мистецьку ситуацію в США мали кубізм і твори засновника дадаїзму М. Дюшана (1887–1968), який став громадянином США в 1955 р.

Абстрактні експресіоністи відкидали традиційні раціоналістичні образи на користь дослідження ірраціонального. Культурні символи та історичні запозичення трапляються в їхніх роботах значно рідше. Замість цього художники спираються на суб'єктивне сприйняття, на формальні абстрактні властивості самого середовища, включаючи візуальні елементи, такі як колір, форма, лінія і двомірна площина полотна. У творчості абстрактних експресіоністів домінувала тенденція, що передбачила розквіт масової культури з її надмірним акцентуванням візуального ефекту.

У світовому мистецтві центром другої хвилі абстрактного живопису стала Америка 1940–1950-х рр.

У середині ХХ ст. у США з'являється безпредметний живопис. Це картини, які складаються з плям, ліній. У них особливої уваги заслуговує *абстрактний експресіонізм*. Його яскравими представниками є А. Горкі (1904–1948), В. Кунінг (1904–1997), Дж. Поллок (1912–1956), М. Ротко (1903–1970) і Ф. Клайн (1910–1962).

На противагу безпредметному живопису художники Р. Раушенберг (1925–2008), Дж. Джонс (1930) і Л. Ріверс (1923–2002), представили свої роботи, які склалися з клаптиків газет,

старих фотографій, афіш, зібраних у певні композиції. Так склався новий напрям у мистецтві, так званий *поп-арт*. Він характеризується специфічним вибором тем і методів, узятих з масової популярної культури. Поп-арт націлений на широку аудиторію, оскільки використовує популярні образи. У США велику увагу приділяли естетизації упаковки, товарів масового вжитку. Сутність американського поп-арту: предмети, які споживають люди, роблять представників різних соціальних верств рівними між собою. Таким чином, поп-арт проголошувався мистецтвом соціальної рівності. Найбільш яскравими його представниками стали Е. Воргол (1928–1987), Дж. Розенквіст (1933–2017), Дж. Дайн (1935) і Р. Ліхтенштейн (1923–1997).

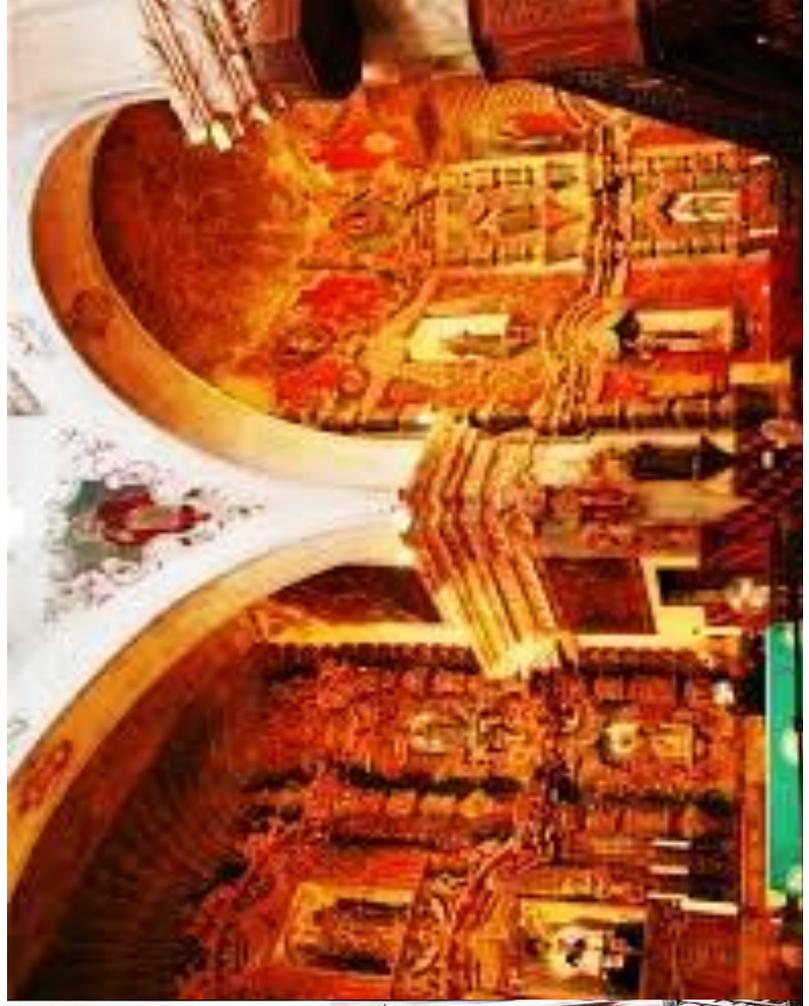
Сучасне американське образотворче мистецтво відрізняється різноманіттям стилів і напрямів, де домінує синтез мистецтва, технології та науки. Це відображає логіку й тенденції розвитку матеріальної та духовної культури Сполучених Штатів Америки.

ЖИВОПИС ДОБИ ІСПАНСЬКОГО БАРОКО XVI–XVII ст.

Домінування форм сакрального мистецтва

Експорт форм європейського мистецтва на терени Північної Америки

Спрощений варіант зразків іспанського бароко – відсутність достатньої технічної бази і фахово підготовлених митців у американських колоніях Іспанії

КОЛОНІАЛЬНИЙ (АНГЛО-ГОЛЛАНДСЬКИЙ) ПОРТРЕТ XVII ст.

ХАРАКТЕРНІ РИСИ

Анонім, 1674, «Місіс Елізабет Фрік та її донька Мері»

Вплив пуританської моралі. Відсутність пишнот барокового мистецтва Європи

Збіги та художні паралелі з парсунами XVII ст.

Комерційна доцільність і привабливість портретного жанру забезпечували його домінування в образотворчому мистецтві США впродовж майже двох століть

Центри колоніальної культури: британського зразка – територія Нової Англії, голландського – Нова Голландія, м. Новий Амстердам (нині Нью-Йорк)

ЖИВОПИС ХVІІІ ст.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

Інтенсифікація процесу еміграції західноєвропейських художників у США та їхній вплив на національну художню школу

Формування у другій половині ХVІІІ ст. національної художньої школи

Домінування форми індивідуального або родинного портрета

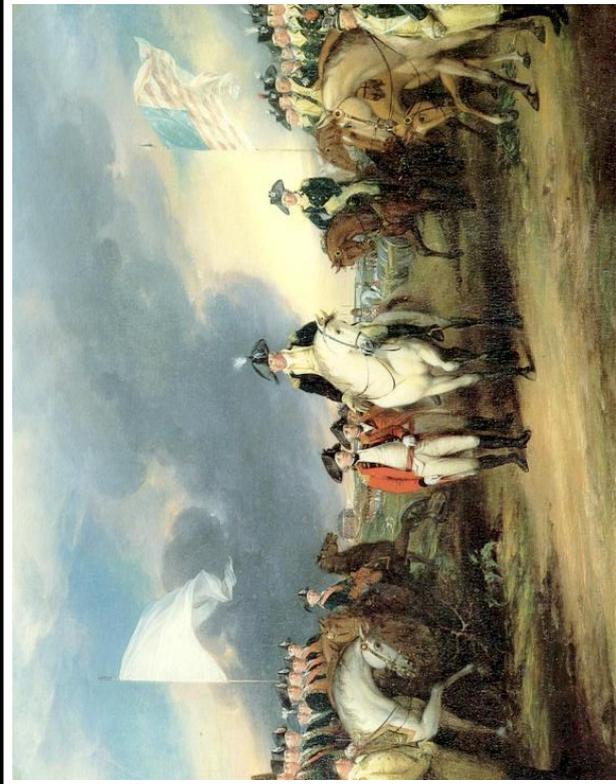
Розвиток історичного живопису за канонами класицизму (остання чверть ХVІІІ ст.). У живописі США класицизм знайшов своє втілення лише фрагментарно

Р. Фік. Родина Ісаака Ройяла, 1741

Дж. Коплі. Смерть майора Пірсона, 1784

Дж. Грамбулл. Капітуляція англійських військ під Йорктауном, 1787

Г. Стюарт. Портрет В. Гранта, 1782

ХУДОЖНИКИ ШКОЛИ РІЧКИ ГУДЗОН. РОМАНТИЗМ

Школа раннього романтизму у живописі США, що виникла в містах у районі р. Гудзон у 1820 р.

ХАРАКТЕРНІ РИСИ ХУДОЖНЬОЇ ШКОЛИ

Нагівізм – доктрина північноамериканського націоналізму, форма раннього романтизму в американському живописі

Оспівування дикої природи Америки: природа – еталон і стандарт краси

Сприяння (разом з письменниками) створенню та розвитку американського природоохоронного руху

Т. Коул (1801–1848)
Засновник школи

Вигин, 1836

Річка у Кетскіллі, 1843

Оксбоу, 1836

Ф.Е. Черч. Ніагара. 1857

А. Бірштадт. Поселення сіу. 1866

Ф.Е. Черч. Сутінки в пустелі, 1872

ПОБУТОВИЙ ЖАНР

В. С. Маунт (1807–1868).
Засновник побутового жанру

Вище досягнення художника,
1838

Поступова відмова від ідилічних сцен

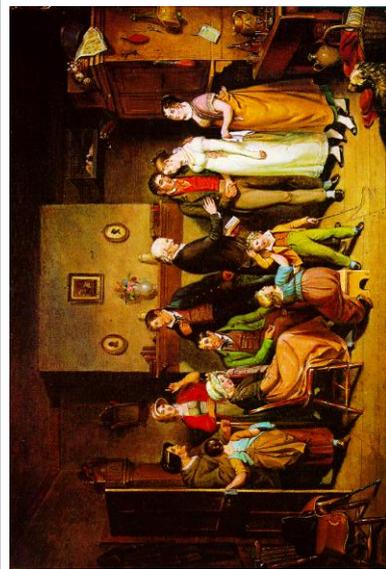

Мисливська пастка, 1844

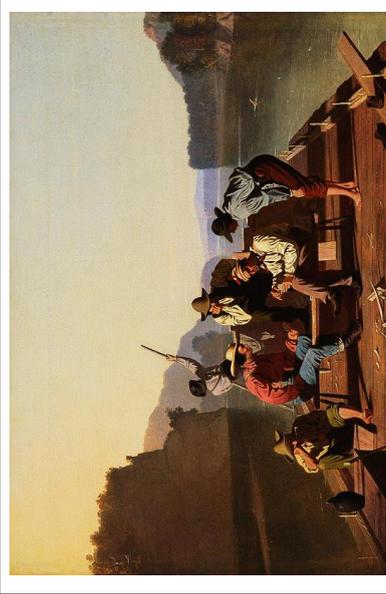
Побут селян і мешканців урбанізованих великих міст

Виробництво сидру, 1841

Д. Л. Кріммель. Сільське весілля в Пенсільванії,
1820

Д.К. Бінгем. Плотогони грають в карти, 1847

І. Джонсон. Щастя покинутого дилижанса, 1871

РЕАЛІЗМ

Специфічно національний характер

Вінслов Гомер
(1836–1910)

Полонені на фронті, 1866

Тривожний сигнал про туман

Давні мешканці

Суто американська сюжетна лінія

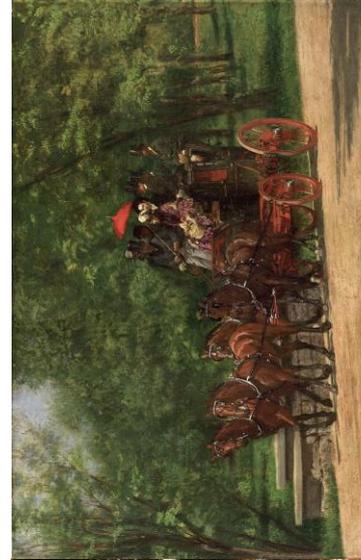
Томас Ікінс
(1844–1916)

Клініка Гросса, 1875

Шахісти, 1876

Травневий ранок у парку, 1879

ТОНАЛІЗМ

Напрямок в образотворчому мистецтві живопису Сполучених Штатів Америки з 1880-х до 1910-х рр.

Вплив барбізонської школи

Домінування в зображенні тонів повітряного простору або туману

Знайшов своє втілення в сільському пейзажі та в краєвидах великих урбанізованих міст

Джеймс Вістлер
(1834–1903)

Нокторн у блакитному та золотому, 1866

Нокторн у чорному та золотому, 1872–1877

Баттерсі

ІМПРЕСІОНІЗМ МИТЦІВ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ

ОСОБЛИВОСТІ АМЕРИКАНСЬКОГО ІМПРЕСІОНІЗМУ

Переважно ліричний характер сюжетів

Ч. Хассам. Дощовий день у Бостоні, 1885

Американський імпресіонізм органічно співіснував з ТОНАЛІЗМОМ

Р.Л. Рід. Рів'єра

Д.С. Сарджент. «У майстерні художника», 1904

В.М.Чейз. «Пагорби Шайнокк біля Нью-Йорка», бл. 1895

ХУДОЖНИКИ ШКОЛИ «КОШИК ДЛЯ СМІТТЯ»

Художній напрям у живописі США, що виник на початку XX ст. Основна мета – реалістичне зображення повсякденного життя найменш соціально захищених верств населення та представників маргінального соціуму

Роберт Генрі
(1865–1929)
Засновник школи

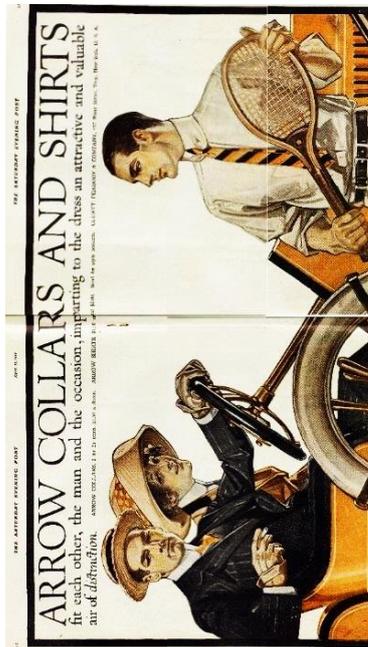
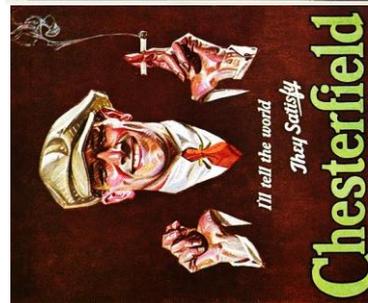
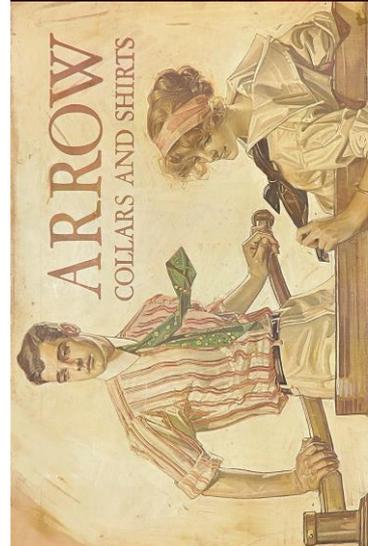

РЕКЛАМА І КОМЕРЦІЙНЕ МИСТЕЦТВО

Комплексу творчих послуг, які відносять до мистецтва, створеного з комерційною метою. Комерційне мистецтво включає в себе розроблення книг, рекламу різних продуктів, брендів, плакатів та інших дисплеїв для просування продажу продуктів, послуг або ідей

Д.К. Лейденкер
(1874–1951)
Творець рекламних
постерів

ПРЕЦИЗИОНИЗМ

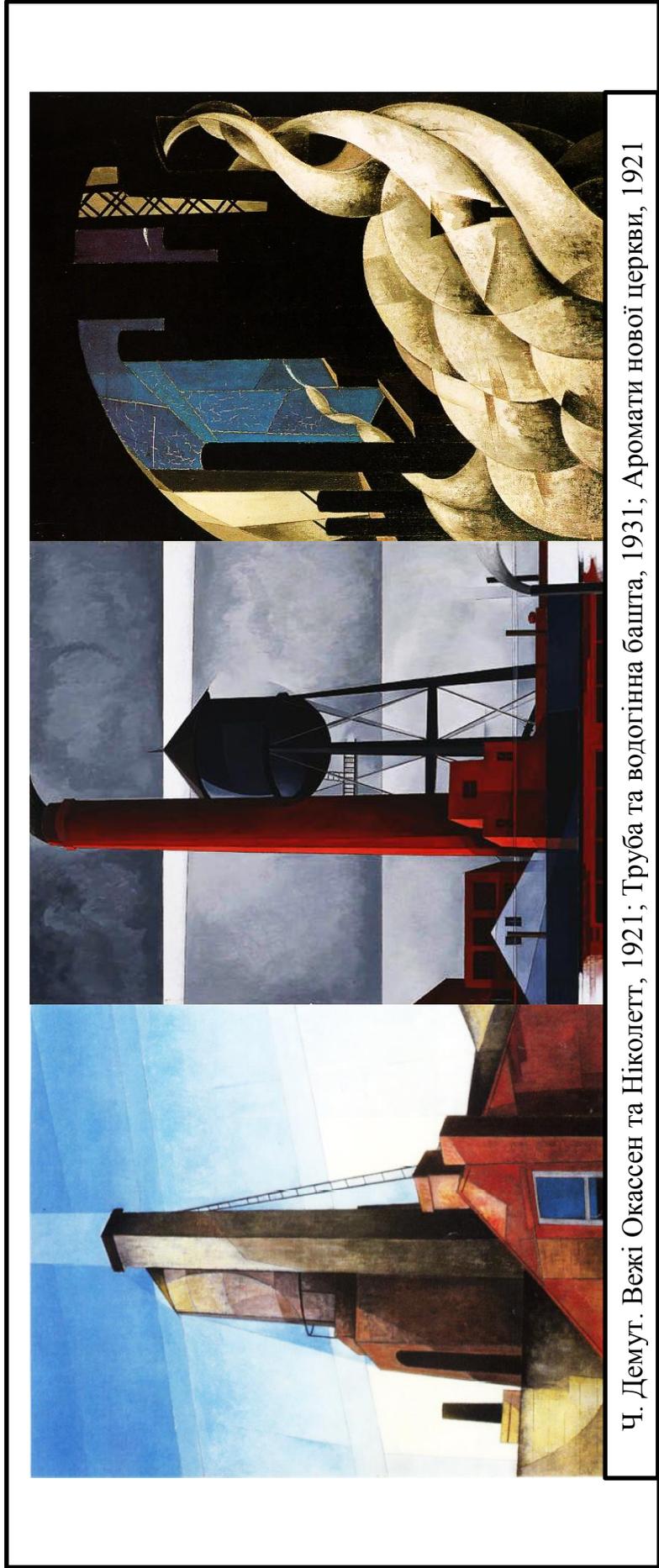
Стилістичний напрям живопису Сполучених Штатів Америки, що існував між двома світовими війнами 1914–1918 та 1939–1945 рр.

Максимальна формально-композиційна чіткість

Геометрична вивіреність сюжетів, крайня механістичність

Стерильність простору, позачасовий характер зображення

Сюжетна лінія – свідомо безлюдні мотиви сучасної промисловості та первозданної природи

Ч. Демут. Вежі Оксен та Ніколетт, 1921; Труба та водогінна башта, 1931; Аромати нової церкви, 1921

АВАНГАРДИЗМ І АБСТРАКЦІОНІЗМ

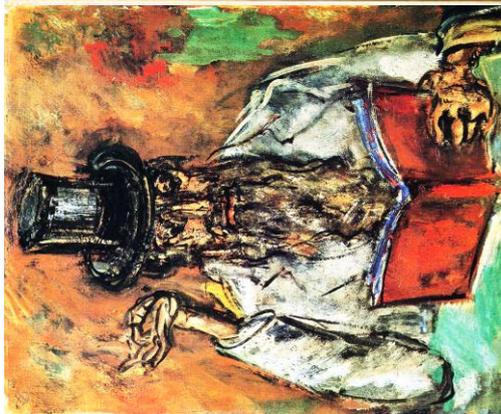
С. Девіс (1894—1964)

Гараж №1, 1917; Дерево й урна, 1921; Лакі Страйк, 1921; Дзвіниця та вулиця, 1922, Сюжет №13

М. Вебер (1891—1961)

Старий з книгою; Віолончеліст, 1917; Сюжет №16

АБСТРАКТНИЙ ЕКСПРЕСІОНІЗМ

П.Д. Поллок
(1912–1956)

Фреска, 1943

М. Ротко
(1903–1970)

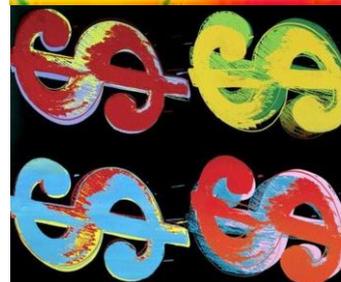
Без назви; №6; №61

ЕНДІ ВОРГОЛ (1928–1987)

Всесвітньо
американський
українського
походження, один із засновників
поп-арту та культова постать в
історії сучасного мистецтва

Відомий
митець
(лемківського)

РОЗДІЛ ІV
АМЕРИКАНСЬКА
АРХІТЕКТУРА

Самостійна роль архітектури США у розвитку світового зодчества проявилася тільки через сторіччя після проголошення незалежності нової держави. Лише в 1870-х рр. архітектура країни почала вирішувати завдання, які не можна було реалізувати за допомогою форм і методів, прийомів і навичок, що були вироблені в Старому Світі.

З початком колонізації Північної Америки перші переселенці під час організації соціального життя також використовували й консервативні форми утворення поселень. До характерних особливостей архітектурних споруд того часу слід віднести:

- розумно впорядковані, врівноважені схеми будівель;
- новий характер, позначений замкнутістю та підкресленою впорядкованістю;
- жорсткість композиції виключала різноманітність варіантів і створювала стійкі стереотипи будівельних стандартів;
- монументальність будинків плантаторів у південних колоніях.

Прості та зрозумілі системи притаманні планам забудови американських міст. Майже незмінно основою архітектурного планування була прямокутна сітка вулиць.

Віра в первинність культури Старого Світу, безпомилковість теоретичних положень книг англійських архітекторів-палладіанців, трактатів А. Палладіо та Дж. да Віньоли сприймалися як абсолютні істини.

Разом з тим, класицистичний канон, який цілком визначав зовнішній вигляд будівлі, мало впливав на його внутрішню структуру. Американська архітектура кінця XVIII ст. відрізнялася від європейської незалежністю своєрідно організованої системи внутрішніх просторів від символічних форм фасаду будівлі, який був підпорядкований класичному канону. Це характерно для творів Томаса Джефферсона (1743–1826), третього президента США, одного з видатних діячів американської буржуазної революції та в той же час найяскравішого архітектора того часу.

Архітектура США пройшла значну та своєрідну еволюцію. У розвитку американської архітектури простежується кілька періодів.

1. 1790–1840-ві рр. – постколоніальний період. Його основні риси: домінування естетики класицизму; популярність неокласичного стилю; у 1840-х рр. – розповсюдження неготичного та федерального (з елементами неокласицизму) стилів.

2. 1850–1860-ті рр. – уведення в будівельну практику конструювання споруд з активним використанням металів, зварювального заліза. Після винаходу в 1856 р. бесемерівського способу виробництва сталі архітектура збагатилася ще міцнішим, високоякісним матеріалом.

3. 1860–1880-ті рр. – поширення ідей індустріалізації будівництва, розвиток «фабричного стилю». Цей період можна визначити як початок «залізобетонної ери» в будівництві. Залізобетон дозволив максимально спростити й гранично стандартизувати процес зведення споруд. Саме в цей час в архітектурі починають широко використовувати залізний і чавунний каркаси й такий метал, як алюміній, завдяки його легкості та міцності. Поява каркаса призвела до створення першого хмарочоса, батьківщиною якого є місто Чикаго.

Період інтенсивного індустріального розвитку країни, бурхливе зростання міст, тіснота забудови, високі ціни на землю, винахід безпечного ліфта – усе це сприяло розвитку будівництва хмарочосів у Нью-Йорку та Чикаго. Одну з перших найвищих будівель було зведено в Чикаго в 1883–1885 рр. – Будинок домашнього страхування, десятиповерхова будівля з каркаса. Сформована на початок 1880-х рр. «Чиказька школа» прагнула надати новим типам каркасних будинків художнього обарвлення. Головним ідеологом школи став Луїс Генрі Саллівен (1856–1924) – родоначальник сучасної архітектури США. Він стверджував, що форму скеровує функція та вважав за необхідне акцентувати увагу на функціональних особливостях споруди.

4. 1893–1920-ті рр. – період масштабного відродження класичного стилю. Оригінальні новаторські ідеї в галузі архітектури та будівництва були пов'язані саме з новими технічними досягненнями, з появою нового типу інженерно-архітектурних технік і споруд. Це, передусім, знаменитий Бруклінський міст у Нью-Йорку, побудований Дж. і В. Реблінгами у 1883 р. На початку ХХ ст. залізобетон інтенсивно входить у будівництво багатоповерхових житлових і комерційних будівель.

5. 1920–1940-ті рр. – період функціоналізму.

На початку 1920-х рр. значний вплив на стилістику архітектури США надав фінський архітектор Елієль Саарінен (1873–1950). Він спроектував висотний будинок редакції «Чикаго Дейлі Трибюн». Також за його проєктами зведено будівлю

«Телефон-білдінг», музей Періха та одну з найвищих будівель у світі «Емпайр стейт-білдінг» (381 м).

У 1920–1930-х рр. з Європи у США емігрувало багато майстрів: Е. Мендельсон (1887–1953), В. Гропіус (1883–1969), Е. Саарінен.

У 1920-х рр. з'явилися нові ідеї «суперблоків», де пішоходи ізолювались від руху транспорту (архітектор К. Стайн та ін.). Створена наприкінці 1930-х рр. В. Гропіусом і М. Л. Брейером (1902–1981) серія житлових будинків у околицях Бостона поклала початок регіональному напрямку в архітектурі Нової Англії, де об'єднано функціоналізм із місцевою традицією.

Ф. Л. Райт (1869–1959) – основоположник органічної архітектури. Цей стиль розглядає будівлю як організм з єдиним вільним простором, органічно пов'язаний з природним середовищем («Будинок над водоспадом» 1936, Музей Гуггенхейма й ін.).

6. 1940–1950-ті рр. – розвиток збірного будівництва. Створений новий тип виробничої будівлі – багатопрольотний блок з плоским дахом без природного освітлення.

У повоєнні роки американська металургія впроваджувала в будівництво свою продукцію, стимулюючи розвиток «архітектури сталі й алюмінію».

На тлі технологічних досягнень у галузі нових матеріалів і нових методів будівництва розвивається творчість провідних майстрів американської архітектури: сина Е. Саарінена – Еро Саарінена (1910–1961), Мінору Ямасакі (1912–1986), Річарда Бакмінстера Фуллера (1895–1983).

Висунуті після війни гасла «інтеграції Заходу» під егідою США. Це було пов'язано з ідеями створення «інтернаціонального стилю» архітектурних форм.

Каноном американської архітектури того часу стали будівлі та проекти будівель зі скла, сталі й алюмінію. Провідним представником «інтернаціонального» стилю був архітектор Людвіг Міс ван дер Рое (1886–1969). Він розвинув ідею досконалої «універсальної форми». Л. Рое створив новий тип будівлі – паралелепіпед зі сталевим каркасом, нерозчленованим внутрішнім простором і суцільним склінням навісних стін. Побудований за його принципами скляний паралелепіпед Лівер-хаус у Нью-Йорку

(1950–1952) став зразком для численних повторень у США та Західній Європі.

7. З 1960-х рр. – епоха постмодернізму в архітектурі США. Повернення архітекторів до образності, оригінальності й унікальності у створенні нових форм. Мета – гармонізація архітектури відповідно до навколишнього штучного та природного середовища.

Домінуювальними напрямками і стилями розвитку архітектури цього періоду є мінімалізм та хай-тек.

Мінімалізм – напрямок в архітектурі XX–XXI ст. Розквіт мінімалізму припадає на 1960-ті рр. Нову популярність мінімалізм знайшов на рубежі XX–XXI ст. Зараз мінімалізм залишається одним з найбільш затребуваних архітектурних напрямків. Його сутність полягає в граничному спрощенні форм, відсутності декорування, мінімальної обробки поверхонь, стриманості в кольорах.

Хай-тек – стиль в архітектурі та дизайні, що зародився в надрах пізнього модернізму в 1970-х рр. Він знайшов широке застосування в 1980-х рр. і є актуальним сьогодні. Основні риси стилю хай-тек: використання високих технологій у проектуванні, будівництві та інженерії будівель і споруд; основою стилю є акцент на функціональності; максимальне обмеження у використанні декоративних елементів; архітектура хай-тек віддає перевагу склу, металу, пластику, бетону та іншим штучним покриттям.

Розвиток сучасної американської архітектури характеризується багатовекторністю напрямків і стилів. Синтез комплексу високих технологій та плюралізму ідей постмодернізму створює оригінальні зразки архітектурної творчості, які формують і визначають тенденції розвитку світового культурного процесу.

АРХІТЕКТУРА КОЛОНІАЛЬНОГО ПЕРІОДУ (XVII ст. – 1776 р.)

На початку колонізації примітивні типи побудови житла й оборонних споруд – фортів (Нова Англія), копіювання принципів голландської архітектури (Нью-Амстердам)

Оригінальний тип будівель XVII ст. у Новій Англії – молитовний будинок пуритан – «мітінгхауз»

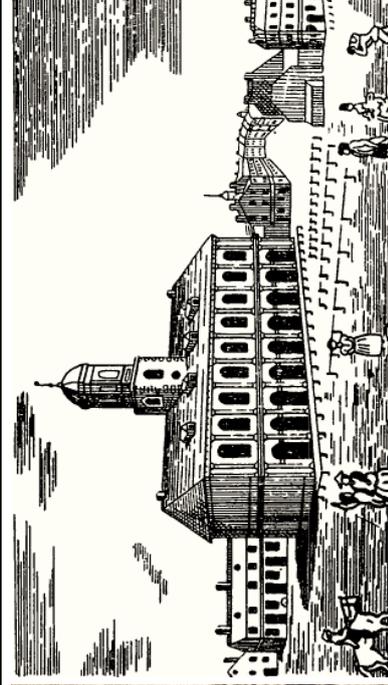
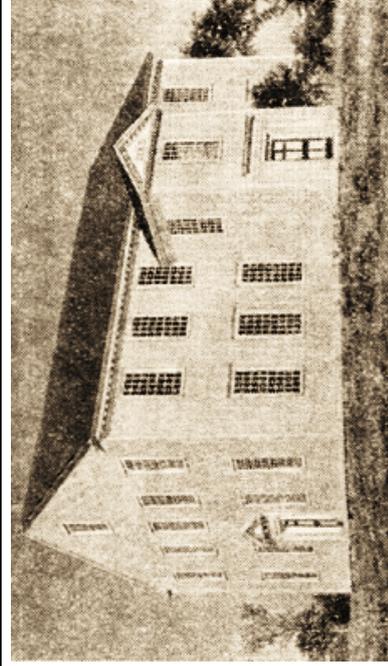
Зростання інтересу до художньої сторони споруд і більш високий рівень будівельної культури Півдня

У Новій Англії в XVII ст. розвивалися своєрідні типи громадських будівель (ратуші) на основі принципів середньовічної архітектури

Упорядкування будівництва міст. Низку міст було створено за задалегідь розробленим планом

У стильовому відношенні архітектура англійських колоній XVIII ст. багато в чому дублювала архітектуру Вірджинії та створювалася під впливом класицизму

Для другої половини XVIII ст. характерне поширення окремих мотивів палладіанства: розгорнуті в просторі композиції, двоповерхові ордерні портики тощо

АРХІТЕКТУРА США (1776 р. – перша половина XIX ст.)

Перехід від догматизму англійської транскрипції італійського ренесансу та палладіанства до самостійного сприйняття архітектури античності

Для 1-ї половини XIX ст. характерні інтенсивні пошуки нових типів будівель, підпорядкування класичної форми утилітарному призначенню

Широке використання в архітектурі інженерних інновацій (вогнестійкі конструкції, газове освітлення, внутрішній каркас з металевих стійок і балок)

Томас Джефферсон (1743–1826)

Як архітектор, спроектував будівлі Капітолію штату Вірджінія, Вірджинського університету, власну садибу Монтічелло. Для архітектора-аматора характерний перехід від палладіанства до архітектури античного храму

АРХІТЕКТУРА другої половини XIX – початку XX ст.

Мода на стилізацію під середньовічну романську й візантійську архітектуру та наслідування ордерної системи

Створення специфічного типу американської споруди – хмарочоса, який вплинув на формування архітектурних особливостей найбільших міст США

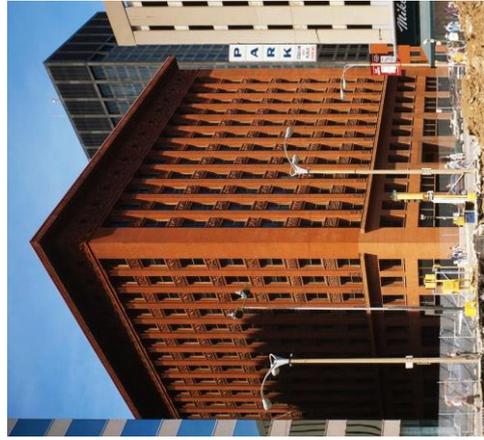
Прагматичний пошук нових конкретних ідей архітектурної естетики, яка спиралася на зовнішній прояв доцільності

ЧИКАЗЬКА ШКОЛА АРХІТЕКТУРИ

Напрямок в американській архітектурі стилю модерн, що сформувався в 1880-ті рр. у м. Чикаго. Характеризувався прагненням до багатопверховості та вертикальності ліній споруд-хмарочосів

Луїс Генрі Салліван (1856–1924). Американський архітектор, один з найвидатніших представників Чиказької школи архітектури

Вейнрайт-білдінг у Сент-Луїсі (1890–1891)

Монандок-білдінг (1891)

Чикаго-лайтер-білдінг (1879)

Флетайрон-білдінг (1902)

АМЕРИКАНСЬКА АРХІТЕКТУРА першої половини ХХ ст.

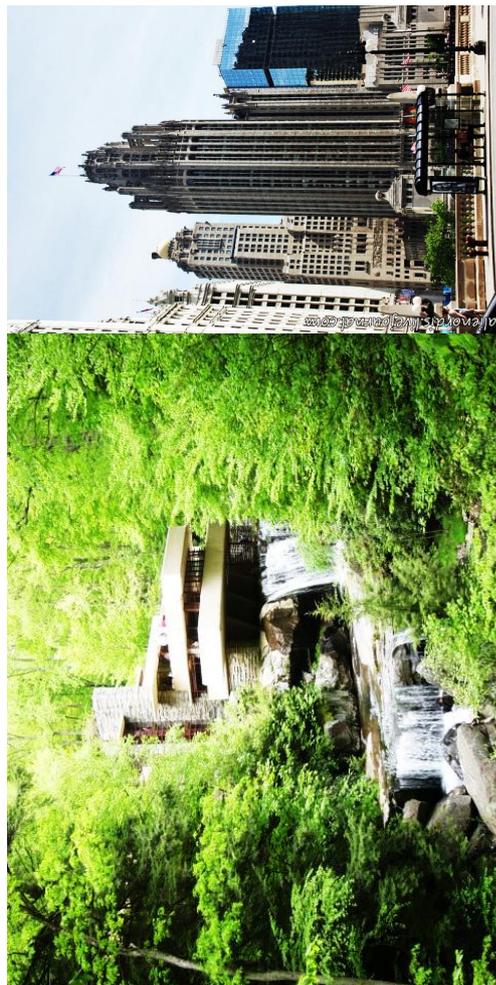
Домінування стилізаторського-еклектичного напрямку, який був широко представлений у будівництві великих громадських і житлових будинків, здійснюваному державою та великими фірмами за проектами архітекторів

Стилізація під класицизм будівель державних інституцій. Меншою мірою в будівництві було поширене наслідування середньовічної архітектури – воно траплялося переважно в культових спорудах і будівлях освітніх закладів

Активний розвиток приміського малоповерхового приватного будівництва

Органічна архітектура – створення будівель і споруд, що органічно вписані в навколишній ландшафт

Функціоналістський напрям – суворя відповідність будівель та споруд функціям виробничих і побутових процесів

НОВІТНЯ АРХІТЕКТУРА США (1950–80-ті рр.)

Створений новий тип виробничої будівлі – багатопропольотний блок з плоским дахом без природного освітлення

Плуралізм архітектурного стильового рішення. Розвиток «архітектури сталі й алюмінію» в синтезі з використанням дерев'яного рейкового облицювання і грубого природного каменю

Упровадження «інтернаціонального стилю» – максимального виявлення конструктивної основи і прагнення до універсальної лаконічної форми

**Людвіг Міс ван дер Роє
(1886–1969)**

Німецько-американський архітектор, фундатор «інтернаціонального стилю», один із класиків західної міської архітектури XX ст.

ПОСТМОДЕРНІЗМ СУЧАСНОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ АРХІТЕКТУРИ

Вичерпаність стереотипності модернізму призвела до пошуку унікальності й оригінальності нових архітектурних форм

Мега – гармонізація архітектури відповідно до навколишнього штучного та природного середовища

Головна особливість – естетика, для створення якої архітектори-постмодерністи запозичували з відомих історичних стилів принципи побудови композиції

Річард Меєр (1934)

Відомий американський архітектор. Прихильник раціоналістичної архітектури, творить в авангардному та постмодерному стилях

Атенеум, 1979

ESM City Tower, 2007

РОЗДІЛ V
МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО США

МУЗИЧНА КУЛЬТУРА США – ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

З поміж особливостей формування музичної культури й тенденцій розвитку музичного мистецтва США, що бере свій відлік від кінця XVII ст., слід виокремити:

- колоніальний тип розвитку країни і вплив музичної культури держав-колонізаторів;

- перенесення музичних традицій Європи, Африки, пізніше – Азії в культурний простір Північної Америки. Ці традиції у процесі взаємодії трансформувалися відповідно до нових умов. Значний вплив на формування музичної культури США європейських композиторів-емігрантів;

- зародження нових американських музичних традицій, що віддзеркалювали спосіб життя й духовні запити нації. У перші десятиліття XX ст. виникли специфічні національні види музики, котрі уособлювали абсолютно новий тип вираження (блюз, джаз, мюзикл та ін.);

- мультикультурний, багатоетнічний, поліконфесійний склад населення США;

- специфіка розвитку американського суспільства – нерівномірне освоєння різних регіонів країни, що призвело до утворення кількох (за відсутності тяжіння до єдиного центру) історико-культурних областей (Нова Англія, Південь, Каліфорнія, Північний Схід, Середній Захід та ін.). Це створило умови для значного різноманіття загальнонаціональних видів, жанрів, стилів музики і форм музичного життя й виникнення композиторської, виконавської та музикознавчої шкіл;

- інтенсивність розвитку музичної культури визначалася комерційним фактором, своєрідною формою «індустріалізації» творчого процесу, культивацією «ідолів» і залежністю класичної музики від приватних і державних фондів;

- експансіоністський характер посилення впливу музики США, що пов'язано із загальною політико-ідеологічною доктриною держави й забезпечується державним фінансуванням і потужною системою засобів масової інформації.

ТРАДИЦІЙНА МУЗИКА ІНДІАНЦІВ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

Музичне мистецтво корінного (автохтонного) населення доколумбової Північної Америки було пов'язане зі складною системою вірувань, ритуалів і звичаїв. Музика, здебільшого, одноголосна, з яскраво вираженим ритмічним началом. Виконання переважно соло або в унісон групою учасників з використанням двохпентатонного ладу*. Техніка співу ввібрала специфічні ефекти звукових імітацій голосів природи. Інструментальний супровід включав дві групи інструментів – духових (флейти, свистки), ударних (барабани, тріскачки).

Вивчення індіанської музичної спадщини почалося з першої половини ХІХ ст. Опис особливостей фольклору міститься у нарисах Дж. Кетліна (1796–1872), Х. Скулкрафта (1793–1864).

Перше наукове дослідження «Музика північноамериканських індіанців» належить Т. Бейкеру (1882). З кінця ХІХ ст. питаннями збереження індіанського фольклору активно займалися фольклористи та етнографи Е. Флетчер, Н. Кьортіс, Ф. Денсмор, які фіксували такі зразки за допомогою графічних знаків та засобів звукового запису. У середині ХХ ст. з'явилися грамплатівки із записами індіанських пісень. У той же час серйозно працювали в галузі індіанської фольклористики А. Мерріам, Б. Нетля та ін.

Фольклор індіанців використовували у своїй творчості американські композитори – уперше Дж. Г'юїтт у баладній опері «Таммані» (1794), потім – Е. Мак-Доуел («Індіанська сюїта», 1895), пізніше – А. Фаруелл, Ч. Кедмен та ін.

- *Пентатоніка (грец. pente – п'ять, tonos – тон) – звукова система, що містить 5 звуків різної висоти в межах октави. Двохпентатонний лад – спів у високому регістрі з носовим тембровим відтінком у межах двох октав.*

ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ІНДІАНЦІВ

Ритуальний характер

Зв'язок музики з духовним началом

Поліформія вокалізації

Домінування унісонного співу й синкопічного ритму

Використання двохпентатонного ладу

КЛАСИЧНА МУЗИКА

З початку XVII ст. формується національна класична музична школа. Незважаючи на суттєвий вплив англійської музичної культури, сформувалися суто національні особливості музичної творчості. Домінування релігійного складника в суспільному житті пуритан Нової Англії визначило основну форму музичного мистецтва – псалом. У південних колоніях у середовищі англійських і шотландських переселенців були розповсюджені пісні й танці їхніх рідних країн.

Формування молодого політичного нації сприяло появі нової універсальної форми духовного вираження – пуританського релігійного гімну. У 1722 р. у Бостоні було засновано Товариство сприяння правильному співу. У Новій Англії, Кароліні, Пенсильванії, Мериленді широкого розповсюдження набули співочі школи, які були передусім світськими, а не духовними закладами. Усе це викликало появу композиторів-аматорів так званої Першої новоанглійської школи (С. Белчер, О. Холден, Дж. Інгалс, Дж. Морган, Т. Суон, Дж. Кімбелл), які за основним фахом були ремісниками, столярами, торговцями, священниками. Провідним композитором хорового релігійного співу став В. Біллінгс. Його твори характеризувалися високим рівнем музичної майстерності та національною самобутністю. Він видав низку збірників – «Новоанглійський псалмоспівець» (1770), «Супутник майстра співу» (1778), «Континентальна гармонія» (1794), де зібрано кращі хорали й гімни, які сьогодні виконують хорові колективи, сучасні композитори США використовують фрагменти їх у своїх творах. Також В. Біллінгс залишив після себе праці з музичної теорії та настанови з хорового співу.

Отже, з-поміж характерних особливостей хорової музики кінця XVIII ст. слід назвати 3–4 голосну фактуру змішанного хору, провідну форму – фугу, введення нової системи нотації В. Смітом, В. Літлом, Е. Лоу (вона не отримала широкого розповсюдження та проіснувала відносно короткий термін).

Розвитку професійних музичних традицій сприяла діяльність так званих протестантів-пієтистів і Моравських братів (послідовників ідей Я. Гуса). Культова музика (гімни, псалми) відігравала особливу роль: будувалися органи, створювалися «Collegium musicum» (перший у Бетлехемі – в 1744 р.), куди

входили хорові й інструментальні ансамблі, було запроваджено (вперше на території США) спеціальну музичну освіту.

До XVIII ст. у розселеннях іммігрантів з різних країн Європи утворено центри різних національних музичних культур: Каліфорнія та південно-західні штати стали районами осередку іспанської культури, Кароліна – французької, Луїзіана – іспано-французької, Пенсильванія – німецької та англійської й ін.

Процеси урбанізації сприяли розвитку світського музичного життя. Виокремлено його центри – Бостон (30 грудня 1731 р. тут відбувся перший у США платний аматорський концерт у приватному будинку), Уільямсберг (Вірджинія), Філадельфія, а також Нью-Йорк (1736 р. пройшов перший публічний концерт – виступ органіста К. Т. Пахельбеля), Чарлстон, Балтімор та ін. Стала популярна англійська баладна опера. Першу таку оперу («Флора, або Крюк в колодязі») було поставлено в Чарлстоні в 1735 р. Англійську оперну трупу У. Холлема, що грала в 1752 р. в Уільямсберзі, а потім у Нью-Йорку, стали називати «Американською компанією». У 1792 р. англійці Т. Уїгнелл і А. Рейнагель створили у Філадельфії «Нову компанію». Спектаклі компанії йшли в приміщенні театру на вул. Честнат (тут у 1808 р. поставлено оперу Дж. Брея «Індіанська принцеса, або Прекрасна дикунка»).

У 2-й половині XVIII – початку XIX ст. головну роль у музичному житті країни відграли професійні музиканти-іммігранти з Європи – музичні керівники театральних труп, церковні органісти, вчителі музики. Американські музики в основному залишалися композиторами та виконавцями на аматорському рівні. Разом з тим, навіть на напівпрофесійному рівні створювалися популярні патріотичні пісні. Їхній появі, а також появі революційних пісень і маршів сприяла атмосфера культурно-духовного підйому, викликаного Війною за незалежність 1775–1783 рр. (у США зберегли популярність пісні «Янки Дудль», «Зоряно-смугастий прапор», «Слався, Колумбія» та ін.).

Завдяки діяльності іммігрантів наприкінці XVIII ст. отримали активний розвиток професійні форми музичного життя. Політичним і культурним центром стала Філадельфія, де провідну роль відіграли А. Рейнагель (автор пісень, театральної музики, піаніст і вчитель музики), сім'я Каррів (найбільш відомий Б. Карр), Р. Тейлор, а також Дж. Лайон (видав збірник релігійних гімнів

«Уранія», 1762). 1820 р. у Філадельфії було засновано Товариство музичного фонду, яке організувало й фінансувало концертне життя та музичні навчальні заклади. У музичному житті Нью-Йорка важливу роль відіграли Дж. Г'юїтт, І. Х. Меллер, а також В. Пелісьє (опера «Едвін і Анжеліка», 1796 р.), у музичному житті Бостона – органіст Дж. К. Джексон та І. К. Г. Граупнер, організатор музичного Товариства Генделя та Гайдна (1815). І. К. Г. Граупнер – автор симфонічних творів, фундатор оркестру для виконання симфонічних творів Й. Гайдна – з цього колективу на початку ХІХ ст. утворилося Філармонічне товариство, а його оркестр став основою Бостонського симфонічного оркестру. Своєрідними музичними традиціями, зумовленими географічним становищем і особливою строкатістю етнічного складу населення, відрізнявся Новий Орлеан. Наприкінці ХVІІІ ст. тут набула поширення французька опера.

З 1820-х рр. у країні масово захопилися італійською оперою. Її популярність сприяла зверненню до оперного жанру американських композиторів. У числі перших американських опер – «Леонора» та «Собор Паризької богоматері» В. Г. Фрая (Філадельфія, 1845 і 1864) і «Ріп ван Вінкль» Дж. Брістоу (за мотивами твору В. Ірвінга, Нью-Йорк, 1855).

Розвиток симфонічної музики сприяв створенню постійних симфонічних оркестрів. 1842 р. У. К. Хілл, Х. К. Тімм і В. Шарфенберг заснували Нью-Йоркське філармонічне товариство зі своїм оркестром. Перший концерт Нью-Йоркського філармонічного оркестру, що завоював згодом світову популярність, відбувся 7 грудня 1842 р. А 1848 р. група революційно налаштованих музикантів, які були змушені покинути Німеччину, переселилася в США та заснувала музичне товариство «Німеччина». У програмах концертів його оркестру були твори Л. Бетховена, Ф. Шуберта, Ф. Мендельсона.

Характерною рисою музичного життя середини ХІХ ст. був «театр менестрелів», або «мінстрел-шоу». Актори й музиканти гримувались під негрів, виступали в екзотичних костюмах, супроводжували своє виконання танцями, комічною мімікою та різними ексцентричними номерами, пародіюючи манеру музикування афроамериканців. До 1870-х рр. мінстрел-шоу почали витісняти популярні на той час водевілі, бурлески, «верайеті-шоу» (поєднання пісень і танців з акробатичними номерами), які

вирізнялися динамічністю дії, грубуватим гумором, що були розраховані на невибагливі смаки публіки.

Наприкінці XIX ст. почали створюватися американські філармонії. Були засновані перші великі оркестрові колективи, багато з яких зберегли й донині свою назву та музичні традиції. 1878 р. був заснований Нью-Йоркський симфонічний оркестр, 1881 р. – симфонічні оркестри в Бостоні та Сент-Луїсі, 1892 р. – у Чикаго, 1895 р. – Пітсбурзі, 1896 р. – Цинциннаті, 1897 р. – Лос-Анджелесі, 1900 р. – Філадельфії.

Після закінчення Громадянської війни розвиток отримала музична освіта: Бостонська академія музики (1832), Нью-Йоркський інститут музики (1854), Академія музики у Філадельфії (1857), Оберлінська консерваторія (Огайо, 1865), Консерваторія у Цинциннаті, Новоанглійська консерваторія у Бостоні, Чиказький музичний коледж (1867), консерваторія у складі інституту Пібоді у Балтіморі (1857/1868 р., на кошти мецената Дж. Пібоді) та ін. Музичні дисципліни було внесено до університетських програм; у вишах стали викладати музичну літературу, композицію, гру на музичних інструментах та ін. 1875 р. засновано перший музичний коледж у Гарвардському університеті (коледжі в США приблизно відповідають факультетам у сучасних університетах), потім в Пенсильванському (Філадельфія), Єльському (Нью-Хейвен) та ін. Почала розвиватися музична наука. Були опубліковані праці з історії музики А. У. Тейера, Ф. Л. Ріттера та ін.

З Бостоном пов'язано становлення у XIX ст. професійної композиторської школи (бостонської, або Другої новоанглійської), яка не була національною за духом, але вже представлена американськими композиторами. Основною тенденцією було прагнення до академічності стилю, стрункості та завершеності музичних форм.

Велике значення для розвитку творчості американських композиторів мала робота в США А. Дворжака, який у 1892 р. очолив Національну консерваторію в Нью-Йорку та створив струнний квартет F-dur. Він розкрив можливості використання національного музичного фольклору в симфонії «З Нового Світу» (1893), ввів негритянські й індіанські ритми й мелодійні оберти.

Поряд з поширенням європейської оперети (передусім англійської) розвивалися традиції американської комічної опери (твори В. Спенсера, Р. Де Ковена, Сузи, 1880–1890-ті рр.).

Зростання інтересу до оперного мистецтва спряло відкриттю низки оперних театрів, зокрема оперного театру «Метрополітен-опера» (1883), Манхаттенська опера у Нью-Йорку (1906), пізніше – оперних театрів у Філадельфії, Новому Орлеані, Бостоні, Цинциннаті.

Творчість більшості американських композиторів початку ХХ ст. загалом залишалася еkleктичною, але риси «американізму» виявлялися у творах усе більш чітко. Характерною рисою національної композиторської школи є змішування стилів і використання різноманітного фольклорного матеріалу, посилення популярності у США музичних течій, які формувалися в Парижі (К. Дебюссі, Е. Саті), пізніше – музики І. Ф. Стравінського.

У 1910–1920-ті рр. у США оселилося багато видатних композиторів, виконавців, концертна й педагогічна діяльність яких сприяла формуванню національної композиторської та виконавчої шкіл (А. Рубінштейн, І. Ф. Стравінський, С. С. Прокоф'єв, С. В. Рахманінов).

До середини 1920–1930-х рр. відбуваються якісні зміни в композиторській творчості з яскраво вираженими американськими особливостями. Це, насамперед:

- тип музичної експресії, що характеризується специфічною «Звуковою динамікою»;
- вільний обіг з традиційними музичними формами, особливо інтенсивне розгортання музичної тканини;
- у характері загального руху імпульсивний початок переважає над формально-логічним.

Модерністські тенденції, що позначилися на розширенні можливостей музичної мови (елементи джазу, гострий диссонанс і механістичність ритмів тощо). Стало помітним бажання епатувати слухача постійною зміною стилів, технік і манер письма, те, що пізніше багато в чому сприяло розвитку авангардизму.

Еміграція у США з різних країн Європи після встановлення в них фашистських режимів видатних музикантів (П. Хіндеміт, Б. Барток, Б. Мартіну, А. Шенберг, Д. Мійо, Е. Кшенек, Г. Ейслер, К. Вейль та ін.) стала підґрунтям для проникнення нових європейських тенденцій у музичну культуру США. П. Хіндеміт та І. Ф. Стравінський сприяли розвитку неокласицизму, під впливом творчості А. Шьонберга американські композитори почали використовувати техніку додекафонії.

У 1940-ві рр. усередині сформованої національної композиторської школи виокремилися течії, які шукали власні шляхи музичного вираження. У творах Е. Сігмейстера, К. Кеннана, Д. Гілліса відчувається тяжіння до описовості, колористичності; твори Дж. Маккея та Р. Р. Беннетта відзначені більшою динамічністю та звуковою насиченістю; більшість творів Г. Ріда й Е. Бекона відрізняється підкресленим інтелектуалізмом; творчість Х. Брента й Е. Клафліна носить експериментаторський характер.

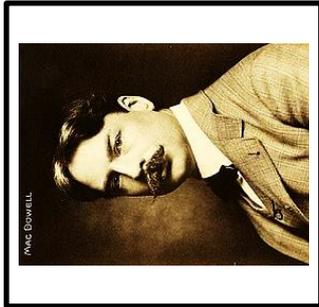
У 1950-ті рр. до числа провідних композиторів США входять В. Персікетті, П. Менніні, Р. Л. Фінні та ін. Творчість Г. Кубика, Р. Уорда, Г. Бінкерда, Р. Келлі тяжіє до неокласицизму. Для Дж. Вінсента, С. Еффінджера, У. Бергсма характерне використання елементів фольклорного «американізму».

У 1950–1960-х рр. для фінансової підтримки музичного мистецтва було створено федеральні фонди (Національний фонд мистецтва, 1960-ті рр.), фонди у деяких штатах, муніципалітетах. Важливе значення мають фонди Форда, Рокфеллера, Фулбрайта.

У 1970–80-ті рр. орієнтація на елітарність 50 – поч. 60-х рр. ХХ ст. змінилася залученням елементів масової культури, що призвело до виникнення неоавангардизму (кінець 1960–1970-ті рр.). Намагання розширити можливості музичних інструментів сприяло використанню електроакустичних ефектів (монтаж і накладення магнітофонних записів, деформація звучання за допомогою зміни швидкості програвання й ін. прийомів т. зв. записаної музики). Пізніше для цього застосовувалися звукосинтезатори. Виникає традиція композитора-виконавця та імпровізаційного ансамблю на основі поєднання принципів формально-структурної техніки композиції з джазовою імпровізаційністю.

Характер сучасного музичного життя США обумовлюється ситуацією «відкритого культурного простору» – постійним поглинанням елементів інших культур (європейської, французької, азіатських) і в той же час – активною експансією за кордон кращих зразків власної класичної музичної творчості.

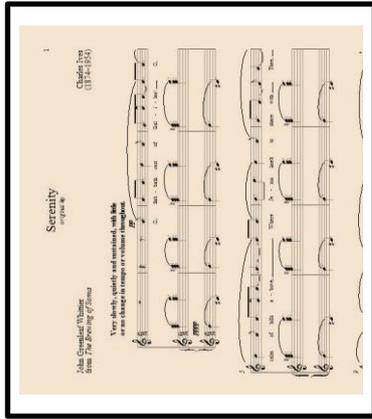
СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПОЗИТОРСЬКОЇ ШКОЛИ США

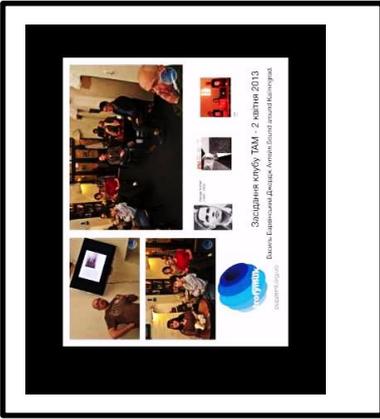
Едуард Александер Мак-Доуелл (1860–1908).
Американський піаніст і композитор періоду романтизму. Перший у США професор музики Колумбійського університету. Основні твори написані для фортепіано. Першим з американських композиторів зробив спробу музичної обробки індіанського фольклору («2-га Індіанська сюїта», 1897)

Чарльз Едвард Айвз (1874–1954).
Американський композитор. Одним з перших випробував у своїй творчості поліритмію, політональність, додекафонію, чвертьтонове письмо, кластери, алеаторику. Типовим для творчості Ч. Е. Айвза є цитування американського фольклору, гімнів, духовної музики. Експериментально-інтелектуальне мистецтво Ч. Е. Айвза вбудоване в систему опозицій: сила – слабкість, складність – простота, музика – звук

Джордж Антейл (1900–1959).
Американський авангардний композитор, піаніст, письменник і винахідник. З 1936 р. активно працював у американській кіноіндустрії, створив чимало успішних музичних проєктів з відомими кінорежисерами. 1942 р. разом з акторкою Хеді Ламарр отримав патент США № 2 292 387 «Секретна система зв'язку». Через півстоліття на винайденій ними системі «псевдовипадкової перебудови робочої частоти» утворилися такі види передавання даних, як мобільний зв'язок, GSM і Bluetooth

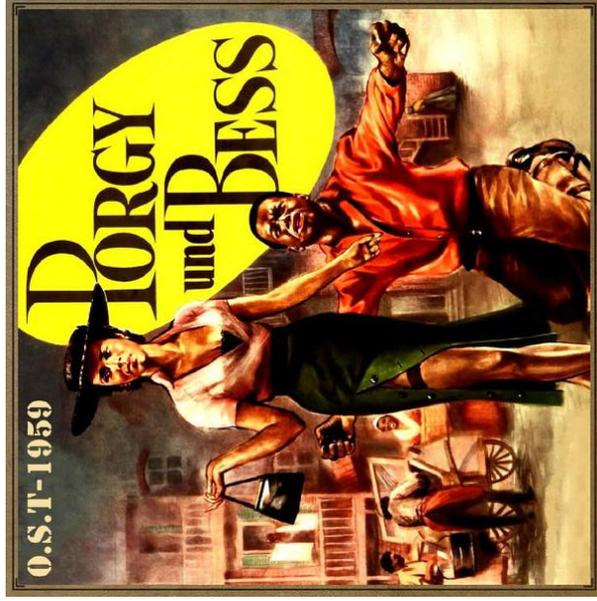
ДЖОРДЖ ГЕРШВІН (1898–1937)

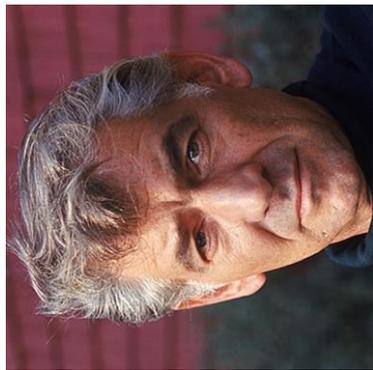
Американський композитор. Народився в сім'ї євреїв-емігрантів з України. Більшість творів композитор написав у співавторстві зі своїм старшим братом поетом Айрою. У його доробку як класичні твори, так і музика для театральних вистав Бродвею. Вони мали великий успіх у публіки. Багато музичних творів використовували для фільмів. Інколи у творах Дж. Гершвіна лунали українські мотиви. Так, написана 1925 р. оперета «Пісня полум'я» містила «Козацьку любовну пісню» (за мотивами народного твору «Іхав козак за Дунай»).

1935 р. створена найбільш масштабна та досконала опера композитора — «Поргі та Бесс» («Porgy and Bess»). Поставлена за романом Дюбоса Хейворда, вона стала не лише найдовершенішою оперою автора, але й найкращою серед усіх американських опер.

В основу найпопулярнішої арії «Summertime» для опери «Поргі та Бесс» було покладено українську коліскову «Ой ходить сон коло вікон», яку Дж. Гершвін почув у Нью-Йорку у виконанні Українського національного хору під керівництвом Олександра Кошиця

ЛЕОНАРД БЕРНСТАЙН (1918–1990)

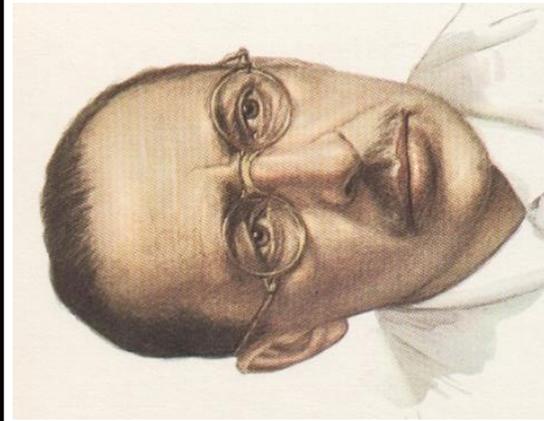

Американський диригент, композитор, піаніст, педагог і просвітник єврейсько-українського походження, син Самуеля та Женні Бернстайнів, які емігрували перед Першою світовою війною з передмістя Рівного до США. Автор та інтерпретатор багатьох записів класичної музики.

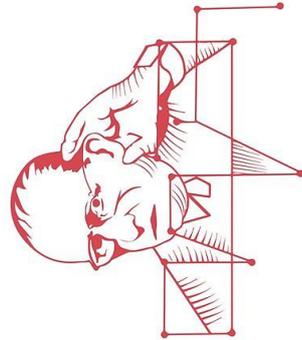
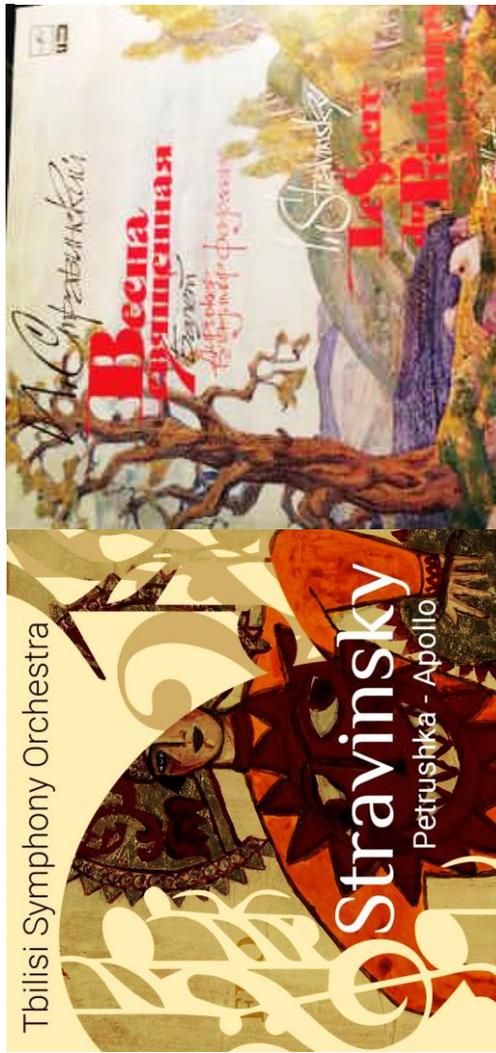
Широко відомі його мюзикли, зокрема «Вестсайдська історія» (1957, Нью-Йорк). Працюючи в рамках жанру, увів до мюзиклів оперні форми, а також прагнув у них наскрізного симфонічного розвитку. У його музиці майстерно перетворені ладогармонійні, ритмічні особливості джазу, негритянських, мексиканських й інших народних пісень. У творах використовував різноманітні музичні засоби – вуличні пісні, рок-н-рол («Меса», 1971)

ІГОР ФЕДОРОВИЧ СТРАВІНСЬКИЙ (1882–1971)

Композитор, диригент, піаніст українського козацького походження. Син співака Федора Гнатовича Стравинського. З 1939 р. – у США (з 1945 р. – американське громадянство). Вів широку концертну діяльність. Для сучасної української музичної спільноти актуальними є дослідження духовних зв'язків І. Ф. Стравинського з українською культурою. Значну частину своїх творів писав на основі українського фольклору

УСТИЛУГ СТРАВІНСЬКИЙ
FEST

НОВІ МУЗИЧНІ ФОРМИ Й ЖАНРИ

Важлива роль у становленні американських музичних традицій належить мистецтву американських негрів. З початку XVII ст. негри-раби були носіями самобутньої давньої африканської культури, яка під впливом духовної музики європейських іммігрантів сформувала унікальний синтетичний музичний різновид – спіричуел. Поступово змінювалось ставлення до музичного мистецтва афроамериканців – від сприйняття його як екзотичної примітивної форми вираження до визнання його як важливого складника американської музичної культури.

На межі XIX–XX ст. на півдні США сформувалися своєрідні форми музичного вираження афроамериканців – блюз і регтайм. Уведений у сферу комерційної музики блюз характеризувався особливою (12-тактовою) формою та гармонійною схемою, які слугували основою для імпровізації. Американський блюз на етапі формування поділявся на т.зв. «сільську, архаїчну» та «міську професійну» гілки. З представників «архаїчного блюзу» найбільш відомі «Біг Білл» Брунзі та «Блайд Лемон» Джефферсона. Серед авторів «міського» блюзу – В. К. Хенді, серед виконавців – Г. «Ма» Рейні, Б. Сміт, Х. Ледбеттер. Інструментальний різновид блюзу (буги-вуги) розвивали піаністи Дж. Янсі, А. Еммонс та ін.

1870–1900 рр. на півдні США виник регтайм, як специфічний стиль гри на фортепіано. Під впливом регтайму сформувалася гарлемська школа джазової гри на фортепіано (Т. «Фест» Уоллер, Дж. П. Джонсон, Ю. Блейк та ін.). Оркестровий різновид регтайму вплинув на музику духових бендів, популярну музику та джаз. Активно використовували характерні особливості регтайму композитори І. Ф. Стравінський, П. Хіндеміт, Ч. Айвс.

У 1920-ті рр. сформувалися важливі види сучасної музики США – джаз, мюзикл, кантрі-мюзик.

Ранні види джазу (hot) виникли в Новому Орлеані, для них характерні безпосередність, динамічність, імпульсивність. Ці види були результатом складної взаємодії різних культурних тенденцій та в синтезі утворили нові форми джазу – класичний новоорлеанський стиль і діксіленд.

У 1920–30-ті рр., які отримали назву «джазова ера», домінував стиль «суїнг». Він був представлений великими оркестрами (big band) під керівництвом Дж. Лансфорда, Ч. Барнета, В. «Чіка» Уебба, Т. Дорсі, Е. К. «Дюка» Еллінгтона.

У 1930-х рр. набув популярності так званий м'який (sweet) джаз, який виконували комерційні танцювальні оркестри сімфоджазового типу (керівники П. Уайтмен, Ф. Уерінг та ін.).

У мюзиклі був реалізований новий тип сценічної дії, заснований на специфічній взаємодії елементів драми, співу та пластики з характерною динамікою. На Бродвеї були поставлені перші мюзикли – «Ні, ні, Наннета» (1925) В. Юменса, «Нехай гримить оркестр» (1930), «Про тебе співаю» (1931) Дж. Гершвіна.

На початок 1920-х рр. серед жителів ізольованих місцевостей району Аппалачів (у штатах Північна Кароліна, Вірджинія, Теннессі) сформувалося традиційне пісенне й танцювальне мистецтво, яке отримало пізніше назву «Кантрі-мюзік». Для кантрі-мюзік характерні спів у супроводі гітари, а також сольна й ансамблева гра на скрипках, банджо, арфах, губних гармошках та ін. Діапазон виконавчих традицій широкий – від невибагливого співу любителів до виступів майстрів-професіоналів.

У 1920–30-ті рр. традиційні музичні стилі білих американців Півдня об'єднувалися загальним терміном «хілбіллі». Унаслідок міграції населення країни в період Другої Світової війни 1939–1945 рр. цей стиль став більш популярним. Наприкінці 1940-х рр. з'явилися стиль «блюграсс» – музикування на струнних інструментах (скрипка, банджо та ін.), часто в поєднанні зі співом (Б. Монро та ін.), музика ковбоїв Заходу – honky-tonk (Техас; провідні співаки – Е. Табб, Б. Уїлс і ін.), стиль «вестерн» (Т. Ріттер, Дж. Отрі та ін.).

Отже, в музичній культурі Америки інтегрувалися та синтезувалися різноманітні музичні елементи. Популярна музика Північноамериканського континенту являє собою розгалужений спектр вокально-інструментальних форм, що виникли шляхом складного поєднання різних джерел, насамперед європейських професійних традицій і африканських фольклорних ритмоінтонацій.

СПІРИЧУЕЛ

Духовні пісні афроамериканців, основний жанр афроамериканського музичного фольклору

Синтез африканських виконавських традицій зі стилістикою пуританських гімнів

Тематика – сюжети Старого Заповіту

Структура питання-відповіді діалогу проповідника з прихожанами

Оформлення як музичної форми – остання третина XIX ст.

РЕГТАЙМ

Жанр американської музики, виник як спосіб гри на фортепіано, що імітував звучання банджо, а в 90-х рр. XIX ст. розвинувся як інструментальна форма

Мелодійні й тональні структурні характеристики регтайму мають європейське походження

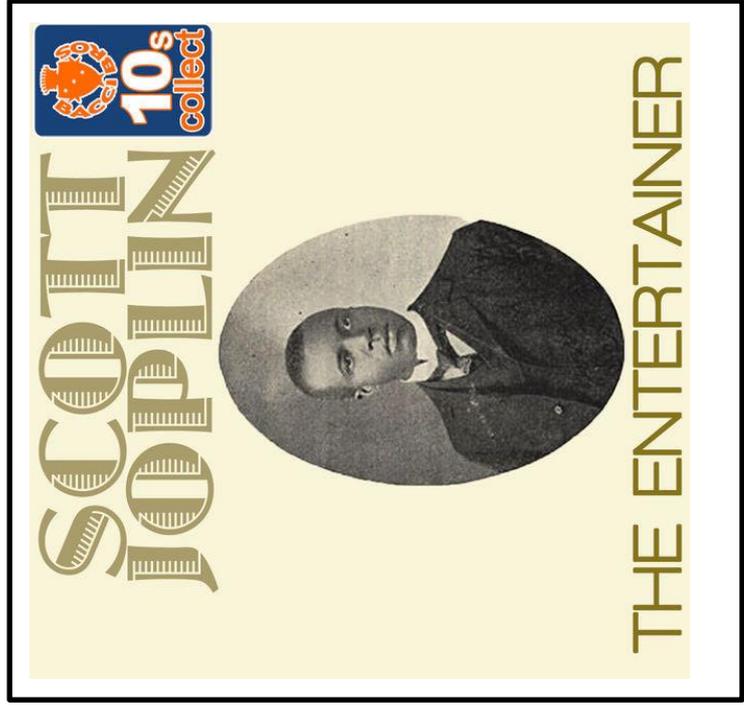
Рівномірно акцентований маршовий ритм прогигставлений гостро синкопованій мелодії

Фортепіано трактується переважно як ударний інструмент – техніка гри ґрунтується на акордових ударах, жорстких, насичених поліритмією

СКОТТ ДЖОПЛІН (1867–1917)

Афроамериканський композитор і піаніст, автор 44 регтаймів, двох рег-опер, двох симфоній, а також посібника з гри фортепіанного регтайму. Його вважають найвизначнішим автором еталонних зразків цього жанру. Класична музика, народні наспіви, госпели, спіричуели, а також танцювальна музика дозволили композиторові розвинути власний стиль, який поєднував як традиційні мотиви американської музики і європейські риси

БЛЮЗ

Жанр афроамериканської світської музики, вокального та інструментального музичного мистецтва. Часто блюз сприймається в музичному середовищі як примітивна форма джазу

Музичний діалог інструментів між собою

Синтез афроамериканського та кельтського музичних стилів

Імпровізаційна форма музичного жанру, де в композиціях часто використовують лише основний опорний «каркас», який доповнюють сольні інструменти

ВИДАТНІ БЛЮЗМЕНИ

Мадді Вотерс (1915–1983)

Бі Бі Кінг (1926–2015)

Аарон Тібо «Ті-Боун» Вокер (1910–1975)

ДЖАЗ

Жанр синтезованого афроєвропейського музичного мистецтва, що виник на межі XIX–XX ст. у США серед афроамериканського населення

Імпровізація

Комплекс прийомів виконання ритмічної фактури – свінг

Поліритмія, яка заснована на синкопованих ритмах

Синтез африканських ритмів, робітничих, релігійних, світських пісень, народна музика, музична творчість театрів менестрелів

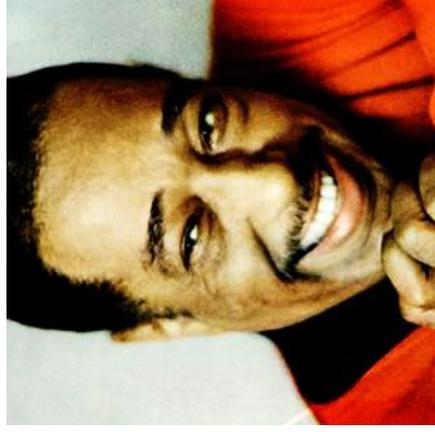
ВИДАТНІ ДЖАЗМЕНИ

Луї Армстронг (1901–1971)

Елла Джейн Фіджеральд (1917–1996)

Дюк Еллінгтон (1899–1974)

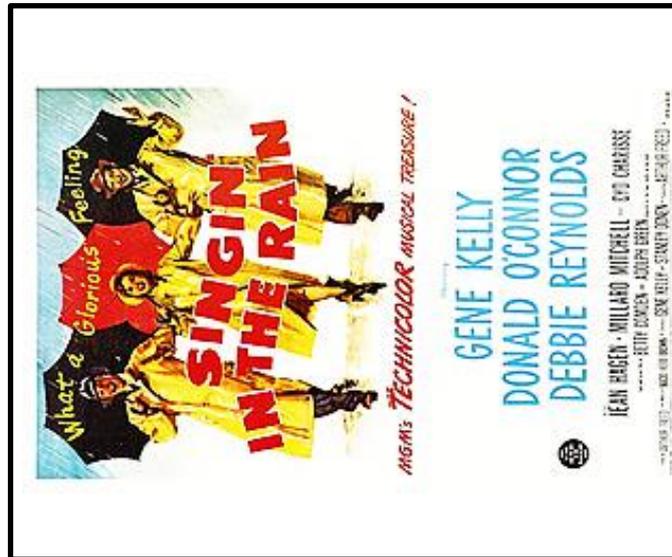

Гленн Міллер (1904–1944)

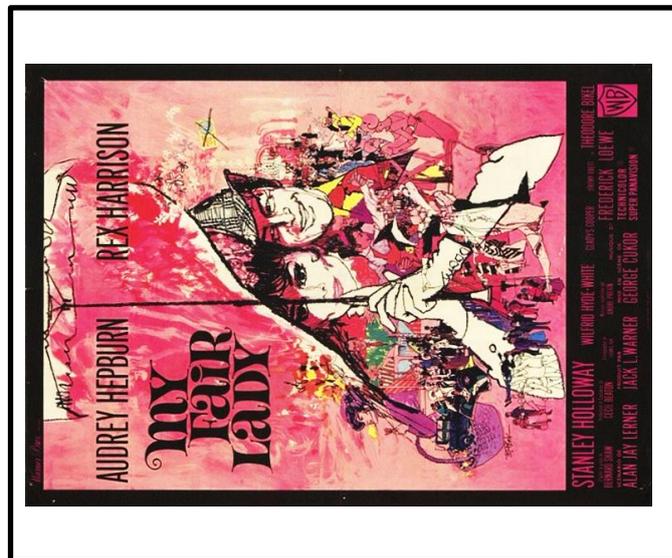
МЮЗИКЛ

Музично-сценічна вистава, у якій поєднуються різноманітні жанри й виразальні засоби естрадної та побутової музики, хореографічного, драматичного й оперного мистецтва. Як жанр виник у США в 1920-х рр.

НАЙКРАЩІ ЗРАЗКИ МЮЗИКЛУ

«Співаючі під дощем» – американський мюзикл 1952 р.

«Моя чарівна леді» – американський музичний комедійний фільм 1964 р.

«Вестсайдська історія» – кіноверсія (1961) культового бродвейського мюзиклу

КАНТРИ

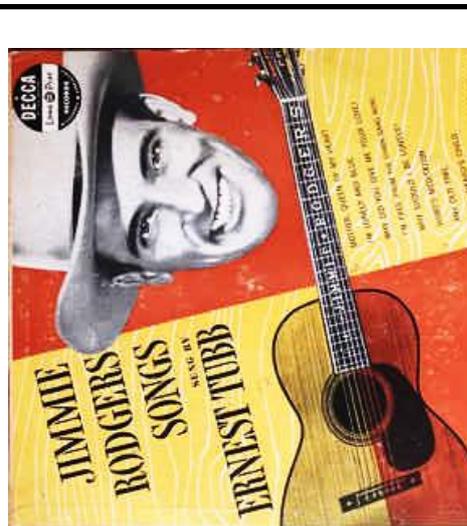
Музичний напрямок, що бере початок від народної музики британських переселенців у США, яка продовжувала традиції епічної кельтської балади й народних танцювальних форм

Оперування простим інструментарієм: ударна установка, гітара зі сталевими струнами (різновид гавайської гітари), губна гармошка, банджо, скрипка та піаніно хонкі-тонк, спеціально дещо розстроєне

Композиції кантрі доволі динамічні, прості пісні спираються на схеми рок-н-ролу або ліричної балади, нерідко в ритмі вальсу

Тексти оповідують про звичайні людські справи: любов, працю, дозволля, фінансові проблеми, клопоти з дітьми тощо

Відомі кантрі-виконавці

Джиммі Роджерс (1897–1933)

Генк Вільямс (1923–1953)

Джонні Кеш (1932–2003)

ПОП-МУЗИКА

Терміном «поп-музика» позначають явища масової музичної культури, які мають відверто комерційний характер, внесені до системи засобів масової інформації та індустрії тиражування (грамзапис, відеозапис) і розваг. Тому до поп-музики можна долучити зразки джазу, рок-музики й різноманітні напрями естрадної музики. Первістком поп-музики став шлягер з його простими мелодіями й текстами про кохання.

Рок-музика виникла на початку 1950-х рр., коли на основі ритм-енд-блюзу сформувався пісенно-танцювальний стиль рок-н-рол, що став результатом поєднання характерних рис кількох поширених американських вокальних жанрів, а саме: кантрі-енд-вестерну, госпелу, буги-вуги, стилю диксиленд.

Диско – один із напрямів танцювальної музики 1970-х рр., що не без іронії визначається як «ритм без блюзу». Музиці диско притаманний одноманітний чіткий і швидкий ритм ударних, що нагадує стандартизований стукіт метронома. Термін «дискотека» (як і саме явище) набув поширення далеко за межами Америки.

У 1980-ті рр. виник новий «чорний» жанр, хіп-хоп – музика вулиць, бідних гетто, чорних кварталів Нью-Йорка, що має вузьку соціальну спрямованість.

1990-ті можна схарактеризувати як розквіт цілої низки напрямів без домінування будь-якого з них. Триває розвиток року, репу, соулу або прикордонних жанрів. Набуває популярності арт-рок – напрям рок-музики, у багатопланових композиціях якого використовують елементи академічної музики у формі прямого запозичення фрагментів або аранжувальних прийомів та інструментарію.

2000-ні рр. відзначилися остаточним стиранням кордонів між жанрами. У цілому десятиліття характеризується деяким ослабленням позицій року та найбільшим впливом хіп-хоп-музики на сусідні жанри.

У 2010-ті рр. спостерегається експансія латино-американської поп-музики.

Сучасна масова музична культура Америки – це грандіозний шоу-бізнес. Позитив американської масової музичної поп-культури полягає у створенні абсолютно нового матеріалу, у простоті, доступності й функціональності, оскільки форма та засоби вираження визначаються впливом американського життя.

ОСОБЛИВОСТІ ПОП-МУЗИКИ США

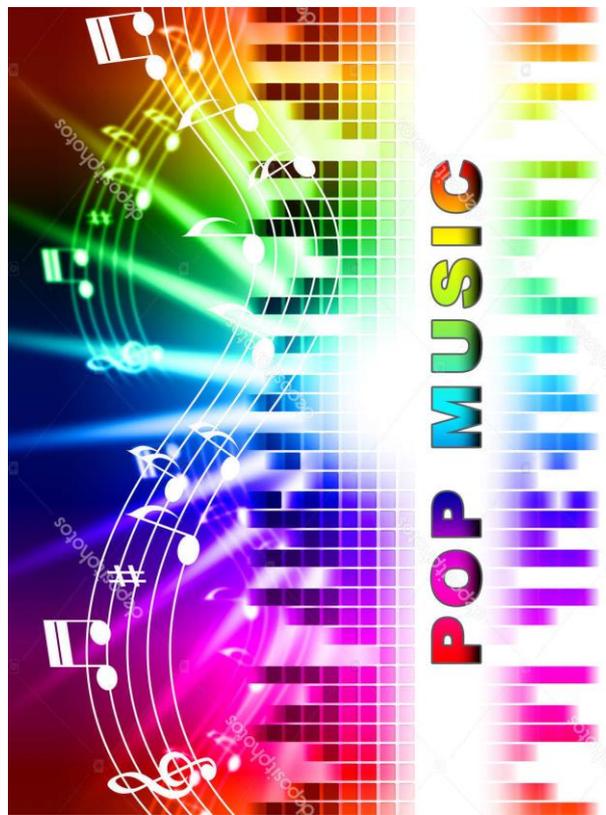
«Традиційний поп», який тісно пов'язаний з джазом у 1950-х рр.

Поширення рок-музики в музичному просторі 1960-х рр.

Вплив у 1970–1980-х рр. музичної культури «диско» («свродиско»)

Трансформація стилів соул, ритм-енд-блюз, хіп-хоп у музичній творчості 1980–1990-х рр.

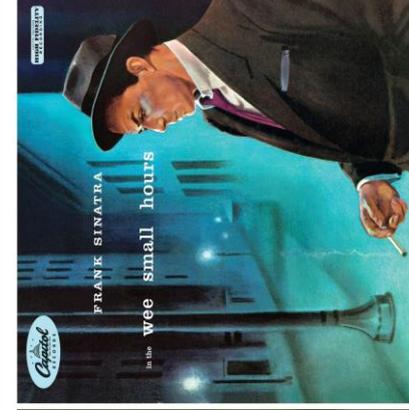
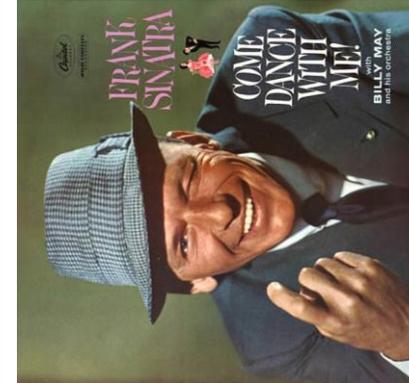
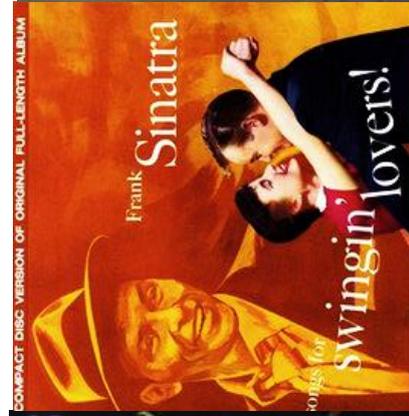
Поява з 2000-х рр. електронної танцювальної музики – рейва

ФРЕНСІС АЛЬБЕРТ СІНАТРА (1915–1998)

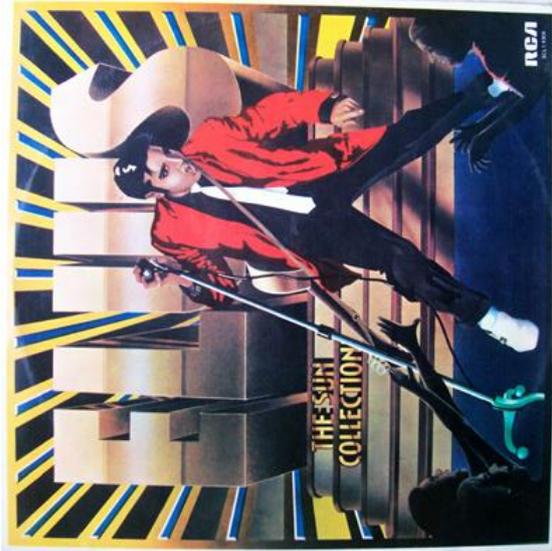
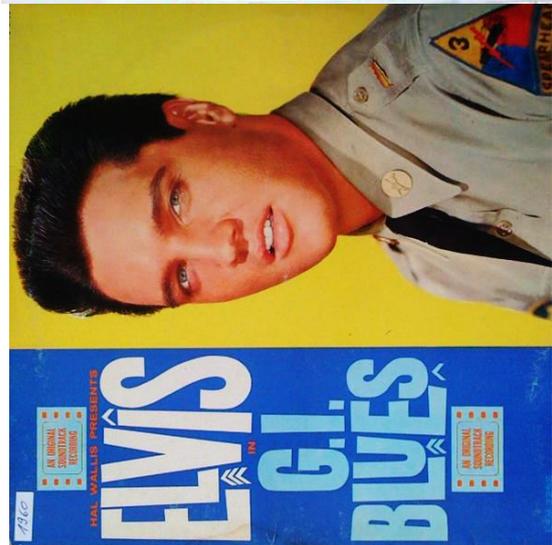
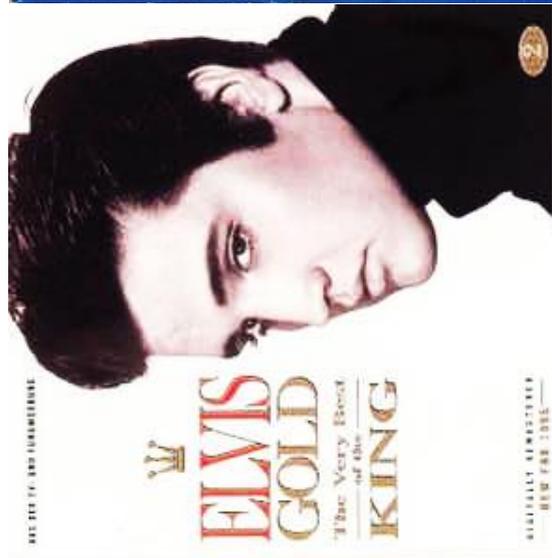
Американський актор і співак. Пісні в його виконанні увійшли до класики естради та стилно свінг, стали найбільш яскравими зразками естрадно-джазової манери співу «крунінг». За 50 років активної творчої діяльності записав близько 100 популярних синглів, виконав усі найвідоміші пісні визначних композиторів США. За життя співака було випущено близько 60-ти альбомів з його вокалом

ЕЛВІС ААРОН ПРЕСЛІ (1935–1977)

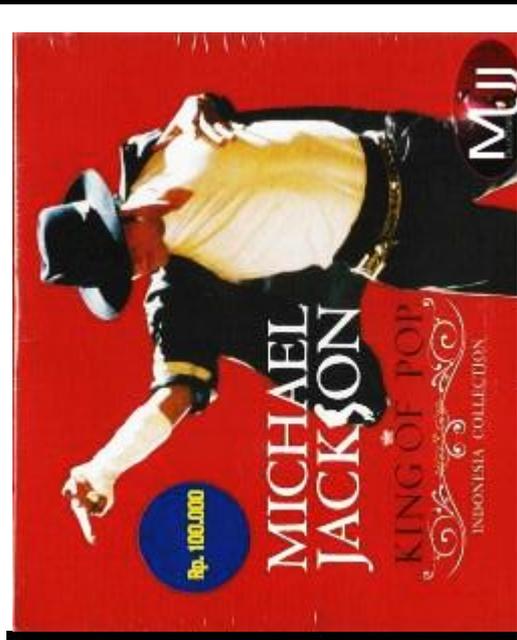
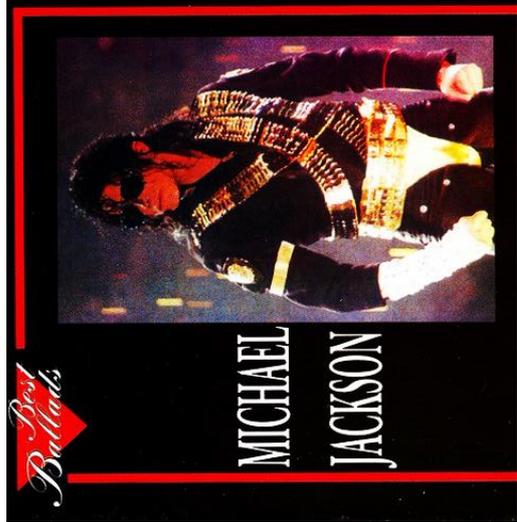
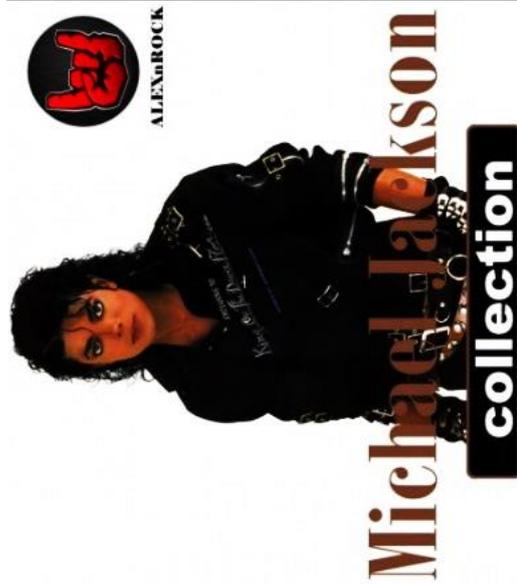
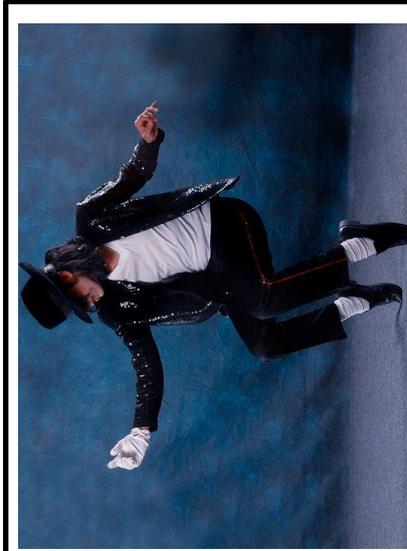
Американський співак і актор. Один із найуспішніших музикантів ХХ ст. Установив чимало досі не перевершених рекордів у царині звукозапису. Більшість людей називає його просто «Елвіс» або «Король рок-н-ролу», а в США – просто «Король». Музику Е. Преслі продовжують тиражувати. Періодично проводяться масштабні маркетингові кампанії, що виводять Е. Преслі у верхні рядки хіт-парадів

МАЙКЛ ДЖОЗЕФ ДЖЕКСОН (1958–2009)

Американський співак, танцюрист, кіноактор, автор диско-хітів, один із комерційно найуспішніших сольних артистів в історії. Володар численних премій та нагород. Його вважають «королем поп-музики». В активі співака п'ятнадцять премій «Греммі», стільки ж разів він піднімався зі своїми піснями на найвищій щабель американських чартів продажів

РОЗДІЛ VI
АМЕРИКАНСЬКИЙ БАЛЕТ

БАЛЕТ США – РЕМІНІСЦЕНЦІЯ ТА ЕКСПЕРИМЕНТ

Наприкінці XIX ст. в оперних театрах США можна було побачити балетні сцени тільки у виставах, які мали назву «екстраваганца». Це були чудові музичні вистави, які демонструвались після самої опери як її танцювальна частина. Оперні театри запрошували для виконання провідних ролей у балетних виставах майстрів з Європи, і деякі з них залишалися викладати в Америці. Так у різних містах з'явилися школи й невеликі аматорські трупи. Провідну роль у формуванні американської балетної школи зіграли А. Р. Більм (1884–1951) і М. М. Мордкін (1880–1944).

До особливостей зародження та розвитку американського балетного мистецтва слід віднести впровадження нової форми – танок стилю «модерн», який зародився на рубежі XIX–XX ст. у США й Німеччині. Хореографія «модерн» відкидала традиційні балетні форми та заміняла їх вільним танцем, ритмопластикою, інтуїтивним трактуванням музики. Танок мав фольклорне забарвлення і включав мотиви негритянських та індіанських танців (перегини корпусу, обертальні рухи стегон, пріоритет ансамблевого танцю над сольним). Танець у стилі «модерн» розвивали хореографи Р. Сен-Дені (1879–1968) та Т. Шоун (1891–1972), що заснували в Лос-Анджелесі в 1915 р. школу танцю «Денішоун». У ній навчалися багато американських балетмейстерів, у тому числі найвизначніша балерина та хореограф М. Грем (1894–1991), яка в 1926 р. створила свою трупу й розробила особливу техніку танцю. Великий внесок у популяризацію танцю модерн належить американській танцівниці-новатору А. Дункан (1877–1927). Вона започаткувала форму вільного танцю, розробила танцювальну систему та пластику, яку пов'язувала з давньогрецьким танцем. Дунканізм, у свою чергу, вплинув на балетний імпресіонізм, представлений творчістю російського хореографа М. Фокіна (1880–1942) та новаторськими виставами «Російських сезонів С. Дягілева (1872–1929).

Трупи, створені в Європі, також вплинули на формування американського балету. Одна з них, «Оригінальний російський балет» (інша назва – «Російський балет полковника де Базіля») під керівництвом В. Г. Воскресенського (1888–1951), у 1933 р. гастролювала в США, де її представляв знаменитий імпресаріо

Сол Юрок (1888–1974). Інша трупа «Російський балет Монте-Карло» розпочала гастролі в США в 1939 р. Репертуар складався як з деяких балетів М. Фокіна «Російських сезонів» С. Дягілева, так і постановок Л. М'ясіна (1896–1979). З 1939 по 1944 р. з балетом співпрацював художник С. Далі, який створив декорації і костюми до постановок Л. М'ясіна «Вакханалія» (1939), «Лабіринт» (1941) і «Божевільний Трістан» (1944). Фр. Аштон (1904–1988) створив свій перший балет «Канікули диявола» для трупи в 1939 р. У 1942 р. А. де Мілль (1909–1993) поставила тут балет «Родео», а в 1946 р. Дж. Баланчин «Сомнамбулу». Після війни колектив проіснував у статусі пересувного до початку 1960-х рр. Майстри танцю цих труп заснували низку балетних шкіл і студій у США та сприяли формуванню оригінального американського балету.

Перші балетні трупи, які були засновані в Америці з'явилися в 1930-х рр.: це «Літлфілд балет» у Філадельфії та «Сан-Франциско балет».

У другій половині ХХ ст. США переживали своєрідний балетний бум і перетворилися в країну з високорозвинutoю хореографічною культурою. У 1945 р. налічувалося 25 труп, але незабаром це число виросло до 250. Тільки в одному Нью-Йорку працювали кілька труп (модерн-театри Т. Тарп (1941), «Джоффри балет» Р. Джоффри (1930–1988), афроамериканський «Танцювальний театр Гарлема» А. Мітчелла (1934–2018), «Балет Фелд» Е. Фелд (1942). У великих містах виступали балетні трупи: «Чикаго-балет», заснована М. Толчіф (1925–2013), «Бостон-балет», «Маямі-балет» й ін.

Найбільші танцювальні театри США – «Нью-Йорк Сіті балет» й «Американський театр балету» утворилися внаслідок взаємодії класичної та американської (танцю модерн, акробатики, джазу) традицій і підприємливості та завзятості, виявленими в першому випадку Л. Кірстейном (1907–1996), а в другому – Л. Чейз (1897–1986). Провідною тенденцією американського балету стає безсюжетність і метафоричність, а основною формою – камерний одноактний балет.

«Нью-Йорк Сіті балет» та Школа американського балету базуються на естетиці Дж. Баланчина (1904–1983). Його балети сприйняли класичну традицію в усьому її багатстві, але одночасно сам Дж. Баланчин у своїх постановках використовував такі властиві американським артистам якості, як динамізм і атлетизм.

Творча спадщина Дж. Баланчина включає понад 400 творів. Вони дуже різні за жанром: від оповідних балетів, таких, як «Орфей» (музика І. Стравінського, 1948), «Лускунчик» (1954) або «Дон Кіхот» (1965, музика М. Набокова), до хореографічних інтерпретацій музики без опори на сюжет: «Чотири темпераменти» (музика П. Хіндеміта, 1946), «Симфонія до мажор» (на музику Ж. Бізе – інша назва – «Кришталевий палац», 1947) або «Пісні кохання – вальс» (на музику Й. Брамса, 1960). Сутність його творчості – повне злиття музики й хореографії – найбільшою мірою розкрилася в балеті «Агон», хореографія якого створювалася у тісній співпраці з автором музики – І. Стравінським. Акробатичні рухи, побудови, у яких порушена традиційна прямизна ліній, незвична швидкість виконання, органічно вписуються в логіку класичного танцю. У цьому сенсі «Агон» можна вважати еталонним для балетної творчості Дж. Баланчина.

Головне досягнення американського балету – творчість Дж. Баланчина. Він створив новий напрямок у хореографії – симфонічний безсюжетний балет неокласичного стилю, самодостатнє хореографічне дійство (іноді без лібрето, сценографії та костюмів).

Постановки Дж. Баланчина зайняли провідне місце в репертуарі балетних труп і задекларували критерії виконавства. Його учні очолили більшість балетних колективів у США.

«Американський театр балету» створений у 1939 р. Л. Чейз, меценатом і балериною, ученицею М. Мордкіна. Л. Чейз керувала театром до 1980 р. Якщо «Нью-Йорк Сіті балет» – авторський театр Дж. Баланчина, то «Американський театр балету» – інтернаціональне творіння декількох хореографів.

Фундамент театру заклав англійський хореограф Е. Тюдор (1908–1987), який працював художнім керівником установи (1939–1950 і з 1974 р.) з моменту його заснування. Основоположник так званого психологічного балету (його називали «хореографом людської скорботи»), Е. Тюдор цікавився світом підсвідомого та під час звернення до внутрішнього світу людини використовував лексику модерну. У театрі також працювали К. Макміллан (1929–1992), Д. Роббінс (1918–1998), хореографи модерну Г. Тетлі (1926–2007), Б. Кульберг (1908–1999), Т. Гарп (1941).

Різноманітність репертуару «Американського театру балету» вимагала присутності у трупі танцівників, що володіють як

блискучою класичною технікою, так і драматичним талантом. Л. Чейз приймала в трупу танцівників з різних американських шкіл, а також запрошувала в ролі гостей артистів з інших країн. З-поміж них були майстри балету, які покинули СРСР, – Н. Макарова (1940) і Р. Нурієв (1938–1993), датчанин Е. Брун (1928–1986), італійка К. Фраччі (1936) та угорець А. Надь (1943–2014).

У 1980–1989 рр. художнім керівником трупи був М. Баришніков (1948), його художнім радником був видатний англійський балетмейстер К. Макміллан. 1979 р. відомий неповерненець із СРСР О. Годунов (1949–1995) був прийнятий у трупу «Американського театру балету», де виступав як прем'єр. У 1982 р. його контракт з театром був скасований унаслідок розбіжностей з М. Баришніковим, який узагалі не вважав за потрібне запрошувати іноземних майстрів балету. М. Баришніков активно висував артистів, які працювали в трупі: А. Маккерроу (1963), С. Джаффе (1962), Х. Бокка (1967), Д. Кента (1969). Він запрошував також хореографів, які працювали в стилі танцю «модерн» для постановки нових творів. За період його художнього керівництва було здійснено знамениту постановку М. Морріса (1955), хореографа, який завоював славу «Моцарта сучасного танцю», – «Пий за мене тільки очима» на музику В. Томсона. К. Макміллан відновив балет «Ромео та Джульєтта» С. Прокоф'єва, Н. Макарова здійснила свою редакцію «Баядерки» Л. Мінкуса (1980). На запрошення М. Баришнікова у 1989 р. педагогом трупи працювала видатна балерина Ленінградського Кіровського театру І. Колпакова (1933). Після того, як М. Баришніков відійшов від справ у 1989 р., короткий час трупою керувала Дж. Херманн (1937). 1992 р. керівництво прийняв колишній танцівник «Американського театру балету» К. Маккензі (1954). Він поставив у власній хореографії кілька повнометражних балетів – «Transcendental Etudes», «Лускунчик», «Дон Кіхот» (спільно з С. Джонс), «Спляча красуня» та «Лебедине озеро».

Популярність отримали менші за складом балетні трупи, що базуються в Нью-Йорку. «Джоффірі балет», заснований у 1956 р. Р. Джоффірі (1930–1988), ставив в основному експериментальні балети. Балет «Астарта» (на музику К. Сіркюса для групи ударних інструментів, 1967), де використовували кінокадри й поп-музику, був одним з перших рок-балетів.

«Танцювальний театр Гарлема», створений у 1968 р. колишнім танцівником «Нью-Йорк Ситі балет» А. Мітчеллом, на знак протесту проти вбивства М. Л. Кінга. Виступати трупа почала в 1971 р. Прагнучи довести, що танцівники афроамериканського походження є невід'ємною частиною світу балету, А. Мітчелл включив до репертуару балети «Жизель», «Лебедине озеро», постановки Дж. Баланчина, «Шехеразаду» М. Фокіна, а також роботи багатьох хореографів-афроамериканців.

Майже в усіх містах США створені балетні трупи. Вони нерідко обмінюються танцівниками, декораціями, костюмами, користуються спільними адміністративними службами.

Сучасний американський балет займає провідні позиції у сучасному танцювальному мистецтві. Органічний синтез класичної школи, автохтонної спадщини ритуального танцю, новацій епохи модерну та постмодерну створили унікальний стиль національної балетної школи.

ЗАРОДЖЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО БАЛЕТУ

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО БАЛЕТУ

Участь у балетних виставах запрошених європейських артистів у другій половині XIX ст.

Відкриття європейськими артистами наприкінці XIX ст. аматорських приватних балетних шкіл

1910-ті рр. – відкриття балетних студій артистами театрів С. Дягільєва та А. Павлової

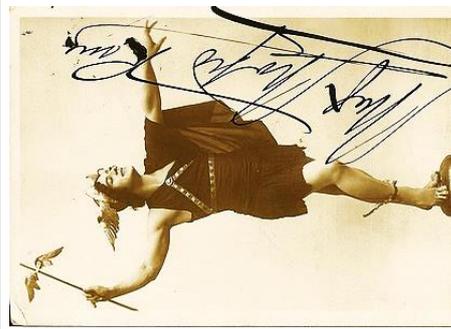
Створення перших професійних балетних груп емігрантами з Росії у 1920-ті рр.

1934–1946 рр. – формування першого професійного американського балетного театру «New York City Ballet».
1940 р. – створення «American Ballet Theatre»

А.Р. Більм
(1884–1951)

Американський танцівник російського походження. 1917 р. організував трупу «Інтимний балет» (Ballet Intime). Працював хореографом-фрілансером у театрах Нью-Йорка, Чикаго, Буенос-Айреса. Першим здійснив постановку балетів «Аполлон Мусагетт» (композитор І. Стравінський, Вашингтон, 1928) і «Петя і Вовк» (на музику С. Прокоф'єва, Американський театр балету, 1940)

М.М. Мордкін
(1880–1944)

Американський танцівник російського походження. Гастролював з Г. Павловою в Англії і США в 1910-х рр. Організував компанію «All Star Imperial Russian Ballet» і гастролював з нею в США в 1911 і 1912 рр. 1924 р. залишився в США. Працював 20 років у Нью-Йорку керівником трупи й хореографом у власній школі до 1944 р. 1926 р. створив «Morokhin Ballet» (Мордкін Балет)

«NEW YORK CITY BALLET»

**NEW
YORK
CITY
BALLET**

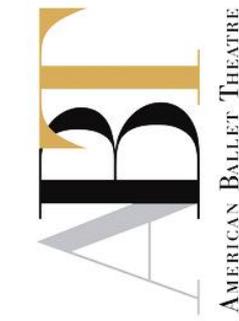
1946 р. Дж. Баланчин і Л. Кірстейн організували трупу «Балетне співтовариство». У 1949 р. асистентом Дж. Баланчина став Дж. Роббінс. 1951–1958 рр. головним танцюристом був А. Еглевський. Після смерті Дж. Баланчина головним балетмейстером став П. Мартінс. З початку 1990-х рр. «Нью-Йорк Ситі балет» проводить програму заохочення молодих хореографів, представляючи їхні постановки раз на декілька років. Нині балетна трупа є однією з найпопулярніших у світі

Баланчин Джордж (1904–1983) – один з найвідоміших хореографів ХХ ст., засновник американського балету. Після еміграції з СРСР у 1924–1929 рр. працював у Російському балеті С. Дягілева. Його першим проектом у США було відкриття 2 січня 1934 р. Школи Американського балету. 1935 р. заснував професійну трупу – «Американський балет», яка розпалась у середині 1940-х рр. 1948 р. очолив «Нью-Йорк Ситі балет», яким керував до своєї смерті.

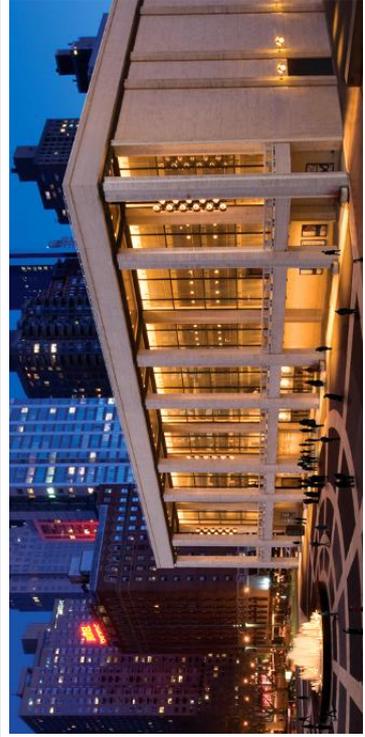
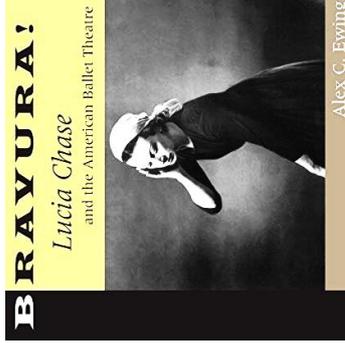
«AMERICAN BALLET THEATRE»

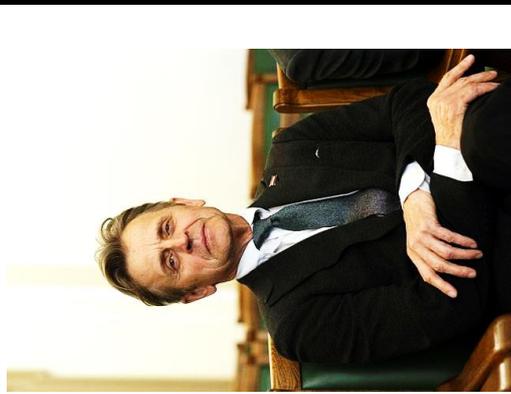
«Американський театр балету» веде свою історію від трупи «Балет Мордіна». 1940 р. М. Мордкін разом з Л. Чейз заснували «Театр балету». У 1941 р. у ньому танцювали 18 артистів «Оригінального російського балету». 1956 р. отримав нинішню назву. Є однією з провідних балетних компаній США

Люсія Чейз (1897–1986) – видатна американська балерина та хореограф. Виступала з «Балетом Мордіна» з 1937 р. по 1939 р., де танцювала головні ролі у «Сплячій красуні» та «Жизелі». У 1940 р. разом з Р. Плезентом заснувала «Театр балету» (пізніше «Американський театр балету»). Завершила танцювальну кар'єру 1960 р. Звільнилася з посади директора компанії 1980 р., її змінив М. Барішніков

АМЕРИКАНСЬКІ МАЙСТРИ БАЛЕТУ – «НЕПОВЕРНЕНЦІ» ІЗ СРСР

М. БАРИШНІКОВ (1948)

Американський культурний діяч російського походження. Балетний танцівник, хореограф, балетмейстер, актор кіно. Був солістом Кіровського театру в Ленінграді в період 1967–1974 рр. Під час гастролей за кордоном 1974 р., отримавши запрошення вступити у трупу Американського театру балету, вирішив не повертатися до СРСР. 1978–1980 рр. виступав у трупі «Нью-Йоркського міського балету». Упродовж 1980–1989 рр. директор, балетмейстер і прем'єр «Американського театру балету». З 1990 по 2002 рр. очолював трупу «Проект Білий дуб» (Флорида)

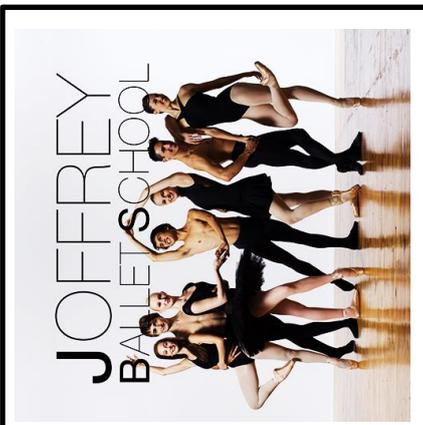

О. ГОДУНОВ (1949–1995)

Радянський і американський артист балету й кіноактор. 1971 р. зарахований солістом до балетної трупи Большого театру. 23 серпня 1979 р. під час гастролей у Нью-Йорку звернувся до американської влади з проханням про надання політичного притулку. Був прийнятий у трупу «Американського театру балету», де виступав як прем'єр. У 1982 р. покинув трупу через розбіжності з керівником театру М. Барішніковим. Деякий час виступав з власною трупю. Періодично проводив балетні класи. Спробував себе як кіноактор («Міцний горішок»)

«JOFFREY BALLET»

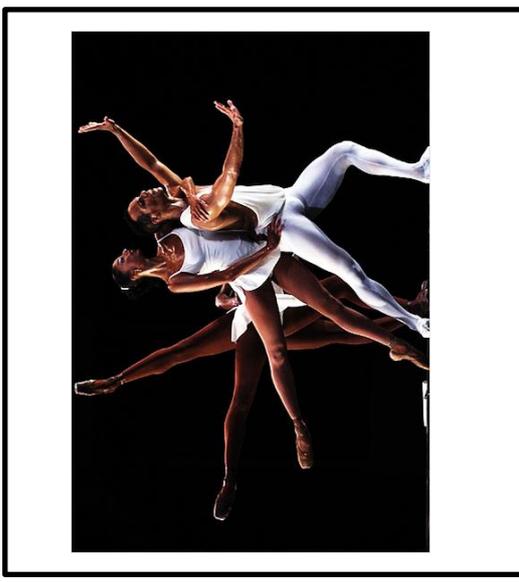
Балетна труппа виникла Нью-Йорку 1956 р. з ініціативи танцівників Р. Джоффри та Дж. Арпіно на базі школи, заснованої ними в 1953 р. Починаючи з 1956 р. учні виступали у складі невеликого гастрольного колективу. 1960 р. труппа отримала назву «Балет Роберта Джоффри». У 1970-х рр. труппа набула всесвітньої слави завдяки постановкам сучасних хореографів і, здебільшого, реконструкціям балетів 1920–1930-х рр.

«ТЕАТР ТАНЦЮ ГАРЛЕМА» (ДТН)

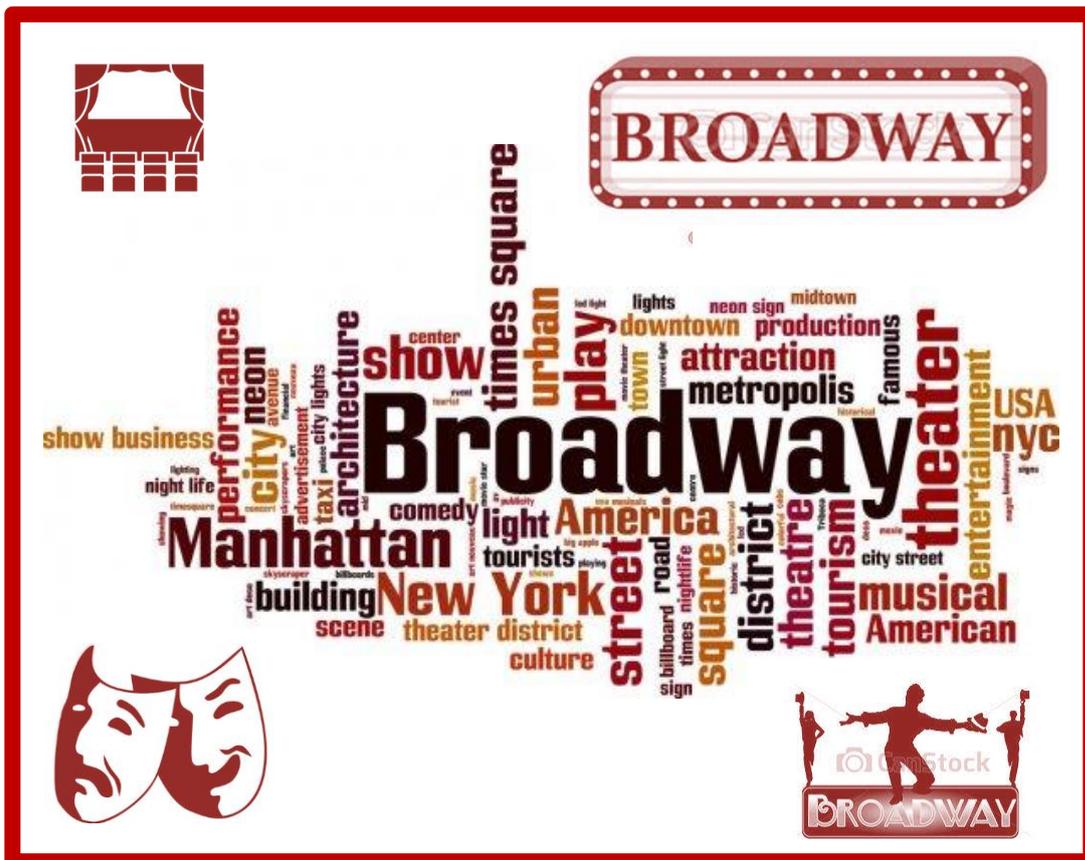

Театр танцю Гарлема – американська професійна балетна компанія. **Артур Мітчелл (1934–2018)**, який був першим афро-американським солістом у всесвітньо відомому New York City Ballet. 1969 р. разом з Карелом Шуком (колишнім балетмейстером голландського національного балету) заснували танцювальний театр для афроамериканської молоді району Гарлем

РОЗДІЛ VII

АМЕРИКАНСЬКИЙ ТЕАТР

ТЕАТР США: ЦІННОСТІ, ТРАДИЦІЇ, НОВАЦІЇ

До заснування в 1607 р. першого англійського поселення театр на території сучасних США був представлений іспанською драмою та театралізованими виставами індіанських племен.

Виникнення театральної культури на Американському континенті пов'язане з ритуальними діями давніх племен північноамериканських індіанців. Одним із найважливіших елементів у цьому процесі була маска. По всій території США маски фігурують у найрізноманітніших театральних діях, пов'язаних як із релігією, так і з соціальними явищами. Деякі з них зображували тварин, міфічних істот або реальних людей і використовувалися лише задля розваги, інші несли серйознішу інформацію про стосунки з природними або надприродними силами.

У пуритан Нової Англії театральні вистави були заборонені, навіть у ХІХ ст. консервативні кола неприхильно ставилися до театру. Тож не випадково, що перше свідчення про театральну культуру США зафіксовано в судовому документі 1665 р.: актор однієї з труп був заарештований за непристойну поведінку на публіці.

Народження американського професійного театру, ймовірно, пов'язано з ім'ям Л. Холлема. 1752 р. його театральна трупа прибула з Європи в Вільямсбург (Вірджинія). Театральні вистави відбувалися у приміщенні театру, яке було побудоване в 1716 р. 1767 р. син Л. Холлема, Л. Холлем-молодший, організував трупу «American Company» та відкрив театр в Нью-Йорку. В репертуарі були переважно англійські п'єси, насамперед твори Вільяма Шекспіра.

У ХVІІІ ст. кілька штатів прийняли закони, що забороняють театральні вистави: Массачусетс у 1750 р., Пенсільванія в 1759 р., Род-Айленд у 1761 р. Під час Війни за незалежність США театри були закриті в більшості штатів на вимогу Континентального конгресу. Ще 1794 р. президент Єльського коледжу Т. Дуайт ІV вважав, що відвідування театру веде до втрати «найціннішого з усіх скарбів, втрати безсмертної душі». У супереч з заборонами театр поступово став однією з улюблених розваг американців.

Найстаршим національним театром у США вважається «Уолнат-стріт», заснований у 1809 р. у Філадельфії. 1812 р. в його стінах відбулася перша театральна постановка.

Популярною формою театального мистецтва ХІХ ст. були менестрель-шоу, у яких загримовані під негрів білі актори (іноді, особливо після закінчення громадянської війни, – справжні негри) розігрували комічні сцени з життя негрів, а також виконували стилізовану музику й танці африканських невільників. Театр з політичною метою використовували прихильники аболіціонізму.

У період перед громадянською війною американська драма носила вторинний характер, повторюючи європейські мелодрами й романтичні трагедії. Використання в них національного колориту, американського націоналізму й інтерпретація поточних подій відбувалося в межах європейського жанру драматургії. 1865 р. під час показу англійського фарсу «Наш американський кузен» («Our American Cousin») від кулі актора Дж. Бута загинув президент США А. Лінкольн.

Особливий внесок у розвиток сценічного мистецтва Сполучених Штатів Америки другої половини ХІХ ст. зробили талановиті актори Е. Бутс (1833–1893) і Дж. Джефферсон (1829–1905). Реалізм першого з них базувався на творах В. Шекспіра та кращих творах світової драматургії, у творчості другого знайшли відображення реалістичні традиції національної культури.

Характерною особливістю формування національного театру США на початку ХХ ст. слід вважати різку розбіжність театального мистецтва й літератури та надмірну комерціалізацію.

Коли в літературному процесі домінував натуралістичний реалізм М. Твена, Т. Драйзера та Е. Сінклера, на театральних сценах ставили романтичні мелодрами й сентиментальні п'єси, які були орієнтовані на традиційні смаки глядачів і не дозволяли ставити на сцені нічого нового. Це забезпечувало гарантований комерційний успіх ділкам сценічного мистецтва та ділкам-антрепренерам. Тому наприкінці ХІХ ст. у театрах США існувала пряма залежність театральних діячів, акторів, авторів творів, театральних критиків від багатих бізнесменів, які визначали основні тенденції розвитку американського театру. М. Твен, Дж. Лондон, Б. Гарт і багато інших американських літераторів зверталися до жанру драматургії, однак тиск з боку антрепренерів змушував їх відмовлятися від написання театральних п'єс.

1896 р. силами антрепренерів був організований театральний синдикат, а в 1905 р. з'явилася велика театральна організація «Концерн братів Шуберт». У результаті сценічне мистецтво США виявилось поділим між двома конкуруючими сторонами. Незабаром влада скасувала театральні синдикати й концерни, однак організація театального процесу залишалась в руках сімейних компаній, які продовжували практику театральних тимчасових сезонних антреприз і відмови від утримання постійних театральних труп. Лише театри Бродвею здійснювали постановку вистав з залученням театральних труп на основі відносно довгострокових контрактів. Але якщо в 1920-ті рр. на Бродвеї працювало близько 90 подібних театрів, то до початку 1930-х рр. їхня кількість зменшилася до 50, а у другій половині 1930-х рр., за даними американського журналу «Тіетр Артс», у США не залишилося жодної постійно діючої професійної трупи.

Отже, комерційна система сприяла тому, що на початку ХХ ст. театральне мистецтво США виявилось в глибокій кризі. Однак, перші десятиліття ХХ ст. стали часом становлення національної американської драматургії, яка стрімко скорочувала відставання у своєму розвитку від європейської. Ця обставина обумовила бурхливий розквіт американського театру в наступні роки.

Поява в середині 1910-х рр. малих театрів дозволила приступити до реконструкції застарілого театального життя США. У 1912 р. з'явився перший малий театр, а через кілька років їхня чисельність наближалася до 200. Незважаючи на те, що життя більшості творчих колективів виявилась недовгим, лише деякі з них зуміли домогтися відносної стабільності, їхня діяльність мала велике значення для розвитку американського театального мистецтва. Багато істориків американської культури називають малий театр «Провінстаун» колицкою нової драматургії. За перші шість років існування на його сцені було поставлено 93 п'єси, причому авторами 47-ми з них були американські літератори. Крім того, у театрі були випробувані важливі нововведення, що стосуються оформлення сцени. Йдучи шляхом спрощення та стилізації декоративного оформлення, режисери й художники шукали нові прийоми для розширення пластичних можливостей сцени, створювали нові освітлювальні ефекти.

Не менш важливу роль в оновленні та розвитку театрального мистецтва того часу зіграв театр «Гілд», який був створений на основі популярної в 1915–1918 рр. трупи «Вашингтон сквер плейерз». Головною метою для організаторів стало створення художнього театру, вільного від комерційного прагматизму на основі постійно діючої трупи під керівництвом постійного режисера. Основну увагу тут приділяли розробці нових методів акторської гри і розвитку постановочних прийомів, що спираються як на кращі традиції національного мистецтва, так і на досягнення європейської драматургії.

У 1926–1932 рр. у Нью-Йорку працював «Громадянський репертуарний театр», заснований акторкою Євою Ле Гальєн (1899–1991). Він створювався як постійно діючий театр зі своєю трупю та різноманітним, періодично поновлювальним репертуаром.

На зміну цьому театру прийшов театр «Груп». Його творцями були молоді актори – учасники студії театру «Гілд» і випускники школи-студії «Американський лабораторний театр». Театр був заснований у 1931 р. і проіснував 10 років, ставши помітним явищем у театральному житті США 1930-х рр.

Заклавши основи національної реалістичної школи акторської майстерності та поєднавши в собі рух малих театрів з досвідом зрілого реалістичного мистецтва, театр «Груп» справив величезний вплив на розвиток американського театру другої половини 1940–1950-х рр.

Перші роки ХХ ст. стали часом появи в американському театральному мистецтві своєрідного жанру – мюзиклу. До цього найбільш поширеною формою музичного спектаклю були музичні ревію, що являли собою розважальні сценічні дії, далекі від життєвих проблем. Музичне ревію було прекрасною казкою для дорослих, розкішною, наповненою танцями, піснями й жартами, з участю красивих дівчат.

Формування мюзиклів в 1930-х рр. здійснювалось шляхом органічного злиття сюжету зі вставними номерами, музикою, драматургією і танцями. Один з найвизначніших діячів американського театрального мистецтва, Л. Бернстайн (1918–1990), називав однією з найсильніших сторін мюзиклу інтеграцію усіх компонентів сценічної виразності (музичних, хореографічних і драматичних) у єдине ціле.

Як жанр театрального мистецтва мюзикл остаточно сформувався на початку 1940-х рр., що зумовило його розквіт уже в перші повоєнні роки. До кінця 1940-х рр., вийшовши за національні кордони, мюзикл почав переможний хід по країнах світу.

У 1935 р. у Нью-Йорку та деяких найбільших містах США з'явилися центри Федерального проєкту, які були створені з ініціативи уряду Ф. Д. Рузвельта у важкі часи «Великої депресії». Цікавим явищем театрального життя Сполучених Штатів Америки стали театри цього федерального проєкту – мережа державних театрів, діяльністю яких керувало центральне управління, очолюване режисером, драматургом і професором Вассар-коледжу Х. Фленаганом. Це допомогло забезпечити роботою 10 тис. безробітних акторів, режисерів, художників-декораторів та інших працівників сцени в 40 штатах країни.

У період 20–30-х рр. ХХ ст. було ліквідовано відставання американського театру від його європейського аналогу та подолано розрив драматургії з реаліями сучасного життя. Нові естетичні ідеали й гостросоціальні проблеми зайняли певне місце на американській сцені.

У перші повоєнні роки американський театр був охоплений кризою. Найбільш прогресивні малі театри, що з'явилися ще до війни, розпалися.

Наприкінці 1940-х рр. у США стали з'являтися позабродвейські театри (офф-Бродвей), головною метою яких було відродження некомерційного мистецтва.

У 1960–1970-ті рр. у США активно створювалися регіональні театри. Вони не тільки ставили вистави, а й навчали дітей і молодь, проводили студентські та шкільні свята. Регіональні театри відіграють важливу роль у театральному житті США. На сценах ставлять нові цікаві п'єси, багато з яких потім переходять на сцени бродвейських і позабродвейських театрів.

Головну роль у сучасному театральному житті США відіграють бродвейські театри, які також називають комерційними. Бродвейський театр – це особливий вид комерційного театрального мистецтва. Поблизу однойменної вулиці на острові Мангеттен у Нью-Йорку, у так званому Театральному кварталі, перебувають 39 великих театрів. Бродвей є основою американської театральної культури. Спектакль (або шоу) називають «поставленим на Бродвеї», якщо він відбувся в одному з його театрів. Бродвейські

театри не мають постійної трупі й репертуару певної спрямованості та являють собою просто будівлі із залом для глядачів і сценою.

На початку ХХІ ст. ранні форми театрального мистецтва, такі як менестрель-шоу й водевіль, зі сцени зникли, але сам театр залишився популярним видом мистецтва. Мільйони театральних глядачів щороку відвідують постановки бродвейських театрів.

Історія театральної культури США, яка, на відміну від європейської, має значно менший період розвитку, свідчить про те, що вона також сповнена великої кількості цікавих фактів і подій. Оригінальні театральні форми, різноманітність театральних колективів, значні успіхи в їхній діяльності, бурхливий розвиток національної драми у ХХ ст. – усі ці чинники й нині відіграють важливу роль у збагаченні світової театральної культури.

СПЕЦИФІКА ТЕАТРАЛЬНОГО ЖИТТЯ США

Фактична відсутність впливу на театральне мистецтво театральної культури корінного населення

Домінування театральних традицій держав-колонізаторів на формування національного театру

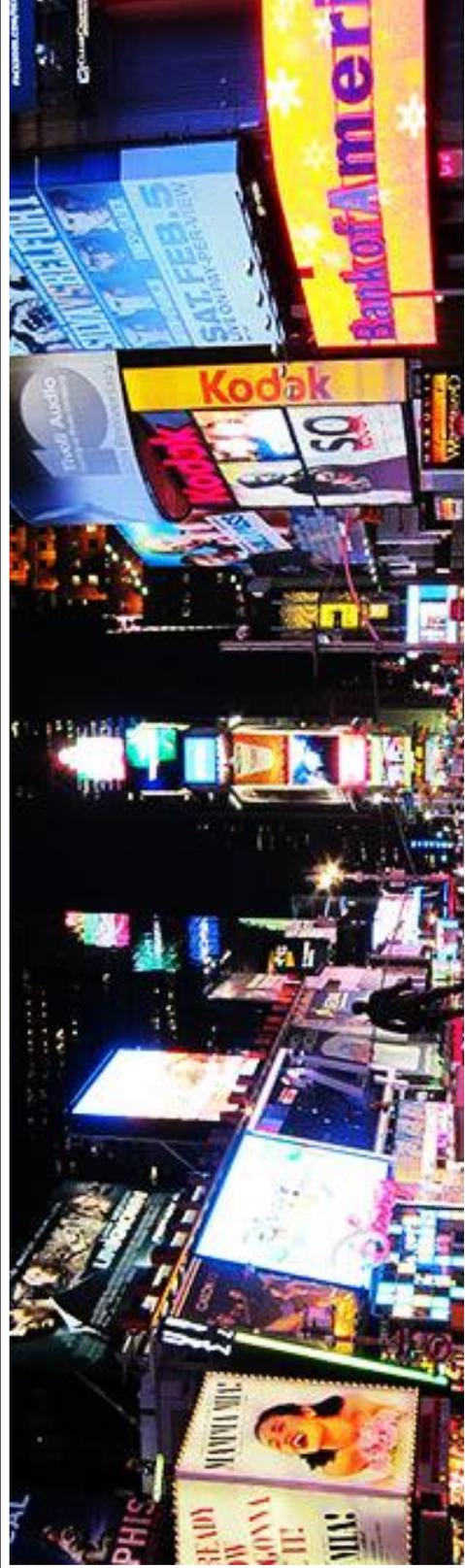
Вплив провідних європейських художніх стилів на театральне мистецтво США

Пряма залежність розвитку американського театру від економічного розвитку країни

Відсутність державних театрів. Головна установа (професійний комерційний театр) – творча компанія, яка наймає акторів, заробляє та розподіляє прибуток між власниками, інвесторами, партнерами

Основними видами театрів є бродвейський, позабродвейський, компанії пересувних театрів, індустріальні шоу, театри для дітей, театри-кабаре, фондові театри

Головний метод у комерційному професійному театрі – перетворення постановки на яскраве видовище для подальшої його реалізації з максимальним прибутком

ПРОФЕСІЙНИЙ ТЕАТР XVIII ст.

Перші театральні вистави були показані в Америці англійськими акторами наприкінці XVII ст.

У 1775–1783 рр. у зв'язку з війною Північноамериканських колоній за незалежність усі театральні вистави були заборонені

1776 р. Д. Дуглас побудував споруду для першого професійного театру у Філадельфії

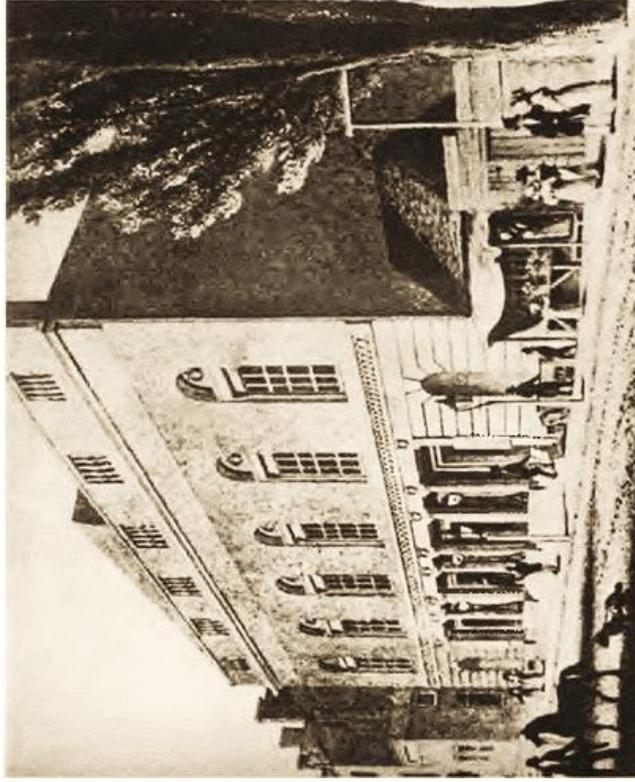

Мерсі Отіс Воррен (1728–1814).
Письменниця, антифедералістка.
Літературний таланти на тлі розвитку історичних подій вплинули на формування її як відомої історикині та поетки. Написала кілька п'єс і тритомну історію революції

У XVIII ст. були обладнані перші постійні театральні приміщення у Вірджинії (1716), у Нью-Йорку (1732)

В останню чверть XVIII ст. були написані перші американські драматичні твори, пронизані духом високої громадянськості та патріотизму – п'єси М. О. Воррен, Х. Г. Брекенриджа та ін.

На рубежі XVIII–XIX ст. на сцені американського театру утверджується романтичний стиль

ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ХІХ ст.

Бурхливий розвиток театрального мистецтва з 1880-х рр. був пов'язаний з будівництвом розгалуженої мережі залізниць, що сприяло активізації гастрольної діяльності

У другій половині ХІХ ст. у містах виникли стаціонарні театри з постійним репертуаром – акціонерні компанії, котрі очолювали актори-антрепренери

Групи почали виконувати п'єси американських авторів: Т. Годфрі (1736–1763), Р. Тайлера (1757–1826) і В. Данлепа (1766–1839), які виражали просвітницькі тенденції та були написані на матеріалі американського життя

Наприкінці ХІХ ст. поширюється новий тип театру – трупи-гастролери показували нашвидкуруч поставлені, розкрито оформлені копії найбільш популярних театральних вистав Нью-Йорка

Видагні американські драматурги ХІХ ст.

Діон Бусіко (1820–1890)

Корнеліус Мегьюс (1817–1889)

Відомі американські актори ХІХ ст.

Едвін Форрест (1806–1872)

Джозеф Джефферсон (1829–1905)

ТЕАТР ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX ст.

Спроба монополізувати продаж квитків і підбір акторів (1896 – створення Театрального синдикату, 1900 – «The Shubert Organization»)

Державна підтримка театрів («Федеральний театральний проєкт» 1935–1939), зміцнення університетського театру, театральний експериментальний рух

Різка скорочення (з 5000 до 100) кількості театрів у 1900–1932 рр. унаслідок винаходу кінематографа, подій Першої світової війни, «Великої депресії»

Використання в театральному мистецтві комбінацій різних стилів – від натуралізму до експресіонізму – фольклорних і містечкових експериментів, повернення поетичної драми

1940 – Фредерік О'Ніл та Абрам Гілл заснували American Negro Theater, найвідоміший негритянський театр 1940-х рр.

Видатні американські драматурги першої половини XX ст.

Юджин О'Ніл (1888–1953)

Сінклер Льюїс (1885–1951)

Відомі американські театральні актори першої половини XX ст.

Джон Беррімор (1882–1942)

Єва Ле Гальєнн (1899–1991)

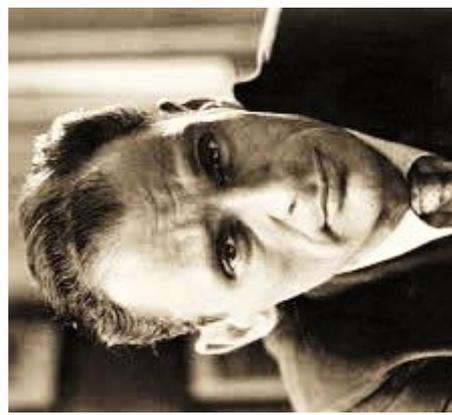
ТЕАТРАЛЬНЕ ЖИТТЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XX ст.

Скорочення театральної аудиторії та класичних театрів унаслідок домінування телебачення

Збереження комерційної привабливості кращих зразків мюзиклу

Зникнення ранніх форм театального мистецтва (менестрель-шоу, водевіль)

Видатні американські драматурги другої половини XX ст.

Артур Міллер (1915–2005)

Теннессі Вільямс (1911–1983)

Поява авангардистських експериментальних вистав

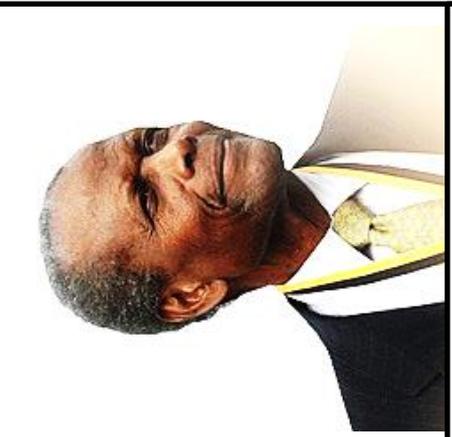
Розвиток мультинаціонального (азійського, латиноамериканського, негритянського) театру

Звернення мюзиклу до кінематографічних та оперних сюжетів

Відомі американські театральні актори другої половини XX ст.

Генрі Фонда (1905–1982)

Сідні Пуат'є (1927)

РОЗДІЛ VIII
КІНЕМАТОГРАФ США

Кінематографом США часто позначають американську кіноіндустрію. Вона є найбільшою у світі й зосереджена, здебільшого, в околицях містечка Голлівуд, що розташоване поблизу Лос-Анджелеса в штаті Каліфорнія. У Голлівуді знаходяться офіси й знімальні павільйони найбільших кінокомпаній Сполучених Штатів Америки.

Однією з постійних тем американської кінематографії стала тема уславлення індивідуальної підприємливості, ініціативи, ідеалізація американського способу життя. Друга наскрізна лінія американського кіно – ковбойські фільми, або вестерни, що являють собою романтичну сторону все того ж ідеалізованого американізму.

Характерною особливістю американського кінематографа є створення інституту кінозірок. Кінозірка – це виконавець, який максимально відповідає (передусім, за зовнішніми даними) персонажу, сюжетно-жанровій моделі фільму. Унікальні риси особистості актора ідеалізуються як у кіно, так і в засобах масової інформації, супроводжують його у фільмах і в реальному житті. Згодом на сформований образ актора та його персонажів стали накладатися елементи культурного стереотипу.

У Голлівуді знімають кіно для всіх, що не вимагає для його сприйняття великих інтелектуальних зусиль від глядача. Проте, ці фільми виконані на високому рівні, що є ще одним свідченням твердження: масове мистецтво не є поганим або низькопробним. «Масове кіно» – це голлівудське кіно, тобто кіноіндустрія, однією з головних цілей якої є одержання надприбутку.

Часто поняття «американський кінематограф» і «Голлівуд» ототожнюють. Американське кіно є не тільки величезною та могутньою кіноіндустрією Голлівуду, але й цілком розвиненою системою незалежного кіно. Прикметними рисами незалежного американського кіно можна вважати сміливі творчі експерименти в плані зйомки фільму та його ідеї, і так само невеликі бюджети, що виділяються на виробництво. Цей кінематограф протиставляється кіно «голлівудському» і є дуже цікавим феноменом культури ХХ ст.

«ВЕЛИКИЙ НИМИЙ»

Зародження та становлення кіномистецтва у США відносять до кінця XIX – початку XX ст. Перший кіносеанс в Америці відбувся 1896 р., через чотири місяці після першого кінопоказу в Парижі. Винахідник кіноапарата у США Томас Алва Едісон (1847–1931) організував у Нью-Йорку власну кінофірму, слідом за якою стали виникати інші кінокомпанії.

Першою спробою монополізувати американську кінематографію було створення десятима фірмами так званого тресту Едісона (МРРС). Трест мав виключне право використання патентів на кіноапаратуру. Борючись із трестом, дрібні кінопідприємці заснували новий Кіноцентр – Голлівуд (за назвою містечка поблизу Лос-Анджелеса). У 1912 р. Голлівуд остаточно переміг МРРС.

На початку кінокартини демонстрували впродовж 1–2 хв. хронікальні та видові сценки. З технічного боку ці фільми довго залишалися примітивними.

Кіно вперше здобуло собі популярність тільки після появи художнього фільму в одній частині «Велике пограбування поїзда» (1903). Цей фільм започаткував появу ексклюзивного американського кіножанру – вестерну.

Для подальшого розвитку американського кінематографа і становлення його як мистецтва багато зробив режисер Дейвід Гріффіт (1875–1948). Він створив перші у світі монументальні екранні твори – «Народження нації» (1915) і «Нетерпимість» (1916).

Фільм «Народження нації» присвячений подіям Громадянської війни. Він має настільки очевидну художню силу, що здатний захопити й приголомшити навіть сучасного глядача. Створюючи образний лад «Народження нації», режисер поєднав усі елементи в суворій відповідності з кінематографічною мовою. Дія цього епічного твору не тільки розгалужується на кілька паралельних сюжетних ліній, але й підпорядкована чіткому ритму, який варіативно змінюється залежно від емоційного напруження подій.

«Нетерпимість» Д. Гріффіта відкриває список кіношедеврів світового кінематографа. Звернення до різних епох цивілізації (падіння Вавилону та його останнього царя Валтасаара; розп'яття Ісуса Христа в Стародавній Юдеї; Варфоломійська ніч у Франції

XVI ст.; сучасна (початку XX в.) драма «Мати і закон») було принципово важливим для режисера, який підкреслював цим одвічний незмінний характер боротьби любові та ненависті, справедливості й насильства.

Творчий внесок Д. Гріффіта в розвиток мистецтва кіно визначається чотирма головними моментами: впровадженням у кінодраматургію оповідної, романної конструкції; реформою системи акторської гри; перетворенням кінокамери в активного учасника дії; паралельним монтажем. Фільми Д. Гріффіта задали кінорежисерам нову високу планку та продемонстрували глядачам, що прийшов час повнометражних картин.

Одним із творців Голлівуду був відомий кінорежисер Томас Гарпер Інс (1882–1924), який зняв у 1916 р. свій найвідоміший пацифістський фільм «Цивілізація». У наступні роки творчість Т. Інса набула яскраво вираженого комерційного характеру.

«Великий німий» сформував і власний інститут кінозірок. До акторів першої величини слід віднести Чарлі Чапліна (1889–1977), Бастера Кітона (1895–1966), Мері Пікфорд (1892–1979).

Ч. Чаплін створив найвідоміший образ у світовому кіно в 1914 р. Його характерними рисами були мішкуваті штани, казанок, великі черевики, чорні маленькі вусики і тростинка. У 1919 р. разом з колегами по цеху М. Пікфорд, Д. Фербенксом і Д. Гріффітом він заснував кіностудію «United Artists». Великий комік починав створювати свої повнометражні картини, що стали класикою кінематографа: «Золота лихоманка», «Цирк», «Вогні великого міста», «Великий диктатор».

Кар'єра Б. Кітона в кіно почалася 1917 р. Дебют відбувся в картині «Учень м'ясника». Уміння зберігати незворушний вираз обличчя у найбезглуздіших і абсурдних ситуаціях стало візитною карткою актора. Крім акторського таланту згодом у Б. Кітона виявилися неабиякі здібності режисера. У 1920–1929 рр. він зняв більше тридцяти картин, кожна з яких знаходила відгук у критиків і глядачів.

М. Пікфорд називали першою зіркою Голлівуду. Світову славу актрисі приніс образ молодої та наївної дівчини-підлітка, американської «попелюшки». Найбільш помітними ролями М. Пікфорд були героїні фільмів «Нью-йоркський капелюшок» (1912), «Бідна маленька багачка» (1916), «Маленька принцеса» (1917), «Поліанна» (1920), «Моя найкраща дівчина» (1927).

БІЛЯ ВИТОКІВ КІНЕМАТОГРАФІЇ

Т.А. Едісон
(1847–1931)

Компанія кінопатентів (англ. Motion Picture Patents Company, МРРС, також відома як «Грест Едісона») – американський кінематографічний картель, створений у грудні 1908 р. з ініціативи Т. Едісона. Організація об'єднала найбільших у США кіновиробників і постачальників кіноплівки. Спроба монополізувати доходи від кіновиробництва та кінопрокату в межах США. Більшість патентів, які захищали основні елементи конструкції кіноапаратури, на території США належали компанії

Т. Едісона

Засновники компанії, 1908

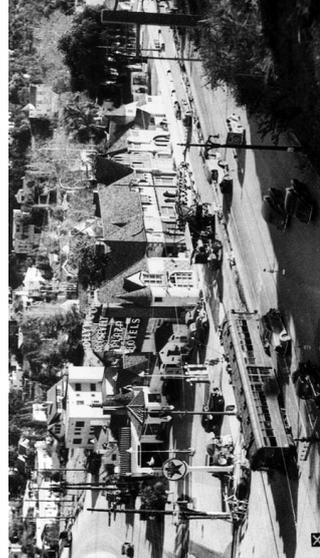
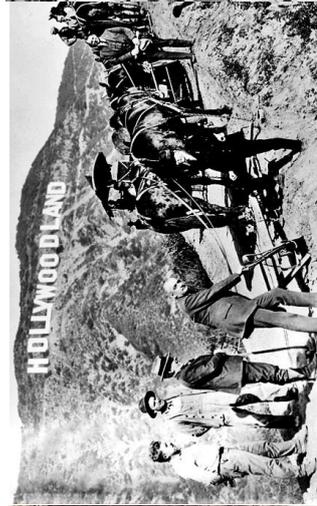
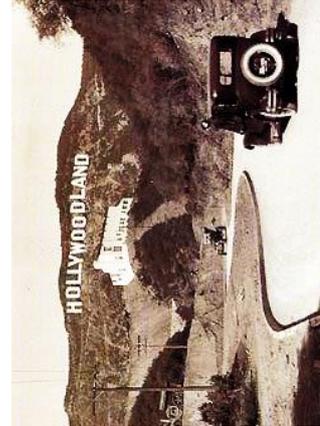
ПРИЧИНИ ПЕРЕНЕСЕННЯ ЦЕНТРУ КІНОІНДУСТРІЇ НА ЗАХІДНЕ УЗБЕРЕЖЖЯ

Висока орендна плата за приміщення робила кінематографічний бізнес збитковим

Монополія Т. Едісона змусила його конкурентів шукати нові райони розвитку кіноіндустрії

Складні кліматичні умови Північного Сходу (похмура погода, дощі) ускладнювали процес кіновиробництва

Кліматичні переваги, наявність виробничих сил Лос-Анджелеса для розвитку Голлівуду

КІНОІНДУСТРІЯ НІМОГО КІНО

14 квітня 1894 р. на Бродвеї відкрито перший «кабінет» (англ. Kinetoscope Parlor), у якому було встановлено десять «кінетоскопів», призначених для платного перегляду коротких кінороликів через окуляри. До 1 червня аналогічні заклади відкрито в Чикаго та Сан-Франциско

РОЗВИТОК КІНОІНДУСТРІЇ ГОЛЛІВУДУ. ЗАСНУВАННЯ КІНОСТУДІЙ

Серпень 1909 – перша кіностудія «Selig Polyscope Company» в Едіндейлі на території Лос-Анжелеса

1909 – «Юніверсал Пікчерз» («Universal Pictures»)

1915 – «Фокс Фільм Корпорейшн» («Fox Film Corporation»), у майбутньому «XXth Century Fox»

1919 – «Коламбія Пікчерз Індастріс» («Columbia Pictures»), «Юнайтед Артистс» («United Artists»)

Жовтень 1911 – перша кіностудія в Голлівуді «Студія Нестор»

1912 – «Парамаунт Пікчерз Корпорейшн» («Paramount Pictures»)

1918 – «Ворнер Бразерс» («Warner Bros.»)

1924 – «Метро-Голден-Майер» («Metro-Goldwyn-Mayer»)

COLUMBIA
PICTURES

MGM

КІНЕМАТОГРАФ ГОЛЛІВУДУ 1920-х рр.

Комерційна орієнтація на видовищність

Формування «інституту зірок» кінематографа

Збільшення (до 3 годин) тривалості кінофільму

Використання написаного сценарію

Уведення технічних інновацій: зйомка кількома камерами, внутрішній монтаж

Набуття великої популярності жанром кінокомедії

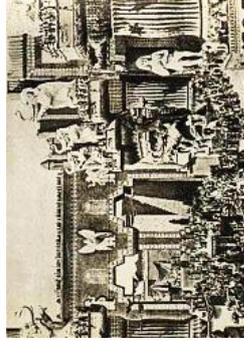
Поява та розвиток комерційного кіно. Кінопродукція почала приносити великі прибутки кінокомпаніям

Д.Л.В. Гріффіт (1878–1948)
Американський кінорежисер, актор, сценарист, продюсер. Завдяки його творчості кіно вважають особливим видом мистецтва

Народження нації, 1915

Нетерпимість, 1916

Чарлі Чаплін (1889–1977)

Бастер Кітон (1895–1966)

«ЗОЛОТИЙ ВІК» ГОЛЛІВУДУ

З виходом у 1927 р. першого звукового фільму «Співак джазу» настала нова ера звукового кіно. Нові технології, звукове кіно дозволили Голлівуду створити систему виробництва фільмів на «фабриці мрій», яка діє донині. Цей час назвуть «золотим століттям Голлівуду», а зняті тоді кінокартини стануть світовою класикою.

У класичну епоху великі кіностудії демонстрували стабільність системи жанрів. Набутки класичного «золотого століття» є фільмами особливої естетичної якості – елегантності, командної майстерності, підпорядкованої правилам, а також певній історичній функції. Це визначається домінуючою роллю Голлівуду щодо впровадження провідного стилю у світовому кінематографі.

Класичний період «Золотого віку» як моделі кіновиробництва характеризується «груповим стилем», що склався завдяки унікальному поєднанню економіки, технології та стилю в процесі створення кінонарративів. Ця модель була організаційно реалізована у формі так званої студійної системи.

Основою студійної системи була наявність у кожній студії великих виробничих потужностей з постійним персоналом. Студії монополюють процеси вертикальної інтеграції, поділу виробництва, дистрибуції та показу. Режисери, актори й інші кінематографісти укладали зі студіями довгострокові контракти та перебували в їхньому повному розпорядженні. За відмову від виконання умов контракту накладали солідні штрафи. Студія «розкручувала» зірку практично з нуля, часто вигадуючи їй нове ім'я й біографію. Професійні нагороди, здебільшого, розподіляли за неформальною угодою найбільших кіномагнатів.

Особливістю класичного періоду було масове виробництво фільмів, коли більш прибуткові забезпечували покриття витрат на менш прибуткові, тобто успішні фільми були як би локомотивом для неуспішних.

Важливим складником комерційного успіху була монополізація кіностудіями мереж збуту кінопродукції, тобто кінотеатрів. Це дозволяло маніпулювати цінами на квитки. Власникам незалежних кінотеатрів фільми пропонували «пакетами» з п'яти кінокартин, серед яких лише одна була хітовою, а інші йшли як «навантаження».

Перехід до звукових фільмів вимагав вкладання великих коштів від кіностудій. Банкіри ж, які могли допомогти з фінансуванням, часто дотримувалися традиційних основ моралі та входили в релігійні організації. В обмін на їхню підтримку творці були змушені прийняти в 1930 р. «Кодекс чесноті», більш відомий як «Кодекс Гейза» – за ім'ям президента Асоціації виробників і прокатників кінопродукції того часу. Відповідно до Кодексу в прокат не допускалися фільми, що знижують «моральні основи аудиторії». Головні герої повинні були демонструвати високоморальні риси, а грішники й люди, у яких були вади, не мали права викликати симпатії глядачів.

Подолання наслідків Великої депресії викликало появу нових стандартів гламурного життя. Гламур Голлівуду стає еталоном для формування уявлень про жіночий ідеал епохи. У воєнний і повоєнний час кінозірки, як і раніше, залишаються взірцем стилю, моди й поведінки.

У 1948 р. Верховний суд США визнав найбільшу в країні кінокомпанію «Paramount Pictures» порушницею закону про вільну конкуренцію. Після вироку суду відбувся поділ її кіновиробничих потужностей і кінотеатрів. Це рішення призвело до руйнування студійної системи. У США дистрибуція стала окремою сферою бізнесу, невідконтрольною студіям. У цих умовах стрімко виріс попит дистриб'юторів на незалежні картини. У 1946–1956 рр. більш ніж удвічі зросла кількість незалежних проєктів. Довгострокові контракти, які забезпечували відносну стабільність «зірок» і знімальних груп, відійшли в небуття. З іншого боку, безпосереднім наслідком краху студійної системи стало небувале зростання гонорарів «зірок» першої величини.

Фільми «золотого віку Голлівуду», що створювалися на кіностудіях, приносили небувалий комерційний успіх. Саме вони поставили планку для кінематографістів наступних поколінь, які надихалися неповторним стилем тих картин. До шедеврів кіномистецтва цієї великої епохи слід віднести насамперед фільми «Шанхайський експрес» (реж. Джозеф фон Штернберг), «Філадельфійська історія» (реж. Джордж К'юкор), «Касабланка» (реж. Майкл Кертіц), «Подвійна страховка», «Сансет Бульвар» (реж. Біллі Вайлдер), «Громадянин Кейн» (реж. Орсон Веллс), «Звіяні вітром» (реж. Віктор Флемінг) та ін.

ХАРАКТЕРНІ РИСИ РОЗВИТКУ КІНЕМАТОГРАФА ЧАСІВ «ЗОЛОТОГО ВІКУ» ГОЛЛІВУДУ

Поява звукового кіно (1927 – «Співак джазу», з 1930 – масове виробництво звукових фільмів)

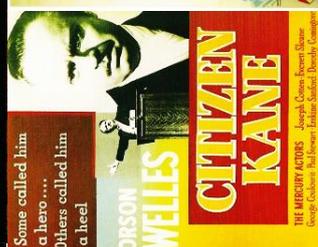
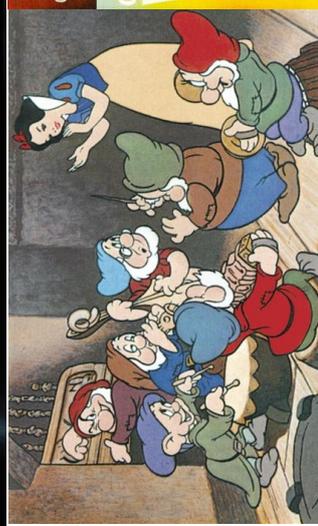
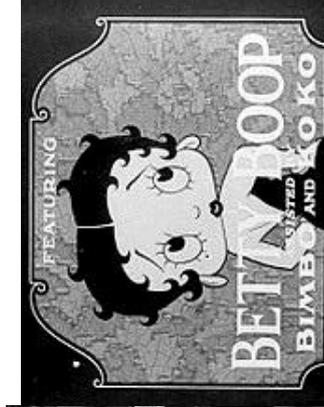
1929 – заснування премії Американської кіноакадемії «Оскар»

Жанрове розмаїття: новинні ролики, анімаційні фільми, фільми-серіали, мюзикли й комедії

Монополізація кіноіндустрії 8-ма великими компаніями, банкрутство дрібних студій

1953 – вихід на екрани першого широкоформатного фільму Г. Костера «Плащаниця»

Створені класичні твори – «Звіяні вітром», «Чарівник з країни Оз», «Касабланка», «Кінг-Конг», «Громадянин Кейн»

СТУДІЙНА СИСТЕМА

Організаційна структура Голлівуду в період його «золотого віку» з 1928 р. (створення «RKO Pictures») до 1954 р. (останні кінотеатри були відокремлені від кіностудій)

ОСНОВНІ РИСИ

Наявність у кожної студії великих виробничих потужностей з постійним персоналом

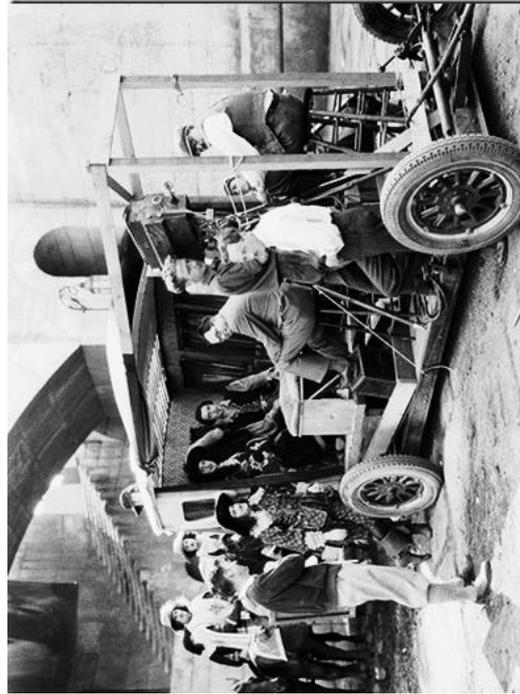
Організація та функціонування «зіркового конвеєру» (виробництва «зірок»)

Розширення мережі корпорації кіноіндустрії: 1928 – створення «RKO («Radio-Keith-Orpheum») Pictures», 1935 – «XXth Century Fox» («XX століття Фокс»)

Система довгострокових контрактів з акторами й кінемаграфістами

Монополізація кіностудіями мереж збуту кінопродукції (кінотеатрів), маніпуляція цінами на квитки

Кіновиробничий кодекс – серія моральних цензурних директив, які регулювали кіновиробництво більшості американських кінокартин, що випускалися великими студіями з 1930 р. по 1968 р. (Кодекс Гейза)

НОВИЙ ТА СУЧАСНИЙ ГОЛЛІВУД

Новий Голлівуд – період складний і різноманітний. У західній кінознавчій літературі період 1967–1977 рр. прийнято називати Голлівудським Ренесансом. Він став часом тріумфу авторських проєктів і породив упевненість у тому, що незалежний кінематограф, створений в умовах повної режисерської свободи, може бути успішним засобом збагачення голлівудських дистриб'юторських фірм. Особливістю цього періоду було звернення до суто американських проблем.

Економічною основою формування нової парадигми кіномистецтва було падіння касових зборів кінотеатрів унаслідок розповсюдження телебачення, появи відкритих кіномайданчиків, створення масштабних роад-шоу з використанням спецтехніки та інтенсивної міграції населення.

Крах студійної системи «золотого віку Голлівуду» та розвиток незалежних корпорацій ввели в практику «пакетний» підхід до виробництва, коли продюсери або агенти підбирали сценарій і зірок для свого проєкту. «Система пакету» відрізнялася короткочасовими параметрами – працювала тільки на один фільм. Цей «пакетний» підхід став прообразом тієї системи, яка існує в Голлівуді й нині.

Визначення хронологічних меж «Нового Голлівуду» досі знаходиться на стадії наукового дискурсу. На думку одних дослідників він охоплює період з 1967 по 1977 рр. (мають на увазі вихід двох фільмів – «Бонні і Клайд» (1967) А. Пенна й «Таксист» (1976) М. Скорсезе). Інші вважають, що пізній період Голлівуду, іноді званий в кінознавстві «Новим Новим Голлівудом» – це лише етап «Нового Голлівуду». Він може бути розглянутий як своєрідна «революційна фаза» нової парадигми, що розвивається разом з цифровими і 3D технологіями. Технічні досягнення часу, насамперед, освоєння кольору в кіно, давали нові можливості для видовищності. До початку 1960-х рр. майже всі американські фільми стали кольоровими.

Нова якість кіно була продиктована епохою найбільш жорстоких соціальних і політичних потрясінь у США, що охопили ціле покоління. Ці соціально-політичні катаклізми призвели до не менш кардинальних змін у колективній свідомості, ніж в епоху Великої депресії. Протести проти війни у В'єтнамі, рух боротьби за громадянські права, поява фемінізму сформували різні політичні культури. Цей комплекс проблем знайшов своє відображення в

роботі нового покоління американських кінематографістів. Серед них були Мартін Скорсезе, Брайан Де Пальма, Френсіс Коппола, Джон Мілліус, Пол Шредер, Джордж Лукас, Артур Пенн, Пітер Богданович, Деніс Хоппер, Роберт Олтман, Майк Ніколе, Монті Хеллман, Боб Рафелсон, Хел Ешбі, Теренс Малік, Стівен Спілберг, Вуді Аллен, Джеймс Тобак та ін. Одна з рис творчості цього покоління – вплив на нього критичної практики авторства як маніфестації персонального бачення, а також інтерес до молодіжної тематики.

«Новий Голлівуд» як нова парадигма американського кіномистецтва стверджується наприкінці 1960-х рр. Значно послаблюється кіноцензура (кодекс Гейза був остаточно скасований у 1968 р.). З-поміж рис нового кіно слід виділити: причетність до контркультури, показ видовищного насильства, схильність до жанрових гібридів, відсутність раніше заборонених тем (естетизація насилля, психічних відхилень, сексуальна революція). Фільми «Нового Голлівуду» стали виводити на перший план людину та її права, що безпосередньо було пов'язано з утвердженням постмодернізму. Людність, нонконформізм і сила уяви як додаткові аспекти постмодернізму активно відстоювалися в кінематографі молодіжного бунту. Бунт – це ключове поняття кінця 1960-х, початку 1970-х рр. Пізніша епоха блокбастерів – епоха нового консерватизму та кіноаполітичності. Блокбастер як масштабно-постановочний високобюджетний фільм став домінуючим феноменом, основою нового художнього та бізнес-мислення.

Естетика кіно контркультури 1970–1980-х рр. суттєво відрізнялася від класичної голлівудської продукції. Вона була заснована на змішуванні, комбінуючи еkleктичним чином коди експресіонізму та реалізму. Це був сплав нової хвилі й неореалістичної техніки.

Водночас, незалежний сектор уже наприкінці 1980-х рр. обіймав майже 70% американського ринку. Американський незалежний кінематограф – це унікальний синтез творчого самовираження режисера та відгуку на актуальні проблеми сучасної дійсності. Крім того, незалежний кінематограф став своєрідним плацдармом для старту великої кількості режисерів, які вплинули на розвиток світового кіно – Девіда Лінча (1946), Квентіна Тарантіно (1963), Гаса ван Сента (1952), Джима

Джармуша (1953) і багатьох інших. Упродовж останніх десятиліть склалася величезна інфраструктура незалежного кіно. Не тільки великі студії відкрили свої представництва, які спеціалізувалися на подібній продукції, а й відбувалося утворення нових компаній, низка з яких зайняла позиції лідерів у кінобізнесі.

«Новий Голлівуд» не просто співпав з розвитком постмодернізму і став його вираженням в американському кіно. Він існує як провідний напрям на всесвітньому ринку видовищ, що спричинило виникнення нових бізнес-комбінацій. Починаючи з 1980-х рр., відбувався об'єднавчий рух компаній у мультикорпорації. Це частково повернуло бізнес до інтеграції через бажання контролювати виробництво програм, дистрибуцію та показ. «Новий Голлівуд» – це синергетичне утворення епохи взаємозалежності мистецтва, бізнесу, кіновиробництва та дистрибуції. Після 1989 р., з утворенням «Тайм Ворнер» і низки медіа-конгломератів у Голлівуді склалася система, коли кіноіндустрія стала частиною інфраструктури глобальних медіа та інформаційно-комунікаційних гігантів. Процеси щодо консолідації кіно й медіа-бізнесу тривали впродовж 1990-х рр. Отже, було досягнуто синергії, яка є характерною рисою сучасного Голлівуду. Кінострічки відтепер існують не лише як фільми: їхні образи є зараз частиною відеоігор або парків розваг, іграшок чи супутніх товарів. Триває інтенсивний процес освоєння простору кабельних мереж та відео, реалізації кінопродукції через продакт-плейсмент. Тобто кінопродукт уже існує в різноманітніших форматах. Ця необхідність фільму бути «переформатованим», у тому числі на телебаченні, відео, інформаційно-комунікаційних системах сприяла створенню націленості на максимально велику, «загальну» аудиторію.

Домінуюча в «Новому Голлівуді» концепція блокбастера, по суті, зробила кіно не просто видовищем, але й своєрідним сервісом. «Зірка» виступає в ролі бренду й асоціюється з економічним контекстом кіновиробництва та кіномаркетингу.

«Новий Голлівуд» – це час початку нової ери кіномистецтва, дуже плідної та повної художніх відкриттів, що надають кіноіндустрії США нові теми, нових героїв, нову естетику й касові збори.

ЕРА НОВОГО ГОЛЛІВУДУ

Період розвитку американського кінематографа з моменту розвалу студійної системи до початку 1980-х рр.

ХАРАКТЕРНІ РИСИ КІНЕМАТОГРАФА «АМЕРИКАНСЬКОЇ НОВОЇ ХВИЛІ»

Вплив європейського інтелектуального кіно (французької «нової хвилі», т.зв. «арт-хаусу»)

Криза традиційних голлівудських жанрів (вестерна, мюзиклу) і провал комерційних проєктів («Клеопатра»)

Початок епохи блокбастерів. Використання новітніх технологій, спецефектів

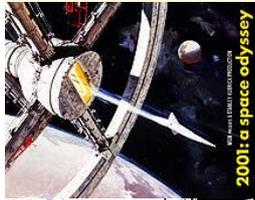
Поява авторського кіно, яке, на відміну від комерційного, надавало свободу творчості кінорежисерам

Розвиток політичного кіно, яке розкривало сутність американського суспільства

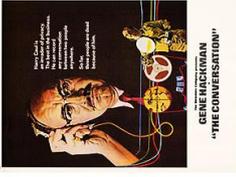
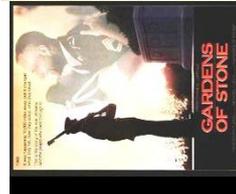
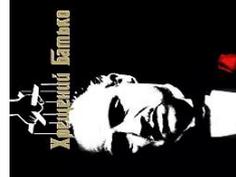
Розквіт жанру музичної комедії, повернення моди на історичні фільми

С. Кубрик (1928–1999)

Ф.Ф. Капולה (1939)

НЕЗАЛЕЖНЕ АМЕРИКАНСЬКЕ КІНО 1960 – 2000-х рр.

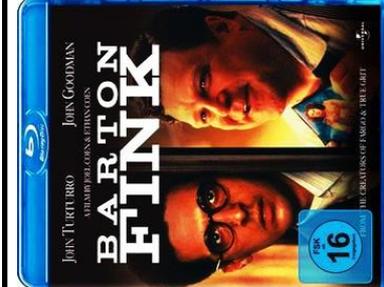
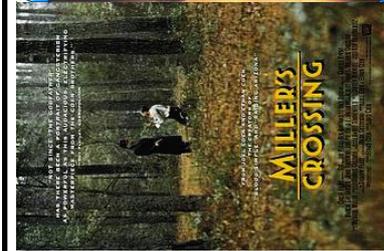
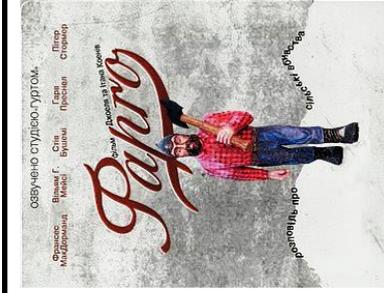
Різномірність форм: культовий роуд-муві, творчі експерименти для вузького кола інтелектуалів та ін.

Комерційний успіх деяких проектів авторського кіно (К. Тарантіно)

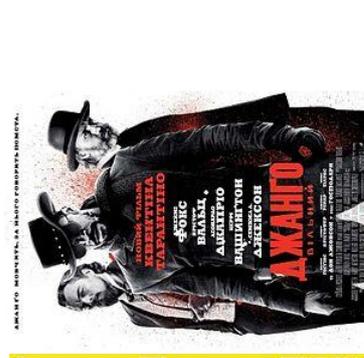
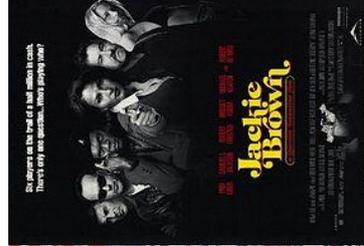
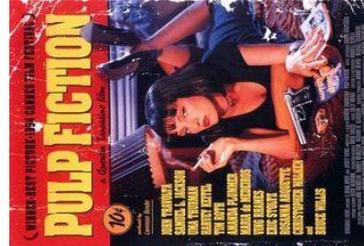
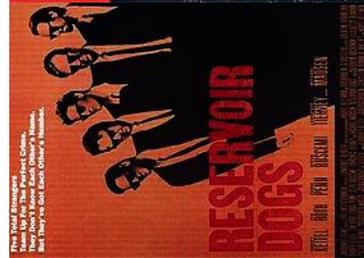
Поява у структурі гігантів кіноіндустрії підрозділів, які орієнтовані на авторське кіно: Miramax Films (студія Діснея), Focus Features (Universal), Fox Searchlight (20th Century Fox)

Брати Коени (1957)

К. Тарантіно (1963)

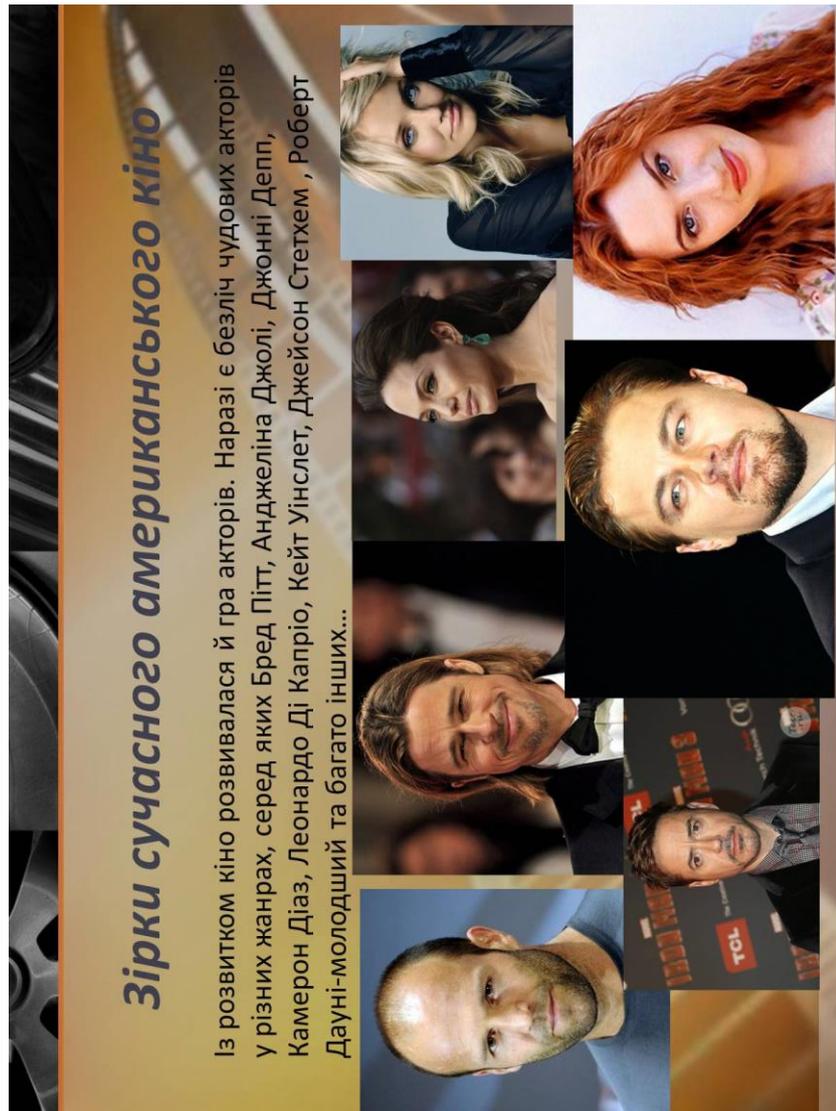
СУЧАСНИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ КІНЕМАТОГРАФ

Домінування на кіноринку США 6-ти провідних кінокомпаній (Paramount Pictures, Warner Bros., Columbia Pictures, 20th Century Fox, Universal Studios и Walt Disney Company)

Ставка на видовищність з використанням комп'ютерної графіки та спецефектів

Активне використання механізму продовження комерційно успішних проєктів у формі сиквелів на основі серійного принципу

Розвинена система різножанрового незалежного кіно: це і культові кінострічки, і творчі експерименти режисерів

Зірки сучасного американського кіно

Із розвитком кіно розвивалася й гра акторів. Наразі є безліч чудових акторів у різних жанрах, серед яких Бред Пітт, Анджеліна Джолі, Джонні Депп, Камерон Діаз, Леонардо Ді Капріо, Кейт Уінслет, Джейсон Стетхем, Роберт Дауні-молодший та багато інших...

Кінематограф США

АНІМАЦІЯ

Виникнення анімації і її становлення як складника художньої системи було пов'язано з синтезом особливостей існуючих видів мистецтв.

У США повнометражну анімацію як жанр справжнього мистецтва заснував **Волт Дісней** (1901–1966) – американський художник-мультиплікатор, кінорежисер, актор, сценарист і продюсер. Засновник компанії «Walt Disney Productions», яка стала мультимедійною імперією «The Walt Disney Company». Режисер зняв 111 фільмів і був продюсером ще 576 кінофільмів. Його видатні заслуги в царині кіномистецтва відзначені 26 нагородами «Оскар».

Уже в німих мультиплікаційних картинах В. Дісней реалізував принцип візуалізації музики. Він почав майстерно використовувати звук у своїх роботах. У першому звуковому мультфільмі «Пароплав Віллі» (1928) й кольоровому «Квіти й дерева» (1932) автор сформулював основний принцип побудови своїх картин. Основою анімації (як і в німих фільмах) була музична драматургія. Він одним з перших цілком усвідомив і втілював на екрані синтез звуку та зорового сприйняття, початкову орієнтацію на їхню синхронізацію. Характерна особливість перших звукових повнометражних діснеївських фільмів у тому, що автор свідомо відмовлявся від озвучення їх та створював зображення відповідно до музики і звукового супроводу.

У перших фільмах В. Діснея героями ставали і люди, і тварини. У світі його анімації вони існували на рівних. Звірі розмовляли, існували у своєму середовищі, але підпорядковувалися законам людського світу, поводити себе в ньому, як справжні тварини. Це було суттєвою відмінністю від серіалів В. Діснея з людськими персонажами, де герой сам творив свій Всесвіт і диктував принципи світобудови всім іншим героям.

Художники «Walt Disney Productions», перед тим як малювати тварин, завжди ретельно вивчали звички їхніх живих прототипів. Тому всі рухи на екрані вкрай правдоподібні. У «Фантазії» (1940) вперше на широкому екрані з'явився стереозвук. В. Дісней одним з перших режисерів почав використовувати триплівкові кінознімальні апарати для триколірного процесу «Technicolor».

В. Дісней не був єдиним – він був першим. Повнометражними проектами займався і Макс Флейшер (1883–1972). 1939 р. він

випустив «Подорож Гуллівера», у 1942 р. «Супермена», а в 1948 р. поставив свій знаменитий повнометражний мультфільм «Рудольф, червононосий олень». Але за технікою та досконалістю анімаційного втілення ці фільми значно поступалися діснеївським мультфільмам.

У 1930–1950-х рр. анімаційне мистецтво США набуло свого найбільш яскравого розвитку. У цей період відбулися технічні зміни, це – поява звуку у фільмах, застосування системи «Cinecolor» і «Technicolor» для кольорової заливки анімаційних фільмів.

У роки Другої світової війни анімаційна продукція була переорієнтована на створення пропагандистських фільмів, що стало ефективним інструментом пропаганди.

У 1950–1970-х рр. новою формою мультиплікації стає анімаційний телесеріал. Першою студією, яка повністю перейшла на виробництво телесеріалів, була «Hanna-Barbera». У 1957–1960 рр. вона успішно використовувала пройм-тайм вечірніх годин, коли перед телевізором збиралася вся родина. Вільям Ганна (1910–2001) та Джозеф Барбера (1911–2006) перші використали ранковий час суботи для трансляції дитячих програм.

У 1980–1990-х рр. набули поширення мультсеріали, супутні лініям популярних іграшок, такі як «ThunderCats», «BraveStarr» і «Черепашки-ніндзя». Багато серіалів цих років використовували анімацію, яка була вироблена на замовлення в Японії та інших азійських країнах, що дозволило, в основному, збільшити якість зображення без додаткових витрат. Також набуває популярності випуск сиквелів повнометражних анімацій В. Діснея.

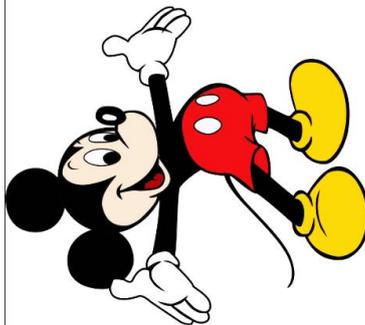
На початку ХХІ ст. у процесі виробництва анімаційної продукції активно використовують інноваційні комп'ютерні технології.

Американські мультфільми – всесвітньо відомий бренд. Передусім він пов'язаний з ім'ям Волта Діснея. Це цілий казковий всесвіт, який населений тисячами персонажів: вічно юні Міккі Маус, Дональд Дак, Том і Джеррі, Пітер Пен і Спляча красуня. Їм на зміну приходять все нові й нові герої: Смурфіки, Шрек, Кунг-Фу Панда, пінгвіни Мадагаскару та ін.

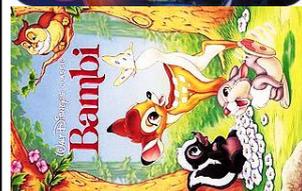
ВОЛТ ДІСНЕЙ (1901–1966)

«Білошкіжка та семеро гномів» (1937) – перший повнометражний
кольоровий фільм компанії В. Діснея

Міккі Маус – створений за участю В. Діснея в
1928 р. знаменитий анімаційний персонаж

МУЛЬТФІЛЬМИ СТУДІЇ «HANNA-BARBERA»

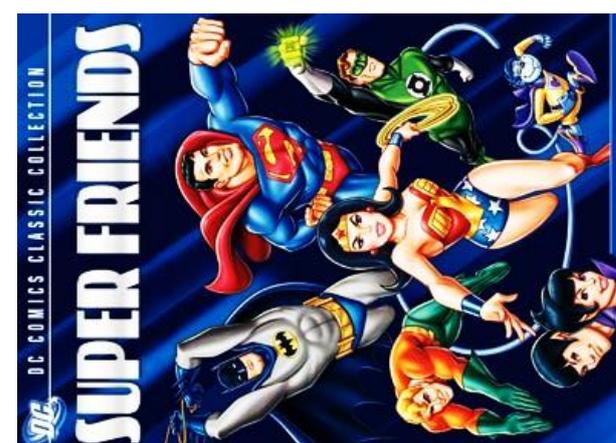
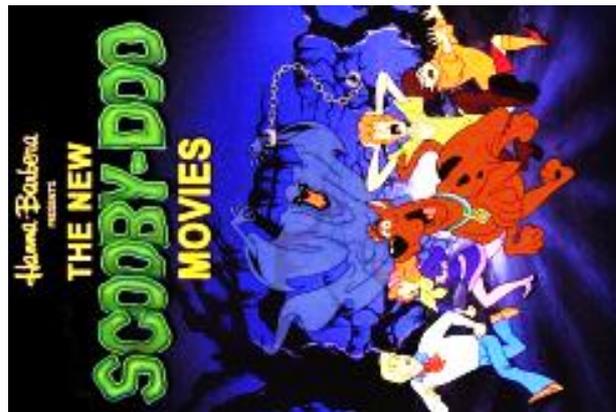
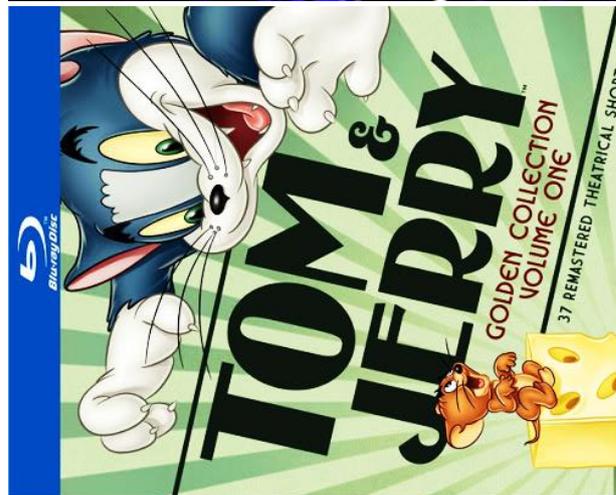

Вільям Ханна

Джозеф Барбера

Американська мультиплікаційна компанія «Hanna-Barbera» була заснована у 1944 р. режисерами мультиплікації та художниками Вільямом Ханною і Джозефом Барберою під назвою «H-B Enterprises». Протягом трьох десятиліть компанія створила багато успішних анімаційних серіалів для телебачення, серед них «Флінстоуни», «Воллі Гагор», «Ведмедик Йогі», «Джетсони», «Джонні Квест», «Скубі-Ду», «Том і Джеррі», «Супердрузи» та інші. 1992 р. «Hanna-Barbera» створила студію «Cartoon Network» 2006 р. компанія припинила свою діяльність

РОЗДІЛ ІХ ВИЩА ОСВІТА США

СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ США: СТРУКТУРА, ТРАДИЦІЇ, УПРАВЛІННЯ, ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Особливості сучасної системи освіти США корелюються з історичним поступом країни. Перші кроки із формування та становлення освіти в США пов'язані з діяльністю пілігримів і пуританських пасторів, які припливли в Америку з Європи. Пуританські лідери, які в більшості своїй були випускниками Оксфорда або Кембриджу, звикли до високих освітніх стандартів та вважали за необхідне підтримувати таку ж високу планку й у Новій Англії.

Найважливіші досягнення в історії американської освіти припадають на перші кілька десятиліть після прибуття пілігримів у 1620 р. та пуритан у 1630 р. Їхні успіхи у сфері освіти включають відкриття Гарвардського коледжу (1636), першої середньої школи (Бостонської школи латини) (1635) і запровадження обов'язкової освіти.

Показниками результатів ефективного розвитку освітнього процесу у США упродовж XVIII–XIX ст. є такі статистичні дані: у 1840 р. рівень комплексної грамотності становив від 93 до 100 %. За результатами перепису населення штату Коннектикут 1840 р. неписьменним був лише один із 579 громадян.

На початок XXI ст. американська нація досягла значного прогресу у збільшенні частки випускників середніх шкіл, зарахованих до вищих навчальних закладів. Відсоток випускників середніх шкіл, що навчаються у коледжах різних типів, збільшився з 51% у 1975 р. до 63% у 2000 р. і до 69% у 2015 р. На 2016 р. 65% дорослих американців віком від 25 до 34 років мають принаймні певний досвід навчання в коледжі. У 2000 р. цей показник сягав 57%, у 1970 р. лише 30%. Частка дорослих, які мають ступінь бакалавра або вище, зросла відповідно від 16% (1970 р.) до 29% (2000 р.) та до 36% (2015 р.).

Сучасну вищу освіту в США вважають однією з кращих в світі. Вищу освіту зазвичай отримують протягом 4 років навчання в коледжі або університеті.

Серед пріоритетних напрямків підвищення якості освіти можна виокремити такі: розробка академічних стандартів для студентів; підвищення вимог до рівня знань випускників шкіл,

особливо в галузі точних наук; широке використання різноманітних тестових програм; застосування в навчальному процесі новітніх інформаційних технологій; започаткування нових програм оцінювання якості викладання.

Ураховуючи різноманітність закладів вищої освіти, Фонд Карнегі запропонував класифікацію всіх існуючих інститутів американської вищої школи, що містить 10 основних категорій вищих навчальних закладів (ВНЗ) залежно від кількості студентів, які в них навчаються, масштабів фінансування наукових досліджень і кількості пропонованих навчальних курсів, які вони пропонують.

До *першої групи* належать дослідницькі університети першої категорії. Вони пропонують широкий вибір програм для здобуття першого ступеня вищої освіти – бакалавра, що присвоюється після завершення чотирьох років навчання, для продовження освіти в аспірантурі та здійснення досліджень. Вони присуджують щонайменше 50 ступенів доктора наук та одержують не менше 40 млн дол. щорічно як державну підтримку (незалежно від приватного чи державного статусу університету).

Другу групу становлять також дослідницькі університети, але обсяг одержуваної ними фінансової допомоги від держави є меншим, ніж в університетів першої групи (від 15,5 до 40 млн дол.) і, відповідно, меншими є обсяги досліджень та масштаби підготовки спеціалістів вищої кваліфікації. Ці дві групи провідних, найпрестижніших університетів є ядром американської системи вищої освіти й фундаментальної науки країни.

У *третьій та четвертій групах* університетів подано навчальні заклади, де масштаби наукових досліджень є відносно невеликими, але вони присвоюють ступені доктора наук.

У третій групі таких ступенів присвоюється не менше 40 на рік із, як мінімум, п'яти спеціальностей; у четвертій – не менше 20 докторських ступенів щорічно щонайменше з однієї спеціальності або не менше 10 ступенів щорічно як мінімум з трьох спеціальностей. Таких університетів у США налічується 139.

П'ята й шоста – це університети та коледжі, які крім підготовки бакалаврів присвоюють також ступені магістрів наук (це вимагає навчання ще впродовж 1–2 років, поглибленої спеціалізації з обраної дисципліни й у більшості випадків захисту диплома). У цих університетах та коледжах (їх налічується 730)

більше половини всіх ступенів бакалавра повинні присвоюватися не менше, ніж за двома дисциплінами. Різниця між п'ятою й шостою класифікаційними групами полягає в кількості студентів – у першому випадку їх має бути не менше 2500, у другому – від 1500 до 2500 осіб.

Сьома та восьма групи містять 625 чотирирічних коледжі, що присвоюють ступені бакалавра в різних галузях природничих і гуманітарних наук. Їх відрізняють, передусім, правила прийому під час вступу – у восьмій групі вони більш ліберальними.

Дев'ята група подана 1473 дворічними коледжами. Вони пропонують різноманітні спеціалізовані програми, які не потребують повномасштабної вищої освіти. Ці коледжі надають середню спеціальну освіту.

Десята група подана 352 професійними школами університетів та іншими спеціалізованими інститутами, що надають вищу освіту – від ступеня бакалавра до ступеня доктора наук. До них зазвичай відносять школи бізнесу й управління, інженерні та педагогічні коледжі, юридичні й медичні школи, теологічні школи та школи мистецтв, музики й дизайну.

Найпрестижнішими вищими навчальними закладами у США вважають:

- *заклади, які входять до «Ліги Плюща» (Ivy League)*, що об'єднує 8 університетів та розташовані у 7 штатах Атлантичного узбережжя США – Університет Брауна (Brown University), Колумбійський університет (Columbia University), Корнельський університет (Cornell University), Коледж Дортмунда (Dartmouth College), Гарвардський університет (Harvard University), Принстонський університет (Princeton University), Університет Пенсильванії (The University of Pennsylvania), Єльський університет (Yale University);

- університети Тихоокеанського узбережжя, які знаходяться в штаті Каліфорнія (California) – *Стенфордський університет (Stanford University)*, *Університет Берклі (University of California, Berkeley)*;

- *приватний університет Чикаго в штаті Іллінойс (University of Chicago, Illinois)*, що заснований Дж. Рокфеллером (1839–1937);

- *Массачусетський технологічний інститут (Massachusetts Institute of Technology, MIT)*, *Каліфорнійський технологічний інститут (California Institute of Technology)*;

- коледжі, що входять до асоціації найстаріших та найбільш престижних жіночих коледжів на східному узбережжі США, яка має назву «Сім сестер» (Seven Sisters): Коледж Вассара (Vassar College), Коледж Редкліфф (Radcliffe College), Коледж Брін Мар (Bryn Mawr College), Коледж Веллслі (Wellesley College), Коледж Маунт-Голіок (Mount Holyoke College), Барнард-коледж (Barnard College), Коледж Сміт (Smith College).

Діяльність сфери вищої освіти США на законодавчому рівні регулюється відповідним правовим актом – Законом про вищу освіту (публічне право 110-315) (The Higher Education Opportunity Act (Public Law 110-315), від 2008 р., який уточнює аналогічний закон від 1965 р. з поправками (За матеріалами офіційного сайту United States Department of Education, 2017).

Своєрідність американської вищої школи полягає в її багаторівневості та розгалуженості, поділу у вищих навчальних закладах ступенів, що присвоюються, наявності систем залікових одиниць, особливостях роботи професорсько-викладацького складу. Багаторівневість системи вищої освіти, створена на основі «розподілу функцій» між навчальними закладами, є саме тим механізмом, за допомогою якого у США намагаються вирішити проблему підвищення якості підготовки спеціалістів.

Заклади вищої освіти США почали активно готувати спеціалістів новітніх професій – аналітиків систем, спеціалістів у галузі генної інженерії, спеціалістів у сфері інформаційних технологій та фахівців у сфері міжнародних відносин.

Навчальні дисципліни, вивчення яких необхідне для отримання спеціальності, класифікують у вишах США так: основні дисципліни (Core courses), обов'язкові для всіх; дисципліни спеціальності (Major courses); дисципліни додаткової спеціалізації (Minor courses), поєднаної з основною спеціальністю; дисципліни за вибором (Elective courses).

Також навчальні дисципліни поділяють за рівнями складності: дисципліни програми початкової професійної підготовки (Vocational Certificate Credit Course); дисципліни нижнього рівня програм підготовки бакалаврів і/або дисципліни програм для отримання асоційованих ступенів (Lower Division Baccalaureate / Associate Degree Courses); дисципліни верхнього рівня програм підготовки бакалаврів (Upper Division Baccalaureate Degree

Courses); дисципліни програм післявузівського навчання (Graduate Degree Courses).

У вищій школі США активно реалізуються новітні освітні технології, застосовуються сучасні технічні засоби та інноваційні способи отримання інформації. Майже всі викладачі використовують різні канали комунікації зі студентами: електронну пошту; месенджери; соціальні мережі; власні web-сторінки, які містять докладну інформацію про викладача та про навчальні курси, які він викладає, різноманітні навчальні матеріали на допомогу студентам.

До особливостей системи вищої освіти США слід віднести:

- *відсутність централізованого управління.* Освіта США є класичним прикладом децентралізованої освітньої системи та адекватного їй управління. Кожен штат має власну систему вишів, які помітно відрізняються один від одного, як завданнями діяльності, так і якістю навчання;
- *різноманітність та одночасно чітка ієрархія ЗВО залежно від обсягу наукових досліджень, рівня освітніх курсів та академічних ступенів, що присвоюються.* У країні взагалі немає чіткого визначення поняття «заклад вищої освіти»;
- *надання закладам вищої освіти повної свободи у виборі освітніх програм та джерел фінансування,* серед яких – плата за навчання, підтримка різних фондів, випускників, прибутки від наукової діяльності;
- *поліваріантність джерел фінансування.* Один освітній заклад може мати різні джерела фінансування, як федеральні, так і приватні;
- *значна комерціалізація, тісні зв'язки з крупними корпораціями, невеликими фірмами,* частина яких заснована вищими навчальними закладами. Ця співпраця стала поштовхом для народження в 60-х рр. XX ст. ще одного феномену освіти США – *корпоративного університету.* Поступово корпоративні університети почали створюватись і в таких відомих компаніях як Disney University, Coca-Cola, Motorola, General Electric. Найбільше число корпоративних університетів у світі знаходяться у США – близько 2 000 з досить великим річним бюджетом (7–20 млн дол.);

- *упровадження ступеня MBA (Master of Business Administration), що сьогодні користується надзвичайним попитом у всьому світі;*
- *динамічність розвитку освітнього процесу.* Велика чисельність закладів вищої освіти у США створює широке конкурентне поле, тому навчальні заклади змушені постійно запроваджувати новації, пропонувати нові освітні програми, забезпечувати високі стандарти навчання задля залучення здібних і талановитих студентів;
- *широка автономія вищих навчальних закладів.* Це зумовило відсутність єдиних критеріїв для відбору студентів. Кожен із вищів на свій розсуд обирає критерії вступу, керуючись при цьому принципом забезпечення відбору потрібних йому студентів;
- *гнучкість структури університетів США.* У ЗВО відсутній такий структурний підрозділ як кафедра. Під керівництвом професорів на факультетах формуються цільові науково-освітні програми, які відповідають вимогам часу та потребам у формуванні компетенцій для конкретних спеціальностей. Також вільний вибір студентами предметів в американських вишах зумовлює відсутність академічних груп;
- *система університетської освіти має індивідуальну зорієнтованість, яку забезпечує індивідуальний вибір навчальних курсів за схемою: основна спеціальність (Major) і друга спеціальність (Minor).* Вона спрямована на ефективне й результативне формування фахівця-професіонала, розвиток творчого потенціалу особистості, почуття впевненості в собі.

Аналіз особливостей системи освіти США свідчить про її самобутність, відмінність від європейських стандартів, ефективність, спрямованість на розвиток та відповідність сучасним глобальним тенденціям. Її становлення суттєво детерміноване історичними, культурними, соціальними, економічними, політичними чинниками. Американський уряд прагне й надалі посилювати роль і значення освіти для економіки країни, оскільки усвідомлює її пріоритетне значення для суспільного розвитку держави.

ОСНОВНІ РИСИ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ США

I. Поєднання принципів централізації та децентралізації в системі організації вищої освіти

Обмежена федеральна відповідальність за організацію державної вищої освіти, до якої належать переважно військові вищі

Вища освіта у Сполучених Штатах знаходиться в основному в зоні відповідальності штатів

II. Диференціація за пріоритетністю напрямів науково-освітньої діяльності

КОЛЕДЖ

Заклад вищої освіти зорієнтований, насамперед, на освітню діяльність (наукова робота залишається на другому плані)

УНІВЕРСИТЕТИ ШТАТІВ

Заклади вищої освіти, науково-освітня діяльність яких фінансується урядами штатів. Їхня головна мета – професійна підготовка мешканців штату

ПРИВАТНІ УНІВЕРСИТЕТИ

Заклади вищої освіти, науково-освітня діяльність яких фінансується за рахунок приватних коштів

III. Відсутність єдиних правил організації занять і всього навчального процесу

IV. Відсутність коригувального органу, що затверджує програми для закладів вищої освіти

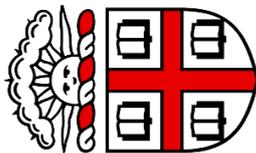
V. Зміст освітнього простору США все більше орієнтується на потреби практики та ринку

«ЛІГА ПЛЮЩА»

Асоціація восьми найстаріших американських університетів (1954). Назва походить від гілок плюща, що обвивають старі будівлі цих університетів. Університети «Ліги плюща» належать до 15 найкращих коледжів і університетів США та до найбагатших академічних закладів світу, що дозволяє їм залучати найкращих студентів і викладачів

Університет Брауна (1764)

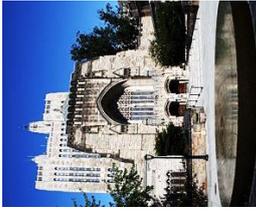
Гарвардський університет (1636)

Коледж Дортмунда (1769)

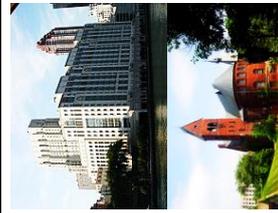
Єльський університет (1701)

Колумбійський університет (1754)

Корнелльський університет (1865)

Університет Пенсильванії (1740)

Принстонський університет (1746)

УНІВЕРСИТЕТИ ТИХООКЕАНСЬКОГО УЗБЕРЕЖЖЯ

Університет імені Ліленда Стенфорда-молодшого

Приватний вищий навчальний заклад м. Стенфорд, штат Каліфорнія. 1891 р. був заснований залізничним магнатом, колишнім губернатором Каліфорнії та сенатором США Лілендом Стенфордом із дружиною Джейн Летроп Стенфорд

Станом на 2018 р. у Стенфорді було зареєстровано 81 нобелівського лауреата, 27 лауреатів премії Тюрінга. Його випускники заснували такі визначні компанії як Nike, Hewlett-Packard, Sun Microsystems, Nvidia, Yahoo!, Cisco Systems, Silicon Graphics та Google

Л. Стенфорд
(1824–1893)

Каліфорнійський університет, Берклі

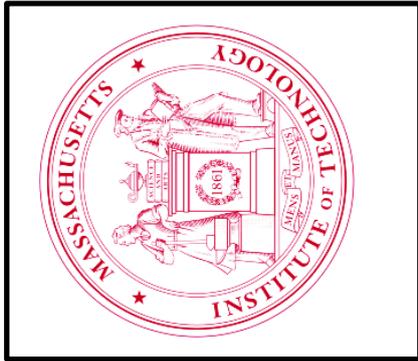
Вищий науковий та навчальний заклад США, заснований 1868 р. Вважається одним з найкращих університетів у світовій вищій освіті за широкий вибір, глибину й досконалість програм з різних спеціальностей: від математики, природничих та інженерних наук до гуманітарних, соціальних наук і мистецтва

Серед випускників, викладачів та науковців цього університету – 51 лауреат Нобелівської премії, 9 лауреатів Премії Вольфа, 7 лауреатів Медалі Філдса, 15 лауреатів Премії Тюрінга, 45 стипендіатів МакАртура, 20 лауреатів премії Академії наук США та 11 лауреатів Пулітцерівської премії

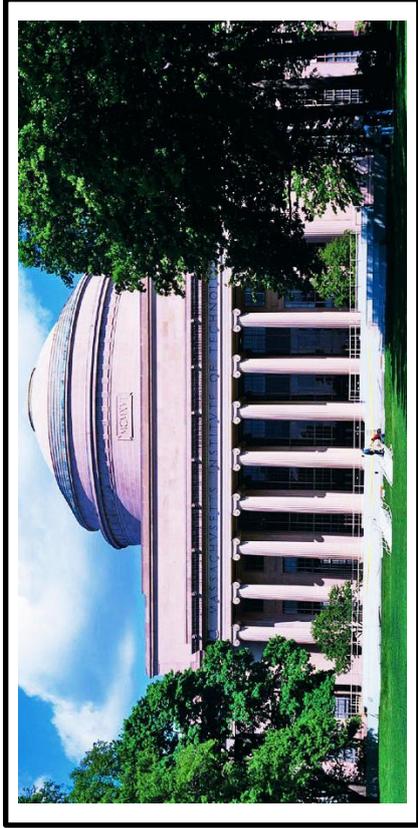

ПРОВІДНІ ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Массачусетський технологічний інститут (МТІ)

Один з найкращих технічних університетів у США й у світі. Заснований В. Б. Роджерсом 1861 р. Головне завдання – навчання та дослідження практичного застосування науки й технологій. МТІ відіграв ключову роль у розвитку комп'ютерів, систем інерціальної навігації та медичної техніки

Каліфорнійський технологічний інститут

Приватний університет, заснований 1891 р. бізнесменом і політиком Е. Трупом. Один з провідних університетів США, який спеціалізується на точних науках та інженерії. Входить у десятку кращих університетів світу

Серед випускників 31 лауреат Нобелівської премії, 65 осіб отримали національну наукову медаль США або національну медаль у галузі технологій та інновацій, 112 осіб були обрані членами національних академій наук

СИСТЕМА ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ

Американська академія мистецтв. Заснована 1923 р. для підготовки професійних художників. Пропонує 9 програм навчання, тривалість яких становить 4 роки, а після закінчення студентів присвоюють ступінь бакалавра образотворчих мистецтв. Основні галузі – живопис, дизайн, ілюстрування, цифрове ілюстрування, моделювання, web-дизайн, 3D-моделювання / анімація, фотографія, малюнок з натури

New York Film Academy. Заснована 1992 р. Уважається найкращою школою прикладного навчання кіномистецтву. Освітній процес здійснюють за напрямками: кіновиробництво, акторське мистецтво в кіно, анімація, віртуальна реальність, сценарне мистецтво, фотографія тощо

Rhode Island School of Design – приватний коледж, заснований 1877 р. Студенти можуть отримати ступінь бакалавра або магістра в галузі мистецтва та дизайну: дизайн одягу, промисловий дизайн, кераміка, кіновиробництво, графічний дизайн тощо. Також у школі є програми ілюстрування, фотографії, живопису та скульптури

New School of Architecture and Design – приватний комерційний коледж в Сан-Дієго, заснований 1980 р. Школа пропонує програми бакалаврату й магістратури в галузях архітектури, дизайну, організації будівництва, медіадизайну, дизайну інтер'єру та дизайну продуктів

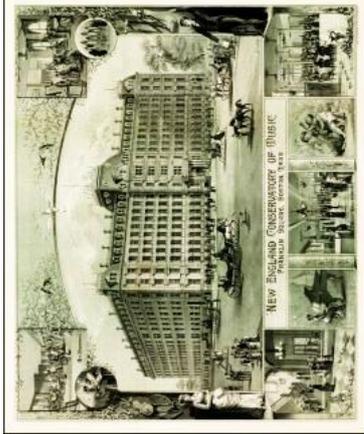

СИСТЕМА МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

Консерваторія Нової Англії

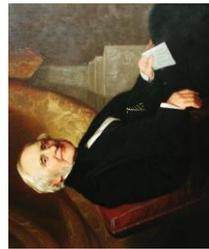

Найстаріша незалежна консерваторія у США, заснована 1867 р. американським педагогом Е. Турже, знаходиться в Бостоні. Будівля закладу визнана національною історичною пам'яткою. Консерваторія тісно співпрацює з Бостонським симфонічним оркестром з моменту його створення 1881 р. (перший склад включав переважно викладачів консерваторії)

Консерваторія Пібоді

Одна з найбільш престижних консерваторій США. Розташована в Балтіморі, заснована 1857 р. з ініціативи та на кошти банкіра й мецената Дж. Пібоді у складі Інституту Пібоді. З 1977 р. консерваторія входить до складу Університету Джонса Хопкінса

Дж. Пібоді
(1795–1869)

Мангеттенська школа музики

Заснована 1917 р. Один з провідних вищих музичних навчальних закладів США. Має право надання вчених звань артистам-виконавцям і композиторам у галузі музичного мистецтва широкого діапазону жанрів: від класичної музики до джазу

ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

<p>Вест-Пойнт</p> <p>Військова академія – вищий федеральний навчальний заклад Сухопутних військ Збройних сил США</p>	
---	---

<p>Колорадо-Спрінгс</p> <p>Академія ВПС США – вищий федеральний військовий навчальний заклад, що займається підготовкою офіцерських кадрів для Військово-Повітряних сил США</p>	
--	--

<p>Аннаполіс</p> <p>Академія ВМС США – вищий федеральний навчальний заклад, у якому готують офіцерський склад для Військово-Морських сил і корпусу морської піхоти</p>	
---	---

<p>Нью-Лондон</p> <p>Академія військ берегової охорони – вищий федеральний навчальний заклад Збройних сил США</p>	
--	---

<p>Вентворт</p> <p>Вентвортська військова академія та коледж – приватна акредитована закрита військова вища школа і коледж. Була заснована 1880 р.</p>	
---	--

<p>Форт-Беннінг</p> <p>«Інститут Західної півкулі зі співробітництва у галузі безпеки» – військово-навчальний заклад для підготовки фахівців спецоперацій. Утримується за рахунок уряду США</p>	
--	---

СИНТЕЗ НАУКИ, ОСВІТИ Й БІЗНЕСУ

Корпоративний університет – усталена та розвинена система акумулювання корпоративної інформації та її трансляції у вигляді внутрішнього навчання, оцінки й розвитку

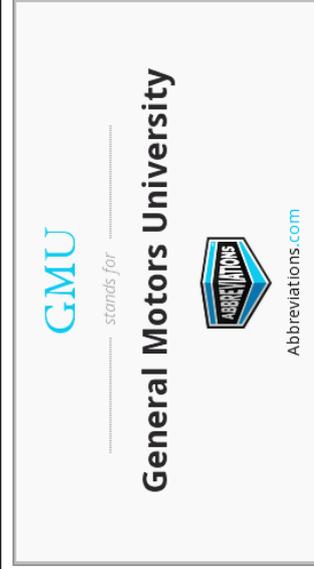
Першим західним корпоративним університетом був Hamburger University, він з'явився 1961 р. у компанії McDonald's. Університет був створений для того, щоб навчати співробітників ресторанів McDonald's різним аспектам ведення бізнесу. Ідея навчання: клієнти не повинні відчувати різниці в обслуговуванні, незалежно від місця локації ресторанів

Цілі корпоративного навчання

Упровадження та розвиток корпоративної культури; узагальнення досвіду й знань, набутих компанією

Персонал розглядається як один з ресурсів компанії, що вимагає регулярної модифікації, оцінки якості роботи й оптимізації експлуатації

Формування бізнес-еліти, команди керівників, що поєднує лідерство та здатність до навчання з професійною компетентністю та підприємницькою активністю, умінням управляти масштабними й перспективними проектами

ПЕРСОНАЛІЇ

АЙВЗ Чарльз Едвард (1874–1954) – американський композитор. Автор шести симфоній (шоста, «Всесвітня», 1915–1928, не була завершена), кантати «Небесна країна», двох струнних квартетів, п'яти сонат для скрипки й фортепіано, безлічі камерних творів для різних складів, збірки «114 пісень» (1922). У творах часто використовував дисонанси зі складною атональною та політональною гармонією. Типова ознака його стилю – часте цитування мелодій церковних і цивільних гімнів, духовних пісень, які композитор уважав справжнім голосом свого народу.

АЛЛЕН Вуді (1935) – американський кіноактор, режисер і сценарист. Серед улюблених тем його фільмів – психоаналіз і психоаналітика, секс і власне єврейське коріння. Особливе місце в його творчості займає місто Нью-Йорк («Нью-Йоркська трилогія»: «Енні Холл», «Інтер'єри» і «Мангеттен»).

АНДЕРСОН Максвелл (1888–1959) – видатний американський драматург і теоретик театру, який працював над теорією трагедії. Автор численних історичних драм і сатиричних п'єс. Лауреат Пулітцерівської премії 1933 р.

АНДЕРСОН Шервуд (1876–1941) – американський письменник; провісник сучасної психоаналітичної та побутової американської прози. Його романи й новели мають реалістичне спрямування, проте позначені декадентськими тенденціями.

АНТЕЙЛ Джордж (1900–1959) – американський авангардний композитор, піаніст, письменник і винахідник.

АПДАЙК Джон (1932–2009) – американський письменник, у своїх творах описує життя сучасного середнього класу Америки та його психологічні нюанси.

АРМСТРОНГ Луї (1901–1971) – американський джазовий музикант: трубач і співак. У США відомий як «король джазу». Творчість Л. Армстронга справила великий вплив на музику ХХ ст. Він є унікальною особистістю в історії джазу. У своїй творчості маестро зумів поєднати непоєднуване: неповторно індивідуальний тип самовираження з безмежною загальнодоступністю музики, грубувату простоту та спонтанність, традиціоналізм з

новаторством, негритянський ідеал звуковидобування з європеїзованим свінгом. Будучи трубачем-революціонером, заклав фундамент усіх наступних джазових революцій.

БАЛАНЧИН Джордж (1904–1983) – один з найвідоміших хореографів ХХ ст., засновник американського балету. Після еміграції із СРСР у 1924–1929 рр. працював у «Російському балеті» С. П. Дягілева у Франції, де поставив 9 великих балетів. 1933 р. переїхав у США. 1948 р. заснував «Нью-Йорк Ситі балет».

БАРБЕРА Джозеф Роланд (1911–2006) – американський аніматор, художник мультиплікації, художник сценарного відділу кіностудії, режисер, продюсер. Співзасновник, разом з В. Ганною, компанії «Hanna-Barbera».

БАРИШНИКОВ Михайло Миколайович (1948) – американський і радянський балетний танцівник, хореограф, балетмейстер, актор кіно.

БЕЛЛОУЗ Джордж Веслі (1882–1925) – живописець США, один з найбільших представників американського реалізму. Малював пейзажі, портрети. Одним з перших відтворив суворий світ американського боксу. Займався графікою, літографією.

БЕРГЕР Томас (1924–2014) – американський письменник, новеліст, драматург, сценарист. Доктор літератури (1986).

БЕРМАН Семюель. (1893–1973) – американський драматург і сценарист. Один з провідних авторів бродвейської «високої комедії» та сценаріїв для касових голлівудських фільмів.

БЕРНСТАЙН Леонард (1918–1990) – американський диригент, композитор. Автор трьох симфоній, декількох хорових, вокальних і фортепіанних циклів, трьох балетів і двох опер. Однак найбільшу популярність отримали його роботи для музичного театру. Всього Л. Бернстайн написав п'ять мюзиклів і оперету. Один з видатних диригентів ХХ ст. Належав до художників романтичного напрямку. Володів яскраво вираженою творчою індивідуальністю: стихійний темперамент, прагнення до барвистості, образотворчості й динамічності поєднувалися з глибиною та масштабністю інтерпретації музичних творів.

БЕРРІ Чак (1926–2017) – американський музикант, пісенний композитор, вокаліст, піонер рок-н-ролу. Вважається творцем нового напрямку: творчість і техніка гри на гітарі – пружний ритм, домінуюча роль електрогітари та характерний вільний спосіб поведінки на сцені – вирізняли його з-поміж сучасників.

БЕРРИМОР Джон Сидні Бліт (1882–1942) – американський актор театру, німого й звукового кіно. Здобув славу як виконавець шекспірівських ролей у театрі і продовжив кар'єру в кінематографі. З однаковим успіхом грав ролі героїв-коханців і лиходіїв. Відзначений власною зіркою на Голлівудській алеї слави.

БЕРЧФІЛД Чарлз Ефраїм (1893–1967) – американський художник, пейзажист. Працював здебільшого у техніці «сухої» акварелі. Об'єктом творчості художника були природа, будинки й невеликі міста.

БІНХЕМ Джордж Калєб (1811–1879) – американський художник, політик. Представник лумінізму. Відомий за життя як «Художник Міссурі». На початку відображав на полотнах сцени з життя простих людей. Потім створив серію картин з човнярами на річці Міссурі. Наприкінці 1840-х рр. Дж. Бінхем став писати полотна на політичні теми. Зображав американців під час виборів, їхню поведінку та реакцію.

БІРД Вільям Голбрук (1825–1900) – американський художник-аніمالіст. Автор гумористичних картин-жартів із зображеннями різноманітних тварин, що розігрували перед глядачами людські ситуації. Мав пристрасть до зображення оленів, особливо мавп та чорних ведмедів.

БІРШТАДТ Альберт (1830–1902) – художник США, один з найвідоміших американських пейзажистів ХІХ ст., представник Дюссельдорфської художньої школи і «Школи річки Гудзон». Як прихильник неоромантизму, зображав на своїх полотнах Дикий Захід та індіанців.

БІЧЕР-СТОУ Гаррієт (1811–1896) – американська письменниця, борчиня за ліквідацію рабства, авторка роману «Хатина дядька Тома».

БОЛЬМ Адольф Рудольфович (1884–1951) – американський танцівник російського походження, балетмейстер і педагог балету. 1916 р. переїхав до США. 1917 р. організовував трупу «Інтимний балет» (Ballet Intime). Працював хореографом-фрілансером у театрах Нью-Йорка, Чикаго, Буенос-Айреса. Був хореографом у низці американських кінофільмів. В останні роки життя викладав у Голлівуді.

БРАНДО Марлон (1924–2004) – американський актор театру й кіно. Двічі лауреат премії «Оскар» (1955, 1973). Багато шанувальників вважають його одним з найвидатніших кіноакторів ХХ ст. Він довів техніку акторської майстерності до найвищого рівня (фільми «Трамвай „Бажання“», «В порту», «Хрещений батько»).

БРЕДБЕРІ Рей (1920–2012) – один з найвідоміших американських письменників-фантастів, автор близько 400 літературних творів різних жанрів: оповідань, романів, віршів, есе, п'єс для театру й радіо, кіно- й телесценаріїв. Твори письменника характеризуються емоційним, психологічним стилем.

БРЕЙЕР Марсель Лайош (1902–1981) – німецький та американський архітектор і дизайнер. Серед новацій М. Л. Брейера «двоядерний дім» (з окремими крилами для спалень й інших кімнат) і «дах-метелик». У 1953 р. виграв конкурс на проектування штаб-квартири ЮНЕСКО в Парижі. У 1960-ті і 1970-ті рр. продовжив будівництво великих будівель із залізобетону. Його шедеврами стали будівля Музею американського мистецтва в Нью-Йорку (1966) і хмарочос «AT Tower» в Клівленді (1971).

БРІСТОУ Джордж Фредерік (1825–1898) – американський композитор і скрипаль. Найбільш відомими творами композитора були опера «Ріп Ван Вінкль» (1855) – перша американська опера на американський сюжет і ораторія «Данило» (1867). У спадщині Д. Ф. Брістоу, що нараховує 135 композицій, є кілька опер та оперет, шість симфоній, кантати «Велика республіка» й «Ніагара», два струнних квартети, а також хоріві та вокальні твори.

БУСІКО Діон (1820–1890) – американський актор і драматург, автор низки популярних у США п'єс. Один з найбільш успішних акторів, драматургів і менеджерів англомовного театру.

БУТС Едвін Томас (1833–1893) – американський актор. Видатний виконавець ролі Гамлета. Успішно виступав і в мелодраматичних ролях. 1863–1869 рр. керував театром «Вінтер-Гарден», 1869–1874 рр. – «Театром Бутса».

ВАЙЛДЕР Біллі (1906–2002) – американський кінорежисер і сценарист польсько-єврейського походження, лауреат премії «Оскар» (1946, 1961). Увійшов в історію кінематографа як сценарист і режисер понад 50 кінострічок, серед яких «У джазі тільки дівчата», «Бульвар Сансет», «Втрачений вікенд», «Квартира» та інші.

ВАЛЕНТИНО Рудольфо (1895–1926) – відомий американський кіноактор італійського походження. Зірка німого кіно, творець образу «екзотичного героя-коханця» у 15 фільмах. Створені Р. Валентіно екранні образи не можна назвати глибокими, але вони були пластичні, виразні й провокаційно-чуттєві.

ВЕЛЛІС Джордж Орсон (1915–1985) – американський кінорежисер, сценарист, актор та продюсер. «Громадянина Кейна» (1941) часто вважають одним з найкращих фільмів усіх часів і народів. Деякі з його фільмів, в тому числі «Чарівні Амберсони» (1942), «Дотик зла» (1958), «Опівнічні дзвони (Фальстаф)» (1965) і «Ф як Фальшивка» (1974), також зараховують до беззаперечних шедеврів.

ВЕБЕР Макс (1891–1961) – польсько-американський живописець єврейського походження, який працював у стилі кубізму. У період 1909–1917 рр. створив кращі свої твори – переважно міські пейзажі, у яких прагнув передати рух і бурхливий ритм американського життя. Останні 20 років життя значне місце у творчості приділяв єврейській (зокрема, хасидській) тематиці.

ВЕЛТІ Юдора (1909–2001) – американська письменниця, прозаїк, фотографка, лауреатка престижної премії Пулітцера (1972). 1986 р. удостоєна Національної медалі США в галузі мистецтв.

ВІЛЬЯМС Теннессі (1911–1983) – американський драматург. 1948 р. отримав Пулітцерівську премію за п'єсу «Трамвай „Бажання“». Крім п'єс написав кілька коротеньких оповідань, віршів, есеїв і один том мемуарів.

ВЕСТ Бенджамін (1738–1820) – англо-американський художник доби класицизму. Серед кращих творів – «Смерть американського генерала Вольфа» (1770). Художник стежив за перебігом реальних подій і насмілювався подати історичних персонажів у сучасному одязі, а не в римських тогах і не на тлі італійського пейзажу.

ВІЛЬЯМС Генк (1923–1953) – американський співак, музикант і автор пісень у стилі кантрі. Записав 35 синглів, які увійшли до першої десятки Білборду, 11 з них займали перше місце.

ВІСТЕР Оуен (1860–1938) – американський письменник. Його вважають «батьком» західної белетристики. Найбільш відомий його твір – роман «Вірджинець» (1902).

ВІСТЛЕР Джеймс (1834–1903) – англо-американський художник другої половини ХІХ ст. Малював портрети, пейзажі, працював графіком, творив офорти й літографії. Один з відомих тоналістів – попередників імпресіонізму та символізму. Прихильник концепції «мистецтво заради мистецтва».

ВІТМЕН Волт (1819–1892) – американський поет, есеїст, журналіст. Представник перехідного періоду між трансценденталізмом та реалізмом, що об'єднав ці два напрями в своїх творах. Один з найвпливовіших поетів американського канону, якого часто називають батьком верлібру.

ВОКЕР Аарон Тібо «Ті-Боун» (1910–1975) – американський блюзовий гітарист. Його вважають одним із найвпливовіших піонерів і новаторів електричного та джамп-блюзу. За деякими свідченнями, це перший гітарист, який виконував блюз на електрогітарі.

ВОРГОЛ Енді (1928–1987) – відомий американський художник українсько-лемківського походження, дизайнер, скульптор, письменник, видавець журналів, продюсер, режисер, родоначальник ідеології «homouniversale» (людина універсальна) й

автор робіт, які за своїм стилем стали синонімом комерційного поп-арту.

ВОРРЕН Мерсі Отіс (1728–1814) – американська поетеса, історик, драматург, сатирик, одна з найвідоміших «жінок американської незалежності».

ВОРРЕН Роберт Пенн (1905–1989) – американський письменник, літературний критик і поет. Представник південної літературної школи, один з фундаторів та активних учасників Південного відродження. Найвищим досягненням прози вважається роман «Все королівське військо» (1946), який удостоєний Пулітцерівської премії (1947).

ВОСКРЕСЕНСЬКИЙ Василь Григорович (1888–1951) – російський військовий, театральний діяч, антрепренер. Один з директорів «Російської опери в Парижі». Організатор і генеральний директор труп «Російський балет Монте-Карло» (1932–1936), «Оригінальний російський балет» (1939–1948).

ВОТЕРС Мадді (1915–1983) – американський блюзовий співак, гітарист і автор пісень. Представник чиказького блюзу. Шестиразовий володар премії «Греммі». Включений до «Зали слави блюзу» і «Зали слави рок-н-ролу».

ГАННА Вільям (1910–2001) – американський художник-аніматор, режисер, продюсер. 1941–1958 рр. В. Ганна разом з Дж. Барбера і продюсером Ф. Куїмбі займався мультиплікаційним серіалом «Том і Джеррі», який приніс йому 7 «Оскарів».

ГАРДНЕР Ава Лавінія (1922–1990) – американська акторка, одна з найяскравіших зірок Голлівуду 1940-х і 1950-х рр. Увійшла до списку найвидатніших кінозірок в історії Голлівуду. 1941 р. підписала контракт зі студією MGM. Перший відчутний успіх прийшов до неї з фільмом «Убивці» (1946). Піком кар'єри стали головні ролі у фільмах «Сніги Кіліманджаро» з Грегорі Пеком (1952) і «Могамбо» з Кларком Гейблом (1953).

ГАРЛЕНД Гемлін (1860–1940) – американський письменник-романіст, поет і есеїст. Лауреат Пулітцерівської премії 1922 р. Відомий своїми творами про фермерів Середнього Заходу США.

ГАРНЕТТ Вільям Майкл (1848–1892) – американський художник ірландського походження, майстер натюрмортів.

ГАРРІС Джоел Чандлер (1845–1908) – відомий американський письменник, творець улюблених дітьми й дорослими «Казок дядечка Римуса». Зробив великий внесок у створення літературної традиції запису південного негритянського фольклору.

ГАРПЕР Лі (1926–2016) – американська письменниця та публіцистка, відома завдяки своєму роману «Убити пересмішника» (1960), який було відзначено Пулітцерівською премією 1962 р. Крім того, її було нагороджено Президентською медаллю Свободи (2007) та Національною медаллю мистецтв (2010).

ГАРТ Френсіс Брет (1836–1902) – американський прозаїк і поет. Прославився реалістичними описами життя золотошукачів у Каліфорнії.

ГЕЙБЛ Кларк (1901–1960) – голлівудський актор, секс-символ 1930-х і 1940-х рр. Найбільш відомий роллю Рета Батлера у кіноепопеї «Звіяні вітром» (1939), за виконання якої отримав свою третю номінацію на премію «Оскар» у категорії «найкраща чоловіча роль», також отримав відзнаку за роль у фільмі «Заколот на Баунті» (1935) і перемогу за головну роль у стрічці «Це сталося якось уночі» (1934).

ГЕЙВОРТ Ріта (Маргарита Кармен Кансіно) (1918–1987) – американська акторка й танцюристка. Кульмінацією її кар'єри став фільм-нуар «Джильда» (1946). Р. Гейворт зіграла роль фатальної жінки, співачки Джильди, що зробила її суперзіркою й секс-символом 1940-х рр.

ГЕМІНГВЕЙ Ернест (1899–1961) – американський письменник та журналіст, лауреат Нобелівської премії з літератури 1954 р., лауреат Пулітцерівської премії 1953 р.

ГЕНРІ Роберт (1865–1929) – американський художник реалістичного напрямку. Педагог. Відомий як лідер так званих «ню-йоркських реалістів» і супротивників американського академізму. Р. Генрі був провідним представником групи «Кошик для сміття».

ГЕРШВІН Джордж (1898–1937) – американський композитор і піаніст. Найпопулярніші твори – «Блакитна рапсодія» й опера «Поргі і Бесс». Творчий злет музиканта випав на 1920–1930-ті рр. Джазовий музичний стиль справив величезний вплив на Дж. Гершвіна, який намагався висловити за допомогою музики дух сучасності та життєвий уклад простих американців.

ГІЧКОК Альфред Джозеф, сер (1899–1980) – англійський кінорежисер, продюсер, сценарист. Працював у Великій Британії та США. Його ім'я пов'язане зі становленням жанру «трилера» в кіно. Умів майстерно створювати у своїх фільмах атмосферу тривожної невизначеності, сторожкого очікування, передчуття чогось жахливого. Перший же американський фільм А. Гічкока, «Ребекка», виграв два «Оскари» (1940) як найкращий фільм року. Серед улюблених кінематографічних прийомів режисера зйомка «з очей» персонажа. А. Гічкоку також приписують винайдення техніки надшвидкого монтажу, яскраво продемонстрованого в знаменитій сцені вбивства в душі у фільмі «Психо» (1960).

ГЛЕКЕНС Вільям (1870–1938) – американський художник. Провідна тема творчості – сцени життя великого міста. Стилистично його роботи близькі до манери імпресіоністів. Уходив до числа членів групи «Кошик для сміття».

ГОВАРД Сідні Коу (1891–1939) – американський драматург і сценарист. Отримав Пулітцерівську премію у 1925 р. і посмертно премію «Оскар» у 1940 р. за сценарій до фільму «Звіяні вітром».

ГОДУНОВ Олександр Борисович (1949–1995) – радянський і американський артист балету, кіноактор.

ГОМЕР Вінслов (1836–1910) – засновник реалістичного живопису США (разом з художником Томасом Ікінсом) у другій половині XIX ст. Живописець і графік. Малював жанрові композиції, марини. Один з перших художників США, що розробляв суто американські сюжети.

ГОРДОН Каролін (1895–1981) – американська письменниця та літературний критик. Лауреат стипендії імені Гуггенхайма (1932) і премії О. Генрі (1934).

ГОРКІ Аршиль (1904–1948) – американський художник вірменського походження. Один із засновників «абстрактного сюрреалізму». Також малював у стилі абстрактного експресіонізму.

ГОТОРН Натаніель (1804–1864) – американський письменник, представник романтизму. Творча спадщина велика та різноманітна, містить різні прозові жанри: роман, класична новела, новела-казка, есе, скетч, нарис. Класик американської літератури. Мав настільки своєрідне світобачення та стиль письма, що критики пишуть про його манеру, використовуючи термін «готорніанство».

ГОУ Едгар Вотсон (1853–1937) – американський письменник, журналіст і редактор. Найвідомішим твором є повість «Story of a Country Town». Цей легкий твір переповідав про досить важке життя мешканців двох маленьких містечок у преріях.

ГРЕЙВІС Морріс (1910–2001) – американський художник і графік, представник Північно-західної школи живопису. Тематично його творчість охоплювала тваринний світ і ландшафти з дитинства. Живопис М. Грейвіса стилістично тяжіє до абстрактного експресіонізму.

ГРЕМ Марта (1894–1991) – американська танцівниця та хореограф, засновниця трупи, школи й танцювальної техніки власного імені; видатна діячка хореографії США.

ГРІН Пол Елліот (1894–1981) – американський драматург, відомий своїми історичними драмами життя в Північній Кароліні перших десятиліть ХХ ст. Створив нову драматичну форму, яку назвав симфонічною драмою.

Г'ЮЗ Джеймс Мерсер Ленгстон (1902–1967) – американський поет, прозаїк, драматург і колумніст. Був одним з найперших, хто винайшов нову літературну форму – джазову поезію. Відомий як один з провідних та найвпливовіших письменників культурного руху Гарлемського ренесансу.

Г'ЮСТОН Вітні Елізабет (1963–2012) – американська поп-співачка, актриса кіно й телебачення. Статус суперзірки закріпився за співачкою після виходу 1992 р. на екрани фільму «Охоронець», у якому вона зіграла одну з головних ролей і виконала основні

музичні партії. Балада «I Will Always Love You» з кінофільму мала величезний успіх, ставши найбільш продаваним синглом в історії музики.

ГРІФФІТ Дейвід Ворк (1875–1948) – американський кінорежисер, його вважають однією з найважливіших постатей у кінематографії свого покоління. Був піонером повнометражного кіно й багатьох ключових кінематографічних технік, до прикладу, великий план.

ГРОПУС Вальтер (1883–1969) – німецький архітектор, родоначальник функціоналізму та раціоналізму. Його будівлі видрізняються лаконічністю, простотою. 1937 р. переїхав до Кембриджа у США, де працював професором архітектури у вищій школі дизайну Гарвардського університету.

ДАЙН Джим (1935) – американський сучасний художник, один з творців поп-арту. Його живопис зреалізований у стилях поп-арту, абстрактного експресіонізму, а з 1980-х рр. – також фігуративного живопису.

ДЕВІС Стюарт (1894–1964) – американський художник, представник кубізму й поп-арту в живописі. Був одним з перших, хто пов'язав джаз і свінг з живописом. Він використовував яскраві, пульсуючі кольори, виразні лінії та повторювані форми, що викликало асоціації з синкопами й імпровізаціями джазової музики.

ДЕМУТ Чарлз (1883–1935) – американський художник, представник прецизійністського напрямку в живописі США. Його роботи стали одним з найяскравіших проявів американського модернізму в живописі ХХ ст.

ДЖЕЙМС Генрі (1843–1916) – американський письменник-реаліст, видатний літературний критик. Зробив значний внесок в обґрунтування теорії психологічного роману. Три домінуючі теми творчості: тема зіткнення європейської та американської культурних традицій, конкретніше, поведінка американця, котрий опинився у Старому Світі; тема художника, творця, який конфліктує зі своїм оточенням, переживає внутрішні колізії, пов'язані з його творчою працею; тема «пілігрима», який шукає

пристановиська, рідного дому: результатом його першої подорожі в Європу стала збірка оповідань «Полум'яний паломник» (1869).

ДЖЕЙМС Елмор (1918–1963) – американський блюзовий гітарист, співак, композитор, автор пісень, «король слайд-гітари».

ДЖЕКСОН Майкл Джозеф (1958–2009) – американський співак, автор пісень, музичний продюсер, аранжувальник, танцюрист, хореограф, актор, сценарист, філантроп, підприємець. З 1972 р. він присвятив себе сольній кар'єрі, швидко домігшись неперевершених успіхів. Його шостий студійний альбом «Thriller» понад 30 років зберігає статус найбільш продаваного в історії, а ім'я М. Джексона стало легендою поп-музики.

ДЖЕФФЕРСОН Джозеф (1829–1905) – американський театральний актор і комік. Періодично виступав як театральний режисер, як актор грав в основному комедійні ролі та ролі героїв-коханців.

ДЖЕФФЕРСОН Томас (1743–1826) – учасник Першої американської революції, 3-й президент США, один із засновників цієї держави, видатний політичний діяч, дипломат, філософ, архітектор, Національний герой США.

ДЖОНС Джаспер (1930) – сучасний американський художник, одна з ключових фігур у напрямі поп-арт. Найбільш відома широкому загалу картина «Прапор» (1955).

ДЖОПЛІН Скотт (1867–1917) – афроамериканський композитор і піаніст. Здобув популярність як автор регтайм-композицій. Написав 44 регтайми, один регтайм-балет і дві опери.

ДЖОФФРІ Роберт (1930–1988) – американський хореограф, продюсер і режисер. Спільно з Джеральдом Арпіно – засновник трупи «Балет Джоффі».

ДІКІ Джеймс (1923–1997) – американський письменник, прозаїк і поет. Лауреат Національної книжкової премії (1966). 1970 р. видав роман «Позбавлення», який став бестселером.

ДІКІНСОН Емілі (1830–1886) – американська поетеса, гербарист. Її вважають однією з найважливіших фігур американської та світової поезії. Найбільш читаний у світі та у своїй країні

американський поет усіх часів. У віршах використані антитеза, іронія та парадокс як засоби вираження поетичної думки. Легкий гумор та жартівливість поєднуються в її поезії зі складними філософськими питаннями. Типовими темами лірики були час, смерть і кохання.

ДІСНЕЙ Волт (1901–1966) – американський художник-мультиплікатор, кінорежисер, актор, сценарист і продюсер.

ДІТРИХ Марлен (1901–1992) – німецька й американська акторка та співачка. 1930 р. уклала контракт з «Paramount Pictures» у США. Голлівудські фільми «Шанхайський експрес» і «Бажання» зміцнили її славу та зробили однією з найбільш високооплачуваних акторок того часу. В 1937 р. М. Дітріх отримала американське громадянство. Під час Другої світової війни активно працювала фронтовою естрадною акторкою у Збройних силах США.

ДРАЙЗЕР Теодор (1871–1945) – американський письменник, громадський діяч, художник-натураліст. Його мистецтво базується на спогляданні за життям як воно є. Разом з тим Т. Драйзер і художник-психолог.

ДУНКАН Ісідора (1877–1927) – американська танцівниця. Її вважають основоположницею вільного танцю – предтечі танцю модерн. Використовувала давньогрецьку пластику, хітон замість балетного костюма, танцювала босоніж. У 1921–1924 рр. жила в Росії, організувала студію в Москві.

ЕДВАРДС Джонатан (1703–1758) – американський конгрегаціоналіст-проповідник, який відстоював повернення до пуританського способу життя перших колоністів. Його вважають найбільшим богословом і проповідником епохи «Великого Пробудження».

ЕДІСОН Томас Алва (1847–1931) – американський винахідник і підприємець. Винайшов фонограф, удосконалив телеграф, телефон, кіноапаратуру, розробив один з перших комерційно успішних варіантів електричної лампи розжарювання. У грудні 1908 р. з ініціативи Т. Едісона створений американський кінематографічний картель МРРС, також відомий як «Трест Едісона».

ЕЛДЖЕР Гораціо (1832–1899) – американський письменник, поет, журналіст і священник, якого вважають одним з найбільш плідних американських літераторів ХІХ ст. Повне зібрання його творів складає близько ста томів.

ЕЛІОТ Томас (1888–1965) – американо-британський поет, драматург і літературний критик, представник модернізму в поезії. Його вірші, п'єси і критичні статті мали значний вплив на світову культуру ХХ ст. Лауреат Нобелівської премії з літератури 1948 р.

ЕЛЛІНГТОН Дюк (1899–1974) – знаменитий афроамериканський композитор-експериментатор, віртуозний піаніст, аранжувальник, керівник легендарного оркестру, метр американського джазу. Посмертно нагороджений Пулітцерівською премією.

ЖЕЛЯЗНИ Роджер Джозеф (1937–1995) – американський письменник-фантаст. Лідер руху Нової хвилі в науковій фантастиці, у якій автори перенесли увагу з роботів та космічних кораблів на людину та її внутрішній світ.

КІНС Томас (1844–1916) – американський художник-реаліст, скульптор, викладач образотворчого мистецтва. Він визнаний одним із найвпливовіших художників в історії американського мистецтва.

ІНС Томас Гарпер (1882–1924) – американський кінорежисер і продюсер, «батько вестерну». У жовтні 1911 р. поставив перший вестерн – «Через прерії». До початку Першої світової війни створив власну студію «Інсвілл». З 1915 р. – автономний керівник творчого об'єднання в рамках кінокомпанії «Трикутник». У період 1921–1924 рр. режисер випустив близько п'ятдесяти фільмів, які не мали комерційного успіху.

ІРВІНГ Вашингтон (1783–1859) – американський письменник, есеїст, біограф та історик першої половини ХІХ ст.

КАПОТЕ Трумен (1924–1984) – американський письменник. Писав оповідання, романи, театральні п'єси тощо. За його творами було поставлено щонайменше 20 фільмів і телевізійних вистав. Деякі його твори вважають класикою повоєнної американської

літератури: «Сніданок у Тіффані» (1958) та «З холодним серцем» (1965).

КАССАТ Мері (1845–1926) – американська художниця, представниця імпресіонізму. Мотивом для її полотен послужили образи соціального та особистого життя жінок, з особливим наголосом на тісний зв'язок матерів і дітей.

КЕЙБЛ Джордж Вашингтон (1844–1925) – американський романіст. 1879 р. завдяки роману «Old Creols Day» здобув популярність в американському літературному світі. Його опис життя негрів і креолів Луїзіани вирізняється великою спостережливістю та художністю.

КЕРТІС Майкл (1886–1962) – угорсько-американський кінорежисер, лауреат премії Оскар (1943). Зняв понад 50 фільмів у Європі й 100 у США після еміграції. Працював на студії «Warner Bros.». Серед найвідоміших робіт – «Пригоди Робіна Гуда», «Касабланка» (1942), «Янголи з брудними обличчями», «Янки Дудл Денді», «Біле Різдво».

КЕШ Джонні (1932–2003) – американський співак-композитор жанрів кантрі, рокабілі і рок-н-рол. Двічі відзначений премією «Греммі» (1991, 1999).

КІЗІ Кен (1935–2001) – американський письменник, його вважають одним з фундаторів руху хіпі. Відомий як автор роману «Політ над гніздом зозулі».

КІНГ Бі Бі (1926–2015) – американський блюзовий гітарист і вокаліст. Для його композицій характерний витончений стиль гітарного соло, який вплинув практично на кожного послідовника «електрогітарного блюзу». Він поєднував такі різновиди блюзу, як мемфіський, сучасний електричний та соул-блюз. Ім'я Бі Бі Кінга вписано до «Зали слави блюзу» та «Зали слави рок-н-ролу», а також до списку 100 найкращих гітаристів усіх часів за версією журналу Rolling Stone.

КІНГ Стівен (1947) – американський письменник, автор більш ніж 200 творів, серед яких понад 50 книг-бестселерів у стилях жахів, фентезі, трилера, містики.

КІТОН Бастер (Джозеф Френк) (1895–1966) – американський комедійний актор, режисер, сценарист та каскадер. Його вважають одним із найвидатніших коміків усіх часів. Візитівкою робіт Б. Кітона був його завжди незворушний, стоїчний вираз обличчя, майстерно виконані акробатичні трюки, тонка іронія. Пік його кар'єри припадає на другу половину 1920-х рр.

КЛАЙН Франц (1910–1962) – американський художник, представник абстрактного експресіонізму. Мистецтво Ф. Клайна – завдяки розробленій ним ідеї абстрактного, форменої та колірної відповідності – гармонійне у своїй власній, винайденій художником дійсності.

КОЕН Джоел Давід (1954), **Ітан Джессі** (1957) – американські кінорежисери, сценаристи та продюсери, які відомі своїми фільмами у жанрі нуар. Завдяки спільній роботі над своїми фільмами братів називають «режисером з двома головами». Фільмам братів Коен властиве широке використання чорного гумору та сарказму.

КОПЛІ Джон Сінглтон (1738–1815) – американський і англійський художник XVIII ст., майстер портретного й історичного живопису. Портрети написані в манері класицизму з елементами рококо.

КОШОЛА Френсіс Форд (1939) – американський кінорежисер, продюсер, сценарист. Лауреат премії «Оскар» (1971, 1973, 1975). Найвідоміші фільми «Хрещений батько», «Розмова», «Дракула», а також епічна драма про війну у В'єтнамі «Апокаліпсис сьогодні».

КОУЛ Томас (1801–1848) – американський художник-пейзажист, засновник «Школи річки Гудзон», однієї з найвпливовіших шкіл пейзажного живопису США XIX ст.

КУБРИК Стенлі (1928–1999) – американський кінорежисер, сценарист, один із найвпливовіших режисерів в історії кінематографа. Кращі фільми С. Кубрика («Спартак», «Лоліта», «Механічний апельсин», «Баррі Ліндон», «Сяйво», «Суцільнометалева оболонка», «Із широко заплющеними очима»)

вирізняються технічним новаторством і майстерністю, незвичайними, дотепними сценаріями.

КУНІНГ Віллем де (1904–1997) – провідний американо-нідерландський художник і скульптор другої половини ХХ ст., один з лідерів абстрактного експресіонізму.

КУПЕР Джеймс Фенімор (1789–1851) – американський письменник-романтик, один із засновників жанру авантюрного роману. Класик пригодницької літератури. До його творчої спадщини входять історико-пригодницькі романи про війну за незалежність у Північній Америці, епос фронтира, морські подорожі («Шпигун», 1821; пенталогія про Шкіряну Панчоку; «Останній з могікан», 1826, «Звіробій», 1841; «Лоцман», 1823), соціально-політична сатира та публіцистика (памфлетний трактат «Американський демократ», 1838).

К'ЮКОР Джордж (1899–1983) – американський кінорежисер і сценарист. Багато його фільмів – «Обід о вісьмій», «Філадельфійська історія», «Газове світло», «Ребро Адама» і «Моя чарівна леді» (1964, премія «Оскар» за найкращу режисуру) – увійшли в золотий фонд Голлівуду.

ЛЕ ГАЛЬЄНН Єва (1899–1991) – англо-американська актриса та сценаристка. Заснувала в Нью-Йорку власну театральну компанію «Civic Repertory Theatre» (1926–1935). Актриса багато виступала на Бродвеї та на інших театральних сценах Нью-Йорка. 1964 р. їй було вручено спеціальну премію «Тоні» як визнання за 50-річну акторську кар'єру.

ЛЕЙЄНДЕКЕР Джозеф Крістіан (1874–1951) – американський ілюстратор. Відомий створенням рекламних постерів для компанії «Arrow Collar» і численних обкладинок журналу «The Saturday Evening Post».

ЛІ Вів'єн (1913–1967) – англійська акторка, лауреат двох премій «Оскар» – за ролі Скарлет О'Гари («Звіяні вітром» (1939) і Бланш Дюбуа (у кінопостановці «Трамвай „Бажання“» (1951).

ЛІНЧ Девід Кіт (1946) – американський кінорежисер, музикант, художник і актор. Представник американського незалежного

кінематографа. Фільми режисера вирізняються елементами сюрреалізму, атмосферою жаху та марень, дивними й відразливими образами та оригінальною музикою. Більшість його робіт досліджують темну сторону життя маленьких міст США (фільм «Синій оксамит» та серіал «Твін Пікс») або незграбних метрополісів («Голова-гумка», «Загублене шосе», «Малголлєнд-Драйв»).

ЛІХТЕНШТЕЙН Рой (1923–1997) – американський художник, представник поп-арту. Більшість робіт художника виконано в техніці фіксованого малюнка, яка полягає в тому, що зображення масштабується, видозмінюється растр, а отриманий варіант за допомогою трафаретного друку перетворюється в оригінальний формат.

ЛЛОЙД Гарольд (1893–1971) – відомий американський комедійний кіноактор, один із найкращих коміків німого кіно. Знявся приблизно в 200 гумористичних фільмах, і німих, і звукових у 1913–1947 рр.

ЛОНГФЕЛЛО Генрі Водсворт (1807–1882) – американський поет-романтик, перекладач. Автор поеми «Піснь про Гайавату» (1855), у якій виклав легенди північноамериканських індіанців. У епічних поемах «Єванджеліна» (1847), «Сватання Майлза Стендіша» (1858) автор прагне створити нову національну поезію, відтворити красу природи, наївність населення, його прості почуття й цільні характери.

ЛОНДОН Джек (1876–1916) – американський письменник, громадський діяч, соціаліст. Найбільш відомий як автор пригодницьких оповідань і романів. Творчість Дж. Лондона відображає найважливіші тенденції в літературі США на межі ХІХ–ХХ ст.

ЛОУЕЛЛ Роберт (1917–1977) – американський поет, драматург і літературний критик, представник сповідального напрямку в поезії.

ЛОУСОН Джон Хоуард (1884–1977) – американський письменник, драматург, сценарист, теоретик кіно, мистецтвознавець, громадський діяч. Намагався протиставити

традиційній американській драмі новий сценічний метод. Відмовлявся від ідеї чистого мистецтва й чистої краси.

ЛУКАС Джордж (1944) – американський кінорежисер, сценарист та продюсер, автор «Зоряних війн» та «Індіани Джонса». Є одним з найбільш комерційно успішних режисерів світу.

ЛЬЮЇС Сінклер (1885–1951) – відомий американський письменник, перший американський письменник-лауреат Нобелівської премії з літератури (1930). Літературні критики вважають його найбільшим сатириком своєї доби, особливо в романах, де він змальовує злиденну картину життя американців середнього класу в 1920-х рр.

МАДОННА (Мадонна Луїза Вероніка Чикконе) (1958) – американська співачка, танцівниця, кіноакторка, продюсерка, режисерка, активістка благодійних та правозахисних організацій, феміністка. Найуспішніша артистка в історії музики, світові продажі її альбомів перевищили 300 млн екземплярів. 2008 р. прийнята до «Зали слави рок-н-ролу».

МАК-ДОУЕЛЛ Едуард Александер (1860–1908) – американський піаніст і композитор періоду романтизму. Один з основоположників американської професійної композиторської школи. Перший у США професор музики Колумбійського університету. Основні твори написані для фортепіано. Е. Мак-Доуелл уперше (у великих формах) звернувся до народної національної (індіанської) пісенності (2-га «Індіанська сюїта», 1897) і образів американської літератури (романтичні новели У. Ірвінга, Н. Хоторна, ліричні вірші Г. Лонгфелло, Д. Р. Лоуелла та ін.). У симфонічних поемах, оркестрових сюїтах, фортепіанних концертах і сонатах є найбільш яскраві ліричні епізоди, які пов'язані з північною романтикою.

МАККАЛЕРС Карсон (1917–1976) – американська письменниця: новеліст, драматург, есеїст і поетеса. Її твори змальовують духовну ізоляцію невдах і вигнанців маленького містечка Американського Півдня.

МАККАРТІ Кормак (1933) – американський прозаїк і драматург, сучасний класик, лауреат Пулітцерівської премії (2007). Автор

низки романів, п'єс і кіносценаріїв. Основні жанри: південна готика, вестерн, постапокаліптика.

МАКЛІН Норман (1902–1990) – американський учений і письменник. Автор книг «Річка Пробігає Його й Інші Історії» (1976) та «Молоді люди і Вогонь» (1992).

МАКМЕРТІ Ларрі Джефф (1936) – американський письменник і сценарист. Лауреат премії «Оскар» (2006) за кращий адаптований сценарій до фільму «Горбата гора». Дія творів зазвичай відбувається на Дикому Заході або в Техасі.

МАУНТ Вільям Сідней (1807–1868) – художник зі Сполучених Штатів Америки, прихильник побутового жанру. Писав також портрети й пейзажі.

МЕСР Річард (1934) – відомий американський архітектор. Прихильник раціоналістичної архітектури. Творив у авангардному та модерному стилях. Наймолодший лауреат Прітцкерівської премії за 1984 р. Набутки архітектора відносять до модерну й авангарду з елементами романтизму й водночас традиціоналізму. Його будівлям притаманні сильні форми порядку та чіткості, що протистоять хаосу штучного доквілля.

МЕЛВІЛЛ Герман (1819–1891) – американський письменник, романтик. Засновник жанру китобійного роману. Автор класичного роману «Мобі Дік» (1851).

МЕНДЕЛЬСОН Еріх (1887–1953) – німецький архітектор, експресіоніст (у 1920-х рр.) і функціоналіст – у роботах пізнішого періоду. З американських проєктів Е. Мендельсона вирізняються: лікарня імені Маймоніда у Сан-Франциско (1948), синагогальний центр у Сент-Луїсі (штат Міссурі, 1950), синагоги у Вашингтоні, Балтиморі (штат Меріленд) і Сент-Полі (штат Міннесота).

МЕРІН Джон (1870–1953) – американський художник, видатний представник першого покоління американських модерністів. За своєю виразністю й спонтанністю його картини відносять до абстрактно-експресіоністської манери живопису.

МЕТЬЮС Корнеліус (1817–1889) – відомий американський драматург. Його творчість зіграла істотну роль у формуванні літературознавчої групи, відомої як «Молода Америка» (1830).

МІЛЛЕР Артур Ашер (1915–2005) – американський драматург і прозаїк. Автор прославленої п'єси «Смерть комівояжера» (1949). Лауреат Пуліцерівської премії (1949).

МІЛЛЕР Гленн (1904–1944) – американський тромбоніст, аранжувальник. Керівник одного з кращих свінгових оркестрів (кінець 1930-х – початок 1940-х рр.) – оркестру Гленна Міллера. Всесвітню славу колективу принесли музичні композиції до фільму «Серенада Сонячної долини», які стали класикою джазового свінгу. Фільм отримав три номінації «Оскар» і визнаний однією з кращих музичних картин в історії жанру. Кавалер Бронзової зірки (1946 р., посмертно).

МІТЧЕЛЛ Артур (1934–2018) – американський танцюрист і хореограф. Відкрив балетну школу в Гарлемі і створив першу афроамериканську балетну трупу «Театр танцю Гарлема» (1969).

МІТЧЕЛЛ Маргарет (1900–1949) – американська письменниця та журналіст, автор роману-бестселера «Звіяні вітром» (1936), який отримав Пуліцерівську премію та був перекладений тридцятьма сімома мовами світу. 1939 р. фільм «Звіяні вітром» (режисер В. Флемінг) отримав вісім премій «Оскар».

МОМАДЕЙ Наварр Скотт (1934) – американський письменник індіанського походження (з племені Кайова), член Американської академії мистецтв і наук.

МОНРО Мерілін (Норма Джин Мортенсон (Бейкер)) (1926–1962) – американська кіноакторка, співачка, сексимвол 1950-х рр. За виконання головної ролі у фільмі «У джазі тільки дівчата» (1959) отримала «Золотий глобус» у номінації «найкраща жіноча роль – комедія або мюзикл». Стала одним з найкультовіших образів американського кінематографа й усієї світової культури.

МОРДКІН Михайло Михайлович (1880–1944) – російський артист балету, педагог. 1926 р. організував у США власну балетну трупу «Mordkin Ballet», до якої увійшли російські

танцівники-емігранти. У тому ж році трупа розпалася. 1937 р. знову створив «Mordkin Ballet» у Нью-Йорку. 1939 р. трупа була перетворена в «Ballet Theatre». 1956 р. перейменована в Американський театр балету («American Ballet Theater»), і ця назва збережена до нашого часу.

М'ЯСІН Леонід Федорович (1896–1979) – російськоамериканський хореограф і балетний танцівник, кіноактор; автор понад 70 балетних постановок.

НІКОЛСОН Джек (1937) – американський кіноактор, режисер, продюсер, сценарист. Його вважають одним з видатних акторів в історії кіно.

НОРРІС Френк (1870–1902) – американський письменник і журналіст періоду «прогресивної ери». Один з перших представників натуралізму в американській літературі. Популярність здобув завдяки романам «Мактіг» (1899), «Спрут: Каліфорнійська історія» (1901) і «Вир» (1903).

НУНЬЄС КАБЕСА-ДЕ-ВАКА Альвар (1490/95–1559/64) – іспанський конкістадор, етнограф. 1555 р. вийшла у світ праця «Реляції про корабельні аварії з коментарями Альвара Нуньєса де Ваки».

НЬЮМАН Пол Леонард (1925–2008) – американський актор, кінорежисер, продюсер, якого називають одним із знакових постатей Голлівуду ХХ ст.

О. ГЕНРІ (справжнє ім'я – Вільям Сідні Портер) (1862–1910) – американський письменник. Він займає в американській літературі виняткове місце як майстер жанру оповідання. Його новелам властиві тонкий гумор і несподівані розв'язки.

ОДЕТС Кліффорд (1906–1963) – американський драматург, сценарист і режисер. В основу ранніх п'єс покладено драматичні ситуації великої депресії. Для них характерне прямолінійне, дещо вульгарне тлумачення марксистського вчення. 1935 р написав свою найуспішнішу п'єсу «Прокинься та співай!», яку й сьогодні інсценують на Бродвеї. У період маккартизму відхрестився від зв'язків з комуністами.

О'КОННОР Фланнері (1925–1964) – американська письменниця. Написала два романи і тридцять оповідань. Увійшла в американську літературу як один з найбільш яскравих і глибоких майстрів «південної готики». 1983 р. у США засновано премію Фланнері О'Коннор за коротку розповідь.

ОЛЫ Едвард (1928–2016) – американський драматург. У його творах – опис самотності людей і їхньої нездатності до взаєморозуміння. У дотепних, живих діалогах письменник зображує людське спілкування як боротьбу за самоствердження. Серед найвідоміших п'єс: «Що трапилось у зоопарку» (1958), «Хто боїться Вірджинії Вулф?» (1962). За п'єси «Хистка рівновага» (1966), «Морський краєвид» (1975), «Три високі жінки» (1991) автор отримував Пулітцерівські премії.

ОЛБРАЙТ Айвен (1897–1983) – американський художник. Представник течії «магічного реалізму». У його творах спостережено поєднання різних стилів – абстракціонізму, експресіонізму, модернізму та сюрреалізму. Основні теми оригінального бачення світу митцем – смерть, життя, матерія і дух, ефекти часу. Працював також як друкар і гравер.

ОЛДРІЧ Томас Бейлі (1836–1907) – американський прозаїк, поет, журналіст, есеїст. Численні ліричні вірші повні мелодійності, а деякі сонети належать до кращих творів північноамериканської літератури. Його розповіді для молоді відрізняються живим гумором і динамічною сюжетною лінією.

ОЛСТОН Вашингтон (1779–1843) – американський поет і художник. Засновник романтичного руху в американському пейзажному живописі. У художній техніці активно експериментував з драматичними сюжетами та сміливо використовував ефекти світла й атмосферних кольорів.

О'НІЛ Юджин Гладстоун (1888–1953) – американський драматург. Лауреат Нобелівської премії з літератури за 1936 р., присудженої «за силу впливу, правдивість і глибину драматичних творів, що по-новому трактують жанр трагедії». Його п'єси – серед найперших, які ввели в американську драму техніку реалістичного

театру. П'єси «Продавець льоду гряде» (1940) і «Довга подорож у ніч» (1941) О'Ніл вважав кращими своїми роботами.

ПАССОС Джон Дос (1896–1970) – американський письменник португальського походження. Його перші романи відносять до літератури «втраченого покоління». Автор почав формалістичне експериментування в романі «Манхеттен» (1925). У творах 1930-х рр. показав культуру країни перших десятиліть ХХ ст. Свій метод називав «камера обскура».

ПАУНД Езра Вестон Луміс (1885–1972) – американський поет. перекладач, літературний критик. Один з основоположників англомовної модерністської літератури, представник поетичного напрямку імажизм. Незважаючи на спірність поглядів і вчинків (підтримував італійський фашизм), митець є однією з ключових фігур в англійській і американській літературі ХХ ст.

ПЕЙН Томас (1737–1809) – письменник і політичний філософ. На початку 1776 р. видав памфлет «Здоровий глузд», який заохотив багатьох американців підтримати незалежність США. Головна тема його філософських творів – суспільство та держава, їхнє походження, функції, взаємовідносини. Стояв на світоглядних позиціях революційно-демократичного розуміння громадянського договору.

ПЕК Грегори (1916–2003) – американський актор, одна із найпопулярніших голлівудських зірок 1940–1960-х рр. Лауреат премії «Оскар» (1963) у номінації «найкращий актор» за роль Аттікуса Фінча у драмі «Убити пересмішника» (1962). 1999 р. Г. Пек посів дванадцятку сходінку в списку 100 найбільших зірок кіно за версією Американського інституту кіномистецтва.

ПЕНН Артур (1922–2010) – американський режисер, актор, продюсер, сценарист і громадський діяч. Найвідомішою його роботою стала картина «Бонні і Клайд» (1967). Знаковим для режисера став фільм «Погоня» з Марлоном Брандо, а гангстерська балада «Бонні і Клайд» зробила А. Пенна новою зіркою американського та світового кінематографа.

ПЕТО Джон Фредерік (1854–1907) – американський художник-реаліст. Основна тема творчості – ілюзійні пейзажі.

ПІБОДІ Джордж (1795–1869) – американський, британський комерсант і банкір, меценат. 1857 р. на власні кошти відкрив консерваторію у Балтиморі. 1866 р. заснував Музей археології та етнології Пібоді при Гарвардському університеті й Музей природної історії Пібоді при Єльському університеті.

ПІКФОРД Мері (1892–1979) – американська акторка театру та кіно, ірландка за походженням. Виконавиця ролей дівчатпідлітків у мелодраматичних і трагікомічних фільмах. Організаторка власної фірми «Пікфорд філм корпорейшен» (1916), співвласниця фірми «Юнайтед Артістс» (1919), продюсерка. Співорганізаторка Фонду допомоги кінопрацівникам похилого віку.

ПО Едгар Аллан (1809–1849) – американський письменник, поет, есеїст, драматург, літературний редактор і критик. Один з провідних представників американського романтизму. Творець форми сучасного детектива та жанру психологічної прози. Деякі роботи письменника сприяли формуванню й розвитку наукової фантастики. Характерні риси його творчості – ірраціональність, містицизм, приреченість, аномальність станів психіки – передбачили літературу декадентства. Найбільш відомий як автор «страшних» і містичних розповідей, а також вірша «Ворон».

ПОЛЛОК Джексон Пол (1912–1956) – американський художник, один з визначних представників абстрактного експресіонізму. Його живопис був однією з форм безпредметного мистецтва. Більшість картин мали фігуративні риси, у яких відображалися уявлення художника, що були пов'язані зі світовою міфологією, анемічними віруваннями, метафізичними поглядами на світоустрій.

ПОРТЕР Кетрін Анн (1890–1980) – американська журналістка, письменниця та громадський діяч. Лауреат Пулітцерівської премії 1966 р. Її романам і розповідям властивий глибокий психологізм, досконалість композиції та стилю.

ПРЕНДЕРГАСТ Моріс Брезіл (1858–1924) – американський художник. У ранні роки творчості належав до постімпресіоністів. У

1920-ті рр. був членом групи «Кошик для сміття». Митця вважають одним з кращих американських акварелістів свого часу. У пізні роки все більше тяжів до живопису маслом.

ПРЕСЛІ Елвіс Аарон (1935–1977) – американський співак і актор, відомий як «король рок-н-ролу». Активно популяризував рок-н-рол. Він поєднав стилі кантрі та блюз, давши народження нового стилю музики – рокабілі. У кіно Е. Преслі знявся у 31 фільмі. Лауреат трьох премій «Греммі» (1968, 1973, 1975). Один з перших музикантів, внесених у «Зал слави рок-н-ролу» (1986).

ПРУ Енні (1935) – американська письменниця, журналістка, сценарист. Лауреат кількох літературних премій. Двічі – Премії О. Генрі, зокрема, за оповідання «Горбата гора» у 1998 р., Пулітцерівська премія та Національна книжкова премія (1994) за роман «Корабельні новини» (1993). За свій перший роман «Поштові листівки» (1992) була нагороджена премією ПЕН-клубу ім. Фолкнера в галузі художньої літератури.

ПУАТЬЄ Сідні, сер (1927) – перший американський темношкірий актор, що отримав «Оскар» (1963) за найкращу чоловічу роль. Визнаний найкращим чорношкірим актором Америки ХХ ст.

РАЙС Елмер Леопольд (1892–1967) – американський драматург, режисер. Дебют як драматурга відбувся в 1914 р. У п'єсі «Суд» («Випробування») вперше в історії американського театру був використаний прийом сцени, яка обертається. 1923 р. написав експресіоністську антиутопічну п'єсу «Рахункова машина». П'єса «Вулична сцена» (1929) завоювала Пулітцерівську премію за реалістичне зображення представників маргінального соціуму. З пізніх п'єс найбільш успішною стала «Мрійниця» (1945).

РАЙТ Френк Ллойд (1869–1959) – американський архітектор-новатор, творчість якого мала величезний вплив на розвиток західної архітектури в першій половині ХХ ст. Творець «органічної архітектури» і пропагандист відкритого плану. Ідеалом є цілість і єднання з природою. Для архітектурних споруд характерний відкритий план, перевага в композиції горизонталей, далеко винесені за межі будинку схили даху, тераси, оздоблення

необробленими природними матеріалами, ритмічні членування фасаду каркасами.

РАУШЕНБЕРГ Роберт (1925–2008) – американський художник, представник абстрактного експресіонізму, а потім концептуального мистецтва і поп-арту. У своїх роботах тяжів до техніки колажу. Запропонував використовувати сміття як матеріал для інсталяцій.

РІВЕРС Ларрі (1923–2002) – американський художник, музикант і скульптор, один з предтеч поп-арту. Починав як абстрактний експресіоніст, потім перейшов до фігуративного живопису. З початку 1960-х рр. створював художні твори з використанням картону, дерева й електричного освітлення. У 1970-ті рр. під час роботи з картинами використовує розпилювачі фарби.

РОБІНСОН Едвін Арлінгтон (1869–1935) – американський поет, письменник і драматург. Лауреат Пулітцерівської премії (1922, 1925, 1928). У своїй творчості дотримувався та стверджував традиційні цінності пуританської Нової Англії. У поемах, ліричних віршах і драматичних монологів відображав песимістичне бачення людини-одинака в сучасному світі, що відчайдушно бореться за виживання. Найбільших успіхів поет досяг у жанрі балади, зумівши зробити її органічною формою для втілення сучасної проблематики. У віршах поет реалістично відтворив гострі соціальні конфлікти і психологічні драми, типові для американського суспільства на межі ХІХ–ХХ ст.

РОБЛІНГ Джон (1806–1869) – німецький і американський інженер та містобудівник. Винахідник сталевих тросів. Автор проекту Бруклінського моста. На момент закінчення будівництва він був найбільшим висячим мостом у світі та першим мостом, у конструкції якого використовували сталеві троси.

РОДЖЕРС Вільям Бартон (1804–1882) – американський геолог, фізик і педагог в Університеті Вірджинії (1835–1853). 1861 р. заснував Массачусетський технологічний інститут (МІТ).

РОДЖЕРС Джиммі (1897–1933) – американський співак. Був першою зіркою музики кантрі. Позиціонувався як «батько музики

кантрі». Його ім'я занесене до «Зали слави кантрі», «Зали слави композиторів» і «Зали слави рок-н-ролу».

РОЕ Людвіг Міс ван дер (1886–1969) – німецькоамериканський архітектор і дизайнер, провідний представник «інтернаціонального стилю», для якого характерне використання строгих геометричних форм. Один з митців, які визначили вигляд міської архітектури в ХХ ст. Будівлі майстра, виконані зазвичай зі сталі та скла, їх вирізняє чітке пропорційне рішення як основної маси будівлі, так і її внутрішнього простору, а також підкреслений акцент горизонталей і вертикалей. Значним напрямком в архітектурній діяльності було будівництво хмарочосів у Чикаго. Найвідомішим є зведений 1958 р. хмарочос «Сігрем Білдінг» у Нью-Йорку, що став прототипом численних корпоративних офісів по всьому світу.

РОЗЕНКВІСТ Джеймс (1933–2017) – американський художник, представник поп-арту. Його роботи представляють собою з'єднання розірваних, створених у різних пропорціях зображень, які формують смислові композиції. Крім творів живопису, працював у жанрі колажу, графіки та малюнка.

РОТКО Марк (1903–1970) – американський художник, провідний представник абстрактного експресіонізму, один з творців живопису кольорового поля. Створив серію «мультиформи» – картин, що складаються з декількох колірних площин.

СААРІНЕН Елієль (1873–1950) – всесвітньо відомий фінський архітектор і дизайнер, основоположник стилю модерн у фінській архітектурі. 1923 р. емігрував до США. Створив ряд громадських будівель в інтернаціональному стилі у різних містах США.

СААРІНЕН Еро (1910–1961) – американський архітектор і промисловий дизайнер фінського походження. Син Елієля Саарінена. Створив блискучу кар'єру архітектора й дизайнера меблів у 1950-х рр. Його вважають одним з найвидатніших архітекторів ХХ ст. Наймасштабніший проєкт Е. Саарінена – технічний центр «Дженерал моторз» у місті Воррен (Мічиган). Виконаний у раціоналістичному стилі з використанням скла і сталі, він має явний розрив з прямолінійністю інтернаціонального стилю.

1986 р. Американським інститутом архітекторів його було визнано найвидатнішим архітектурним проєктом своєї епохи.

САЛЛІВЕН Луїс Генрі (1856–1924) – американський архітектор, засновник раціоналізму, «батько» американського модернізму. Творець одного з перших хмарочосів і концепції органічної архітектури. Один з найвидатніших представників та ідеолог Чиказької школи архітектури. Новаторські багатопверхові будівлі ділових центрів Л. Г. Саллівана, включаючи «Гарантбілдінг» (1894), стали первістками функціонального підходу до архітектури.

САРДЖЕНТ Джон Сінгер (1856–1925) – американоєвропейський художник. Відомий майстер портрета періоду «Belle époque» (1900–1914). Після Першої світової війни також працював у жанрі батального живопису.

СЕЛЬЦНИК Девід Олівер (1902–1965) – американський продюсер. 1933 р. він показав глядачам сповнений спецефектів «Кінг Конг». Всесвітню славу Д. Сельцнику принесла стрічка «Звіяні вітром». Це найбільше творче досягнення кінопродюсера.

СЕНДБЕРГ Карл (1878–1967) – американський поет, історик, романіст, фольклорист, лауреат Пулітцерівської премії (1919, 1940, 1951). У віршах прославляє працелюбність, гордість і життєздатність мешканців міст Середнього Сходу. Героями поезій є прості робітники, народ. К. Сендберг – автор біографії Авраама Лінкольна, два томи якої вийшли друком у 1926 р.

СЕН-ДЕНІ Рут (1879–1968) – американська танцівниця, педагог і хореограф. Новатор у галузі сучасного танцю, засновниця хореографічної школи «Денішоун». «Перша леді американського танцю».

СІЛКО Леслі Мармон (1948) – американська письменниця. Індіанка з Лагуна-Пуебло, є однією з ключових фігур Першої хвилі Відродження корінних американців.

СНАТРА Френсіс Альберт (1915–1998) – американський актор і співак. Славився романтичним стилем виконання пісень, «наспівним» голосом. У ХХ ст. став легендою не тільки музичного світу, а й кожного аспекту американської культури. Крім музичного

тріумфу, Ф. Сінатра був і успішним кіноактором. Найвищою точкою його кар'єри став «Оскар» (1954) за кращу чоловічу роль другого плану. Удостоєний премій «Золотий глобус», Гільдії кіноакторів США й Національної асоціації сприяння прогресу кольорового населення. 1997 р. нагороджений вищою нагородою США – Золотою медаллю Конгресу.

СКОРСЕЗЕ Мартін (1942) – американський кінорежисер, сценарист, продюсер та історик кіно. Він є засновником «Світового фонду кіно» та лауреатом премії Американського інституту кіномистецтва за внесок у кінематограф, лауреатом численних премій, серед яких «Оскар», «Золотий глобус», БАФТА та премія Гільдії кінорежисерів Америки. Серед найзначніших робіт режисера «Таксист», «Шалений бик», «Славетні хлопці». Здобув премію «Оскар» у категорії «найкращий режисер» за фільм «Відступники» (2007).

СЛОУН Джон Френч (1871–1951) – американський художник-імпресіоніст. Темою полотен Дж. Слоуна було повсякденне життя нью-йоркського мегаполісу.

СМІТ Джон, капітан (1580–1631) – англійський письменник і моряк, один із засновників та лідерів Джеймстауна – першого англійського поселення на території сучасних США. Особливу популярність отримав завдяки історії про дочку індіанського вождя племені повхатан на ім'я Покахонтас, викладеній у його книжках.

СПЛБЕРГ Стівен Алан (1946) – американський кінорежисер, сценарист, продюсер і монтажер. Триразовий лауреат премії «Оскар» (1994, двічі – 1999). Постановник знакових картин «Щелепи», «Іншопланетянин», «Список Шиндлера», «Врятувати рядового Раяна», «Лінкольн», а також серії фільмів про археолога Індіану Джонса і двох фільмів «Парк юрського періоду».

СПНРАД Нормен Річард (1940) – американський письменник-фантаст. Лауреат премії «Юпітер», володар французького призу «Аполло». У творчості постійно звертається до тем сексу, влади та грошей; вводить у текст елементи соціальної сатири.

СТАЙРОН Вільям (1925–2006) – американський письменник, лауреат Пулітцерівської премії 1968 р. Найбільш відомими романами є «Визнання Ната Тернера» та «Вибір Софі», які викликали неоднозначну реакцію серед афроамериканців і євреїв.

СТЕГНЕР Воллес (1909–1993) – американський письменник, автор понад 30 книг, учений-гуманітарій. Лауреат премії О. Генрі (1950), Пулітцерівської премії (1972). Активний захисник національних парків. Писав як художні, так і науково-популярні твори, у яких розповідав про красу природи американського Заходу й закликав до захисту навколишнього середовища. Автор класичного есе «Лист про дику природу».

СТЕЙНБЕК Джон (1902–1968) – американський письменник. Отримав Пулітцерівську премію за романи «Грона гніву» (1939) та «Про людей і мишей» (1937). Написав 25 книг: 16 романів, 6 нехудожніх книг і кілька збірок оповідань. 1962 р. Д. Стейнбек отримав Нобелівську премію з літератури. Був прихильником соціалістичної ідеології, але наприкінці життя змінив свою світоглядну позицію.

СТЕНФОРД Ліленд (1824–1893) – американський політик, промисловець і підприємець. Засновник Стенфордського університету (1891). Л. Стенфорд, разом з дружиною Джейн, заснували Leland Stanford Junior University як пам'ятку про їхню єдину дитину, Ліленда Стенфорда-молодшого, який помер підлітком 1884 р. від тифу. Восьмий губернатор Каліфорнії (січень 1862 р. – грудень 1863 р.). Сенатор (1885–1893).

СТРАВИНСЬКИЙ Ігор Федорович (1882–1971) – великий російський і американський композитор українського походження, виконавець і диригент, яскравий представник модернізму в музиці. У творчості композитора спостережено низку трансформацій: від зацікавленості до давньоруського й сучасного йому українського фольклору, ритуальних і обрядових образів до балагану, до античної міфології, релігійних сюжетів. Одним з перших відкрив нові музично-структурні елементи у фольклорі, асимілював деякі

сучасні інтонації (наприклад, джазові), уніс багато нового в метроритмічну організацію.

СТЮАРТ Гілберт (1755–1828) – художник зі Сполучених Штатів Америки. Його вважають одним із засновників американського живопису. Портретист. Створив портрети шести перших президентів США.

ТАРАНТИНО Квентін Джером (1963) – американський режисер, сценарист, актор і продюсер. Став відомий на весь світ після фільму «Кримінальне чтиво» (1994), який приніс йому «Золоту пальмову гілку» Каннського кінофестивалю, а також премії «Оскар» і «Золотий глобус» за найкращий сценарій.

ТАРП Твайла (1941) – американська танцівниця та хореограф. Володарка премій «Еммі», «Тоні» та Національної медалі США в галузі мистецтв.

ТВЕН Марк (1835–1910) – американський письменник, гуморист, сатирик, публіцист, видавець. Найвідомішими творами є «Пригоди Тома Сойєра», «Пригоди Гекльберрі Фінна», «Янки з Коннектикуту при дворі короля Артура».

ТЕЙЛОР Елізабет Розмонд (1932–2011) – англоамериканська акторка. Її вважають однією з найбільших зірок Голлівуду всіх часів. Відзначена двома преміями Оскар, БАФТА, Золотий глобус, «Срібним ведмедем» Берлінського кінофестивалю та ін., кавалер Ордена Британської імперії.

ТЕЙТ Аллен (1899–1979) – американський поет, письменник, есеїст і літературний критик, консультант з питань поезії Бібліотеки Конгресу США. Основна тема творчості – Південь США часів Громадянської війни.

ТОЛЧІФ Марія (1925–2013) – перша американська примабалерина. Перша відома представниця індіанців у світі балету. Солістка «Російського балету Монте-Карло» та «Нью-Йорк Сіті балету». Після завершення виконавської кар'єри в 1966 р. брала активну участь у розвитку балету в Чикаго: у 1974 р. заснувала трупу Чиказького міського балету.

ТУРЖЕ Ебен (1834–1891) – американський музичний педагог. Засновник Консерваторії Нової Англії (1867). 1869 р. організував у Бостоні Національний музичний конгрес – першу конференцію американських музичних педагогів. Перший президент створеної у 1876 р. Національної асоціації музичних педагогів.

ФЕРБЕНКС Дуглас (1883–1939) – відомий американський актор, зірка німого кіно. Виконавець ролей у гостросюжетних та пригодницьких фільмах. Засновник власної кінофірми «Дуглас Фербенкс філм корпорейшен» під патронатом «Парамаунт корпорейшен» (1917), співвласник фірми «Юнайтед Артістс» (1919), продюсер та сценарист низки фільмів. Засновник і перший президент Американської академії кіномистецтва (1927).

ФІЦДЖЕРАЛЬД Елла Джейн (1917–1996) – американська джазова співачка. Діапазон її голосу становив три октави. Для виконавської манери були характерні чистота тону, бездоганна дикція, фразування та інтонація, а також майстерна імпровізація. Е. Фіцджеральд називали «першою леді американської пісні» та «королевою джазу».

ФЛЕЙШЕР Макс (1883–1972) – польський і американський аніматор, винахідник, режисер і продюсер. Був одним з піонерів анімації, очолював компанію «Fleischer Studios». Завдяки йому на екранах з'явилися такі персонажі, як Бетті Буп, клоун Коко, моряк Попай і Супермен. Він також запровадив в анімації кілька інноваційних технологій, зокрема «ротоскоп» і синхронізований з анімацією звук.

ФЛЕМІНГ Віктор (1889–1949) – американський кінорежисер, оператор. Лауреат премії «Оскар» (1940) за найкращу режисерську роботу. Найкращою роботою режисера визнано фільм «Звіяні вітром» за однойменним романом Маргарет Мітчелл з Вів'єн Лі та Кларком Гейблом у головних ролях.

ФЛЕНАГАН Холлі (1890–1969) – режисер, драматург, професор Вассар-коледжу. Керівник проєкту «Нового курсу» Ф. Д. Рузвельта – Федерального театрального проєкту (1935–1939).

ФОКІН Михайло Михайлович (1880–1942) – російський і американський соліст балету й хореограф, якого вважають засновником сучасного класичного романтичного балету. 1919 р. переїхав до США. 1921 р. у Нью-Йорку відкрив першу в США балетну школу. Останнє десятиліття роботи митця характеризується відродженням класичної хореографії з одночасним занепадом творчої діяльності.

ФОЛКНЕР Вільям (1897–1962) – американський письменник, прозаїк, лауреат Нобелівської премії з літератури (1949). Відомий своїм експериментальним стилем з увагою до інтонації й ритму. Писав у більш експресивній, тонкій, складній манері з елементами готики й гротеску.

ФОНДА Генрі (1905–1982) – американський актор театру й кіно, виконавець драматичних та комедійних ролей у понад 90 мелодрамах, вестернах, детективах та комедіях.

ФОРМАН Мілош (1932–2018) – чеський та американський кінорежисер і сценарист. 1968 р., після поразки «Празької весни» внаслідок вторгнення військ Варшавського договору до Чехословаччини, емігрував до США. Фільм «Пролітаючи над гніздом зозулі» (1975), маючи зірковий акторський склад, зібрав усі 5 головних премій Американської академії кіномистецтва «Оскар»: «за найкращий фільм», «найкращу режисуру», «найкращий сценарій», і гру двох акторів. Фільм, який вважають шедевром американського кіно, було знято за однойменною книгою Кена Кізі. Після успіху фільму утвердилась кар'єра М. Формана як американського кінорежисера і прийшла світова слава.

ФОРРЕСТ Едвін (1806–1872) – один з найбільших американських акторів-трагіків ХІХ ст. Грав у театрах Нью-Йорка, Піттсбурга, Нового Орлеана. Техніка гри характеризувалася високим ступенем емоційного впливу на театральну публіку.

ФРАНКЛІН Бенджамін (1706–1790) – один із засновників США, політичний діяч, дипломат, учений, письменник, журналіст, видавець, масон. Один з лідерів війни за незалежність США.

ФРОСТ Роберт (1874–1963) – американський поет. Відомий реалізмом зображення сільського життя та знанням розмовної американської англійської. У творах часто зображено сцени із сільського життя в Новій Англії початку ХХ ст., які він використовував для вивчення складних соціально-філософських тем. Є чотириразовим лауреатом Пулітцерівської премії (1924, 1931, 1937, 1943). Нагороджений Золотою медаллю Конгресу за поезію (1960).

ФУЛЛЕР Генрі Блейк (1857–1929) – американський письменник, автор романів та оповідань. Одним з перших звернувся до зображення великого капіталістичного міста й ролі бізнесу в літературі та мистецтві. У творах висвітлював життя мешканців Середнього Заходу в умовах формування індустріального суспільства.

ФУЛЛЕР Річард Бакмінстер (1895–1983) – американський архітектор, дизайнер, інженер винахідник, філософ-футурист. 1933 р. розробив проєкт збірного будинку з алюмінієвих деталей фабричного виробництва, оригінальної конструкції на одній опорі. 1947 р. запропонував просторову конструкцію «геодезичного куполу», який являв собою півсферу, зібрану з тетраєдрів.

ЧАПЛІН Чарльз (1889–1977) – легендарний англійський та американський кіноактор і кінорежисер першої половини ХХ ст. Визнаний одним із найкращих коміків в історії світового кіно, тричі нагороджений премією «Оскар» (1929, 1972, 1973). Ч. Чаплін був одним із класиків ери німого кіно.

ЧАРЛЬЗ Рей (1930–2004) – співак, клавішник, композитор американських пісень різних музичних напрямів: джаз, блюз, рок-н-рол і кантрі. Один із творців стилю соул.

ЧЕЙЗ Люсія (1897–1986) – американська танцівниця, актриса, режисер балету. Співзасновник «Американського театру балету», керувала трупкою протягом 40-ка років.

ЧЕРЧ Фредерік Едвін (1826–1900) – американський художник ХІХ ст., пейзажист, романтик, видатний представник «Школи річки

Гудзон». Створив серію гірських пейзажів, які вважаються найбільш характерними творами американського романтизму.

ЧЕСНАТ Чарльз (1858–1932) – американський письменник, есеїст, зачинатель негритянського реалістичного роману. Відомий романами й розповідями, які порушують питання расової та соціальної ідентифікації в південних штатах Америки після Громадянської війни. Перший твір «Чаклунка» (1899) присвячений життю рабів на плантаціях. Він являє собою збірку казок. Надалі автор перейшов до реалістичного зображення дійсності (розповіді «Дружина його юності» (1899), «Діти шерифа» (1899), романи «У лещатах традиції» (1901), «Мрія полковника» (1905).

ЧОПЕН Кейт (1850–1904) – американська письменниця, яку вважають однією з зачинателів фемінізму в США, класиком американської феміністської літератури. Твори письменниці отримали високу оцінку й набули великої актуальності лише в ХХ ст., завдячуючи зростанню руху за жіноче рівноправ'я.

ШІНН Еверет (1876–1953) – художник із США, представник реалізму. Робив пейзажі міста, побутові сцени, іноді портрети. За стилістикою та темами був віднесений критиками до школи «Кошик для сміття».

ШТЕРНБЕРГ Джозеф фон (1894–1969) – американський режисер, продюсер, сценарист і композитор австрійського походження. 1932 р. поставив пригодницьку мелодраму «Шанхайський експрес». У тому ж році фільм отримав «Оскар» за найкращу операторську роботу, а також був номінований за найкращу режисуру і як найкращий фільм.

ШОУН Тед (1891–1972) – американський танцівник, педагог, балетмейстер. Один з основоположників американського танцю модерн. З 1914 р. партнер Р. Сен-Дені. 1915 р. разом з нею створив школу і трупу «Денішоун», де був провідним танцівником, педагогом і балетмейстером до 1932 р.

ЮРОК Сол (Соломон Ізраїлевич Гурков) (1888–1974) – американський музичний і театральний продюсер російського походження.

ЯМАСАКІ Мінору (1912–1986) – американський архітектор, відомий завдяки проектуванню Всесвітнього торгового центру в Нью-Йорку та низки інших масштабних проєктів. У його творчості інтернаціональний стиль доповнюється зверненням до неокласики, готичного, ісламського та японського зодчества.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борзова Е. П. История мировой культуры: учеб. пособие для вузов. Санкт-Петербург, 2001. 672 с.
2. Греченко В. А., Чорний І. В., Кушнерук В. А., Режко В. І. Історія світової та української культури : підруч. для вищ. закл. освіти. Київ : Літера, 2000. 464 с.
3. Гула Р. В., Передерій І. Г., Вощенко В. Ю. Теорія культури у схемах: посібник-додаток до навчальних дисциплін «Світова культура та мистецтво», «Історія зарубіжної культури», «Культурологія», «Історія української культури». Полтава : ПолтНТУ, 2017. 48 с.
4. Гула Р. В., Передерій І. Г., Дерев'янюк Л. І. Історія зарубіжної культури у схемах та ілюстраціях: навч. посіб. Київ : Каравела, 2018. 262 с.
5. Дещинський Л. Є. Українська та зарубіжна культура: навч. посіб. / 4-е вид., перероб. і доп. Львів : БескидБіт, 2005. 304 с.
6. Емохонова Л. Г. Мировая художественная культура: учеб. пособие для пед. училищ / 5-е изд., испр. Москва : Академия, 2001. 544 с.
7. История мировой культуры (мировых цивилизаций): учеб. пособие для вузов / Г. В. Драч, [и др.]; под науч. ред. Г. В. Драча. Ростов-на-Дону : Феникс, 2002. 544 с.
8. Кузнецова Т. Ф., Уткин А. И. История американской культуры: учебник для вузов. Москва : Человек, 2010. 392 с.
9. Переверзева М. В., Акопян Л. О., Комарницкая О. В. История современной музыки: музыкальная культура США XX века: учебник для бакалавриата и специалитета / 2-е изд. Москва : Юрайт, 2019. 540 с.
10. Передерій І. Г. Історія зарубіжної культури: навч. посіб. для студентів напряму підготовки «Документознавство та інформаційна діяльність» денної та заочної форм [Електронний

ресурс] Полтава : ПолтНТУ, 2015. 330 с. Режим доступа : <http://reposit.nupp.edu.ua/handle/Polntnu/644>.

11. Петрухинцев Н. Н. XX лекций по истории мировой культуры: учебное пособие для вузов. Москва : Владос, 2001. 368 с.

12. Теорія та історія світової і вітчизняної культури: підручник / Н. Я. Горбач та ін. Львів : Каменяр, 1992. 166 с.

13. Чернокозов А. И. История мировой культуры (краткий курс). Ростов-на-Дону : Феникс, 1997. 472 с.

14. Barry B. Culture and Equality. An Egalitarian Critique of Multiculturalism. Cambridge : Harvard University Press, 2002. 418 p.

15. Boyer Paul S. When time shall be no more: phrophecy belief in modern American culture. Cambridge, Massachusetts, London, 1992. 488 p.

16. Gombrich E. H. The Story of Art. NY : Phaidon Press, 2006. 688 p.

17. Jameson F. Postmodernism, Or the Cultural Logic of Late Capitalism. Durham : Duke University Press, 1991. 460 p.

18. Janson F. A. Jansons. History of Art. The Western Tradition. New Jersey : Pearson, 2007. 1184 p.

19. Lerner M. America as Civilization. N.Y. : Holt Paperbacks; Anniversary edition, 1987. 289 p.

20. Schlesinger A. The Disuniting of America: Reflections on a Multicultural Society. NY : W. W. Norton & Company, 1992. 208 p.

21. Weir D. Decadent Culture in the United States: Art and Literature against the American Grain, 1890–1926 (SUNY series, Studies in the Long Nineteenth Century). NY : State University of New York Press, 2008. 256 p.

QR-КОДИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Культура США
<http://qrcoder.ru/code/?https%3A%2F%2Fwww.youtube.com+%9B+watch&4&0>

History of jazz
<http://qrcoder.ru/code/?https%3A%2F%2Fwww.youtube.com+%9B+watch&4&0>

Blues America, Part 1
<http://qrcoder.ru/code/?https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3D9hZMLGMPzc&4&0>

Blues America, Part 2
<http://qrcoder.ru/code/?https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3D3AoQqTYjFSA&4&0>

The New Orleans Style of Jazz Part 1 - 1914 to 1935
<http://qrcoder.ru/code/?https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3DGE7k9D5I5a0&4&0>

The New Orleans Style of Jazz Part 2
<http://qrcoder.ru/code/?https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3DG4Ac8-cBg8Y&4&0>

Walt Disney BBC Documentary 2016
<http://qrcoder.ru/code/?https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3DVts2AWcIUHM&4&0>

Great Big Beautiful Tomorrow: The Futurism of Walt Disney
<http://qrcoder.ru/code/?https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3DpwLznNpJz2I&4&0>

РУСЛАН ВОЛОДИМИРОВИЧ ГУЛА
ІРИНА ГРИГОРІЇВНА ПЕРЕДЕРІЙ
ЛЮДМИЛА ІВАНІВНА ДЕРЕВ'ЯНКО

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ США

Навчальний посібник

Керівник видавничих проєктів Ю. В. Піча

Підписано до друку 29.10.2020 р.

Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Друк цифровий. Гарнітура Times New Roman.

Ум. друк. арк. 12,4. Обл.-вид. арк 12,6.

Видавництво «Каравела»,
просп. Маршала Рокоссовського, 8а, м. Київ, 04201, Україна.

Свідоцтво

про внесення суб'єкта видавничої справи

до Державного реєстру

видавців, виготівників і розповсюджувачів

видавничої продукції:

ДК № 2035 від 16.12.2004 р.